

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής
και Οικογένειας

2^η ΔΙΕΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΟΔΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2026

.....	0
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΚΥΡΙΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ.....	4
1.1. Εισαγωγή	4
1.2. Πλαίσιο.....	5
1.3. Κύριες Μεταρρυθμίσεις	6
2. ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	10
2.1. Η πρόοδος στην παιδική φτώχεια, την προσχολική αγωγή, την εκπαίδευση και την υγεία ...	11
2.2. Η πρόοδος στο εισόδημα και τη στέγαση	12
2.3. Η πρόοδος στην ψυχαγωγία και τη διατροφή	13
2.4. Η εδαφική διάσταση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού	13
2.5. Η διάσταση του φύλου και η μορφή της οικογένειας στη φτώχεια	15
2.6. Πολιτικές και πόροι για την άρση οικονομικών εμποδίων στην πρόσβαση σε υπηρεσίες	16
2.7. Συνεργασία και συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών	16
2.8. Στρατηγικές επενδύσεις σε ποιοτικές υπηρεσίες, υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό	17
2.9. Αξιοποίηση εθνικών πόρων και πόρων της ΕΕ	17
2.10. Προώθηση της ένταξης και καταπολέμηση των διακρίσεων και του στιγματισμού	17
3. Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ.....	17
3.1. Προσχολική φροντίδα.....	17
3.1.1. Ομάδες-στόχος	17
3.1.2. Οικονομικά και μη οικονομικά εμπόδια	18
3.2. Εκπαίδευση.....	19
3.2.1. Πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.....	19
3.2.2. Δωρεάν σχολικό υλικό και ψηφιακός εξοπλισμός.....	20
3.2.3. Δωρεάν μεταφορά στο σχολείο	21
3.2.4. Δωρεάν γεύματα	21
3.2.5. Συμμετοχή σε σχολικές δραστηριότητες	22
3.2.6. Πλαίσιο συνεργασίας για συμπεριληπτική εκπαίδευση, παροχή φροντίδας μετά το σχολείο και ευκαιριών συμμετοχής σε αθλητικές, ψυχαγωγικές και πολιτιστικές δραστηριότητες	22
3.3. Υγεία.....	24
3.3.1. Έγκαιρη ανίχνευση και θεραπεία ασθενειών και αναπτυξιακών προβλημάτων.....	24
3.3.2. Παιδικοί εμβολιασμοί	24
3.3.3. Προβλήματα ψυχικής υγείας.....	25
3.3.4. Δωρεάν φάρμακα.....	26
3.3.5. Υπηρεσίες αποκατάστασης για παιδιά με αναπηρίες.....	27
3.3.6. Προγράμματα προαγωγής υγείας	27
3.4. Διατροφή.....	28

3.4.1. Υγιεινή διατροφή εκτός σχολείου	28
3.4.2. Περιορισμός ανθυγιεινών τροφίμων.....	29
3.5. Στέγαση.....	30
3.5.1. Στέγαση για άστεγα παιδιά και οικογένειες.....	30
3.5.2. Πρόληψη αστεγίας σε οικογένειες με παιδιά.....	31
3.5.3. Ενεργειακή φτώχεια.....	31
3.5.4. Κοινωνική στέγαση και προτεραιότητα.....	32
3.5.5. Εναλλακτική φροντίδα.....	32
3.5.6. Μετάβαση σε οικογενειακή φροντίδα.....	33
3.5.7. Ανεξάρτητη διαβίωση και κοινωνική ένταξη	33
3.6. Μέτρα ενημέρωσης και προσέγγισης	34
3.7. Συμμετοχή ενδιαφερόμενων μερών.....	35
4. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ.....	35
5. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ	37
Πίνακας 2: Μεταβολές Δεικτών Παιδικής Φτώχειας και Ενημερίας (Έτος Αναφοράς 2024)	37
5.1. Καταγεγραμμένες αλλαγές στη Γενική Φτώχεια	38
5.2. Καταγεγραμμένες αλλαγές στην Προσχολική Φροντίδα.....	38
5.3. Καταγεγραμμένες αλλαγές στην Εκπαίδευση	38
5.4. Καταγεγραμμένες αλλαγές στη Στέγαση	39
5.5. Καταγεγραμμένες αλλαγές στη Διατροφή	39
5.6. Καταγεγραμμένες αλλαγές στην Υγειονομική Περίθαλψη	39
6. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ	40
7. ΚΕΝΑ ΣΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	44
7.1. Κενά στον προσδιορισμό των παιδιών σε ανάγκη και στην πρόσβαση σε υπηρεσίες	44
7.2. Περιορισμένη εδαφική αποτύπωση των παιδιών σε ανάγκη και των εμποδίων πρόσβασης	45
8. ΚΑΛΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ.....	46
9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	50
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	52
ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ (Ελληνικό).....	52
ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ (Αγγλικό).....	53

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Σύσταση για τη θέσπιση της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί (Child Guarantee) υιοθετήθηκε το 2021 στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων¹. Ακολούθως, συντάχθηκε και υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Σεπτέμβριο του 2022 το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ) για την Εγγύηση για το Παιδί της Ελλάδας, με στόχο την διασφάλιση της πρόσβασης των παιδιών που βρίσκονται υπό τον κίνδυνο της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού σε βασικές υπηρεσίες. Σύμφωνα με τη Σύσταση, §11 «Διακυβέρνηση και υποβολή Εκθέσεων», σημείο στ., τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλλουν έκθεση στην Επιτροπή, ανά διετία, σχετικά με την πρόοδο της εφαρμογής της Σύστασης, σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης τους. Έτσι, τον Σεπτέμβριο του 2024 συντάχθηκε και υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή η 1^η διετής Έκθεση Προόδου για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί.

Η σύνταξη της παρούσας Έκθεσης Προόδου βασίστηκε στο έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «2026 Biennial Progress Reports on Implementation of the European Child Guarantee (ECG) – Annotated Outline».

Ως προς τη μεθοδολογία εκπόνησης της Έκθεσης, ακολουθήθηκαν τα εξής στάδια:

1ο στάδιο: Αποστολή τυποποιημένου ερωτηματολογίου στους συνδέσμους των αρμόδιων Υπουργείων προς συμπλήρωση. Συγκεκριμένα, διαβιβάστηκε αρχείο σε μορφή ερωτηματολογίου για την παροχή απαντήσεων σε ανοικτές ερωτήσεις σχετικά με:

- α) τις κύριες μεταρρυθμίσεις στους τομείς της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της διατροφής και της στέγασης που υλοποιήθηκαν κατά την περίοδο αναφοράς και συνδέονται με την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί,
- β) τη συνάφεια των μεταρρυθμίσεων με τη σχετική Σύσταση για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί, και
- γ) στοιχεία χρηματοδότησης για την υλοποίηση των μέτρων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης.

2ο στάδιο: Αποστολή του προσχεδίου αξιολόγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στους εκπροσώπους των αρμόδιων Υπουργείων για την υποβολή σχολίων και διορθώσεων.

3ο στάδιο: Πραγματοποίηση συνάντησης (11/02/2026) του Εθνικού Συντονιστή με τους εκπροσώπους όλων των αρμόδιων Υπουργείων, με στόχο τον συντονισμό και την έγκαιρη συλλογή των απαιτούμενων στοιχείων για τη διαμόρφωση της παρούσας Έκθεσης.

4ο στάδιο: Συνέχιση της διαδικασίας συστηματικής καταγραφής και παρακολούθησης των μέτρων πολιτικής στο Πληροφοριακό Σύστημα από τους εκπροσώπους των Υπουργείων.

Σύμφωνα με τις προτεινόμενες θεματικές ενότητες του εγγράφου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η 2η Έκθεση Προόδου διαρθρώνεται σε εννέα (9) Ενότητες:

Ενότητα 1: Παρουσιάζονται οι βασικές οικονομικές και κοινωνικές τάσεις από το 2021 και εξής, καθώς και οι κύριες μεταρρυθμίσεις που αφορούν στην Εγγύηση για το Παιδί.

Ενότητα 2: Αποτυπώνεται η τρέχουσα κατάσταση του υποστηρικτικού πλαισίου πολιτικής και η εδαφική

¹ <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/>

διάσταση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ενότητα 3: Παρουσιάζεται η πρόοδος υλοποίησης των μέτρων πολιτικής ανά τομέα υπηρεσίας.

Ενότητα 4: Περιγράφονται οι πηγές χρηματοδότησης και τα ποσά που διατέθηκαν για την εφαρμογή των μέτρων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, καθώς και ο αντίκτυπος και η αποτελεσματικότητα των δαπανών και των πρόσθετων πόρων ως προς την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί.

Ενότητα 5: Αναλύεται η πρόοδος και ερμηνεύονται οι μεταβολές στους δείκτες του εθνικού και ευρωπαϊκού πλαισίου παρακολούθησης.

Ενότητα 6: Περιγράφεται η συμμετοχή των μελών του δικτύου στη διακυβέρνηση της Εγγύησης για το Παιδί.

Ενότητα 7: Διατυπώνονται προτάσεις για την αντιμετώπιση πιθανών κενών στον προσδιορισμό των παιδιών σε ανάγκη και στην πρόσβασή τους σε βασικές υπηρεσίες.

Ενότητα 8: Παρουσιάζεται το Πληροφοριακό Σύστημα της Εγγύησης για το Παιδί, που ανέπτυξε ο Εθνικός Συντονιστής, ως καλή πρακτική.

Ενότητα 9: Παρατίθενται τα βασικά συμπεράσματα της Έκθεσης.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΚΥΡΙΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

1.1. Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Σύσταση για την Εγγύηση για το Παιδί, όπως επισημαίνεται ήδη στην 1^η διετή έκθεση προόδου, αποτέλεσε το έναυσμα για την εδραίωση μιας διαρκούς και συστηματικής συνεργασίας μεταξύ των φορέων της κεντρικής δημόσιας διοίκησης και, ιδίως, των φορέων του περιφερειακού και τοπικού επιπέδου. Η συνεργασία αυτή συνιστά βασική προϋπόθεση για τη συνεκτική εφαρμογή της Εγγύησης για το Παιδί και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) ως Εθνικός Συντονιστής της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί, συνεχίζει να αποτελεί τον κεντρικό φορέα συντονισμού της δράσης όλων των αρμόδιων αρχών, υπηρεσιών και φορέων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Στο πεδίο αρμοδιοτήτων του εμπίπτει ο συντονισμός των δράσεων, πολιτικών και υπηρεσιών που συνδέονται με τη Σύσταση, καθώς και η συλλογή και επεξεργασία των αναγκαίων στοιχείων και δεδομένων για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής της. Ο ρόλος αυτός καθίσταται ιδιαίτερα κρίσιμος, όπως επισημαίνεται και στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ), δεδομένης αφενός της περιορισμένης διασύνδεσης των υφιστάμενων πολιτικών και υπηρεσιών και αφετέρου της απουσίας ενός ενιαίου και συστηματικού μηχανισμού συλλογής στοιχείων που να καλύπτει το σύνολο των κατηγοριών παιδιών σε ανάγκη.

Στο πλαίσιο αυτό, κατά την παρούσα περίοδο αναφοράς (Οκτώβριος 2024 – Φεβρουάριος 2026), η συστηματική συνεργασία με τα αρμόδια Υπουργεία, τις Περιφέρειες και τις Υγειονομικές Περιφέρειες ενισχύθηκε και αξιοποιήθηκε στον βέλτιστο δυνατό βαθμό μέσω της χρήσης του Πληροφοριακού Συστήματος που ανέπτυξε και έθεσε σε λειτουργία ο Εθνικός Συντονιστής. Το Πληροφοριακό Σύστημα

υποστηρίζει την καταγραφή και την παρακολούθηση της υλοποίησης των μέτρων πολιτικής, καθώς και των δομών και υπηρεσιών που στοχεύουν στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού παιδιών σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο. Παράλληλα, συμβάλλει στην εδραίωση ενιαίων και τυποποιημένων διαδικασιών καταγραφής, παρακολούθησης και διοικητικού συντονισμού, ενισχύοντας τη συνεκτικότητα της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί σε όλα τα επίπεδα της διοικητικής διάρθρωσης.

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται ένα αρχικό, συνολικό πλαίσιο αποτίμησης της ποιότητας ζωής των παιδιών στη χώρα, το οποίο αποτυπώνει τις βασικές οικονομικές και κοινωνικές τάσεις, καθώς και τις κύριες μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στη βελτίωσή της.

1.2. Πλαίσιο

Το συνολικό πλαίσιο προόδου της χώρας για την περίοδο Οκτώβριος 2024 – Φεβρουάριος 2026, αναφορικά με την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί, μπορεί να αποτυπωθεί μέσω της εξέλιξης του ποσοστού κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) για τα άτομα κάτω των 18 ετών. Η αποτύπωση αυτή αναφέρεται διαχρονικά (από το 2021, έτος θέσπισης της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί) τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και συγκριτικά με τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να αποτιμηθεί η σχετική θέση και η πρόοδος της χώρας. Παράλληλα, η αξιοποίηση μικροδεδομένων σε περιφερειακό επίπεδο παρέχει μια σαφέστερη εικόνα για την εδαφική διάσταση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στη χώρα.

Ο δείκτης AROPE (At risk of poverty or social exclusion) καταρτίζεται από τρεις συνιστώσες: (α) Κίνδυνος Φτώχειας (At Risk of Poverty - AROP), (β) Σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση, και (γ) Πολύ χαμηλή ένταση εργασίας στο νοικοκυριό. Η συνιστώσα του κινδύνου φτώχειας (AROP) βασίζεται στο ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα και αποτυπώνει τη σχετική εισοδηματική στέρηση των ατόμων των οποίων το εισόδημα υπολείπεται στο 60% του εθνικού διάμεσου εισοδήματος. Πιο συγκεκριμένα, δείχνει πόσα άτομα βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας, με βάση τη σχετική εισοδηματική τους θέση στην κοινωνία. Η σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση αποτυπώνει περιορισμούς στις συνθήκες διαβίωσης, καταγράφοντας την αδυναμία κάλυψης βασικών υλικών και κοινωνικών αναγκών, ανεξάρτητα από το εισοδηματικό επίπεδο. Τέλος, η πολύ χαμηλή ένταση εργασίας στο νοικοκυριό αφορά νοικοκυριά στα οποία τα μέλη εργάσιμης ηλικίας εμφανίζουν περιορισμένη συμμετοχή στην απασχόληση κατά τη διάρκεια του έτους, αναδεικνύοντας την αποσύνδεση από την αγορά εργασίας ως κρίσιμη διάσταση του κοινωνικού αποκλεισμού. Ειδικότερα, μετριέται ως αναλογία των ωρών εργασίας που πραγματικά έγιναν, προς τις συνολικές δυνατές ώρες εργασίας των μελών εργάσιμης ηλικίας.

Στη δεύτερη συνιστώσα του δείκτη AROPE, δηλ. στη σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση, διερευνάται η πραγματική δυνατότητα των νοικοκυριών να καλύψουν βασικές ανάγκες και να συμμετέχουν στην κοινωνική ζωή. Συγκεκριμένα, εξετάζεται αν το νοικοκυριό μπορεί να πληρώσει ενοίκιο/δάνειο και πάγια έξοδα (ρεύμα, νερό, θέρμανση), να έχει επαρκή διατροφή (π.χ. κρέας ή πρωτεΐνη τουλάχιστον δύο φορές την εβδομάδα), να θερμάνει το σπίτι επαρκώς τον χειμώνα, να αντιμετωπίσει έκτακτα έξοδα (π.χ. μικρή επισκευή, αγορά βασικών ειδών ανάγκης), να διαθέτει κατάλληλα ρούχα και παπούτσια, να συμμετέχει σε κοινωνικές δραστηριότητες (π.χ. δείπνο, κοινωνική συνάντηση, ψυχαγωγία), να κάνει διακοπές ή εκδρομή, καθώς και να έχει πρόσβαση σε τηλεφωνική επικοινωνία και μέσα ενημέρωσης (π.χ. τηλεόραση ή διαδίκτυο). Νοικοκυριά που αδυνατούν να καλύψουν τρεις ή περισσότερες από αυτές τις ανάγκες θεωρούνται ότι αντιμετωπίζουν σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση.

Σύμφωνα με την έρευνα EU-SILC και τον δείκτη AROPE², για το 2024, ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στον γενικό πληθυσμό στην Ελλάδα ανήλθε στο 26,9%, σε σύγκριση με το 2023 (26,1%), κατατάσσοντας τη χώρα στην 3η θέση μεταξύ των 27 κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά τη Βουλγαρία (30,3%) και τη Ρουμανία (27,9%). Ο αντίστοιχος ευρωπαϊκός μέσος όρος (EU-27) διαμορφώθηκε στο 21,0% (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I, Διάγραμμα 1). Ως προς τον παιδικό πληθυσμό (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I, Διάγραμμα 2), και ειδικότερα για άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών, ο ίδιος δείκτης³ δείχνει ότι το 2024 ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στο 27,9%, (έναντι 28,1% το 2023) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I, Διάγραμμα 3). Παρά τη μεταβολή αυτή, η Ελλάδα εξακολουθεί να συγκαταλέγεται στις χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά στην Ευρωπαϊκή Ένωση (EU-27), καταλαμβάνοντας την 4η θέση μετά τη Βουλγαρία (35,1%), την Ισπανία (34,6%) και τη Ρουμανία (33,8%), ενώ ο αντίστοιχος ευρωπαϊκός μέσος όρος (EU-27) ανέρχεται στο 24,2% (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I, Διάγραμμα 2).

Αναφορικά με τις συνιστώσες του AROPE, ο δείκτης AROP για άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών δείχνει ότι το 2024 ο κίνδυνος φτώχειας στην Ελλάδα παρουσίασε αύξηση σε σύγκριση με το 2023, καθώς το ποσοστό διαμορφώθηκε στο 22,4%, (έναντι του 21,8% το 2023) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I, Διάγραμμα 4). Η σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση σε άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών, στην Ελλάδα, το 2024, παρουσίασε μικρή μείωση, καθώς διαμορφώθηκε στο 13,9%, (έναντι του 15,6% το 2023) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I, Διάγραμμα 5). Ομοίως, η πολύ χαμηλή ένταση εργασίας στο νοικοκυριό, σε πληθυσμό κάτω των 18 ετών, στην Ελλάδα, το 2024, παρουσίασε μικρή μείωση, καθώς διαμορφώθηκε στο 3,7%, (έναντι του 4,2% το 2023) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I, Διάγραμμα 6).

Σε Αττική, Νησιά Αιγαίου & Κρήτη καταγράφεται ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού χαμηλότερο (22,7% & 22,9%, αντίστοιχα) από αυτό του συνόλου της χώρας (26,9%), ενώ στη Βόρεια και Κεντρική Ελλάδα το αντίστοιχο ποσοστό⁴ είναι υψηλότερο (30,8%)⁵.

1.3. Κύριες Μεταρρυθμίσεις

Κατά την περίοδο αναφοράς, η Ελλάδα προχώρησε σε σειρά θεσμικών, διοικητικών και ψηφιακών μεταρρυθμίσεων στους τομείς της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, της υγειονομικής προστασίας, της διατροφής και της στέγασης, με στόχο τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων των παιδιών σε βασικές και ποιοτικές υπηρεσίες. Οι παρεμβάσεις αυτές εντάσσονται σε μια ολιστική προσέγγιση πρόληψης και αντιμετώπισης του κοινωνικού αποκλεισμού, συνδυάζοντας κανονιστικές αλλαγές, ενίσχυση υποδομών, ψηφιακό μετασχηματισμό και αξιοποίηση εθνικών και ευρωπαϊκών πόρων (Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ΕΣΠΑ 2021–2027). Οι κυριότερες μεταρρυθμίσεις ανά τομέα πολιτικής παρουσιάζονται ακολούθως.

Προσχολική Φροντίδα

Η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ) προχώρησε στη λειτουργία τριών (3) νέων Βρεφονηπιακών Σταθμών στην Περιφέρεια Αττικής, ενισχύοντας τη διαθεσιμότητα θέσεων φροντίδας για βρέφη και νήπια. Παράλληλα, έχει υποβληθεί πρόταση στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ για την ίδρυση τριών (3) επιπλέον

²At risk of poverty or social exclusion, total population (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en)

³At risk of poverty or social exclusion, population aged under 18

(https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Children_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion#Source_data_for_tables_and_graphs).

⁴Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) -Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (SILC), έτος 2024, (με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2023). <https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5>

⁵Ωστόσο, σύμφωνα με τον Δείκτη Πολυδιάστατης Παιδικής Φτώχειας, ο οποίος σηριζεται σε ανάλυση πρωτογενών μικροδοδεμένων σε τοπικό επίπεδο, το ποσοστό της πολυδιάστατης παιδικής φτώχειας για την περίοδο 2024–2025 στην Ελλάδα ανέρχεται μόλις στο 5,5%. Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας καταγράφει το υψηλότερο ποσοστό πολυδιάστατης παιδικής φτώχειας (8,6%), ενώ ακολουθούν οι περιφέρειες Αττικής (6,7%), Θεσσαλίας (6,3%) και Ιονίων Νήσων (6,3%). Βλ. [KEPE's Index of General Child Wellbeing and Multidimensional Child Poverty](#)

Βρεφονηπιακών Σταθμών σε περιφερειακές περιοχές της χώρας. Η επέκταση αυτή συμβάλλει στην αύξηση της γεωγραφικής κάλυψης των υπηρεσιών προσχολικής φροντίδας και στη διευκόλυνση της πρόσβασης οικογενειών σε ποιοτικές δομές πρώιμης αγωγής.

Το πρόγραμμα «**Νταντάδες της Γειτονιάς**» καλύπτει τη φροντίδα βρεφών και νηπίων ηλικίας από 2 μηνών έως 2,5 ετών, παρέχοντας οικονομική στήριξη σε εργαζόμενους γονείς, μονογονείς και αναδόχους γονείς για τη χρήση πιστοποιημένων υπηρεσιών παιδικής φροντίδας. Η πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος υλοποιήθηκε σε εξήντα δύο (62) Δήμους της χώρας κατά την περίοδο Μαρτίου 2022 έως Ιουλίου 2025, με συνολικό αριθμό εννιακοσίων είκοσι πέντε (925) συμφωνητικών μεταξύ γονέων και επιμελητών/τριών. Ο προϋπολογισμός της συγχρηματοδοτούμενης πιλοτικής φάσης ανήλθε σε 5.569.745,07 ευρώ. Από το 2026 προβλέπεται η καθολική εφαρμογή του προγράμματος στο σύνολο της χώρας, με συνολικό προϋπολογισμό περίπου 57.000.000 ευρώ, χρηματοδοτούμενο από το ΕΣΠΑ 2021–2027. Οι επιμελητές/τριες δύνανται να παρέχουν υπηρεσίες είτε στην οικία τους είτε στην οικία της οικογένειας.

Στο πλαίσιο ενίσχυσης της ποιότητας της Προσχολικής Αγωγής, εντάχθηκε το εκτενές/αυτοτελές λογοτεχνικό έργο στο πρόγραμμα σπουδών, με στόχο την καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας και τη συμβολή στην πνευματική και συναισθηματική ανάπτυξη των νηπίων.

Επιπλέον, το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας υλοποιεί Πρόγραμμα που στοχεύει στην Πρόσβαση παιδιών προσχολικής ηλικίας, βρεφών και νηπίων, σε υπηρεσίες προσχολικής αγωγής και φροντίδας, και στην πρόσβαση παιδιών, εφήβων και ατόμων με αναπηρία σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης. Η δράση αποσκοπεί στη διασφάλιση της ισότιμης και χωρίς αποκλεισμούς πρόσβασης των βρεφών, νηπίων και παιδιών και ιδίως των βρεφών, νηπίων και παιδιών σε ανάγκη - σε ποιοτικές υπηρεσίες αγωγής και εκπαίδευσης στην προσχολική και σχολική ηλικία, σε συνέπεια και με τα ειδικότερα οριζόμενα στη Σύσταση ΕΕ 2021/1004 για τη θέσπιση μίας Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά» (Child Guarantee) (ΕΕΕΕ L223/14/22.06.2021). Επιπρόσθετα, η δράση στοχεύει στην πρόσβαση παιδιών και ΑμεΑ σε υπηρεσίες εξωσχολικών δραστηριοτήτων απασχόλησης. Επίσης, η δράση στοχεύει στη διασφάλιση της πρόσβασης στις ανωτέρω υπηρεσίες και για ωφελούμενα βρέφη, νήπια και παιδιά και ΑμεΑ, που λόγω εισοδηματικών ή και άλλων κριτηρίων εκφεύγουν από το πλαίσιο εφαρμογής της πολιτικής Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα παιδιά.

Αντικείμενο δράσης

- Παροχή θέσεων φροντίδας για παιδιά βρεφικής και προσχολικής ηλικίας έως την εγγραφή τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση, σε Βρεφικούς, Βρεφονηπιακούς και Παιδικούς Σταθμούς.
- Παροχή θέσεων φροντίδας σε Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών και Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΑΠ ΑμεΑ) για παιδιά, εφήβους και ΑμεΑ με κινητική, νοητική, αναπτυξιακή ή αισθητηριακή αναπηρία.
- Τα ΑμεΑ άνω των 22 ετών λαμβάνουν voucher μέσω του Τακτικού Προϋπολογισμού του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής.(βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.3).

Πρόγραμμα πρώιμης παρέμβασης για 2500 παιδιά ηλικίας 0-6 ετών με αναπηρία ή αναπτυξιακές δυσκολίες ή πιθανότητα εμφάνισής τους.

Το πρόγραμμα αφορά 2.500 παιδιά ηλικίας 0-6 ετών με αναπηρία ή αναπτυξιακές δυσκολίες ή πιθανότητα εμφάνισής τους. Ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται σε 15.079.631,83 ευρώ, και χορηγούνται vouchers ως εξής:

- 400 € για 10 συνεδρίες,

- 600 € για 15 συνεδρίες,
- 800 € για 20 συνεδρίες.

Μέχρι τις 17.03.2026 έχουν χορηγηθεί 1.287 vouchers από τους 2.500 ωφελούμενους, ενώ έχει ολοκληρωθεί η επιλογή των παιδιών, η εκπαίδευση των διεπιστημονικών ομάδων και η συμπλήρωση του μητρώου 88 παρόχων.

Πρόγραμμα Επαγγελματικής Αναδοχής

Το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας υλοποιεί πρόγραμμα επαγγελματικής αναδοχής για 50 άτομα με ποσοστό αναπηρίας >67% για σωματική και >50% για ψυχική. Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 5.303.788,42 ευρώ.

Έως σήμερα:

- Υλοποιήθηκαν 3 πιλοτικά εκπαιδευτικά εργαστήρια για υποψήφιους Επαγγελματίες Αναδόχους Γονείς (ΥΕΑΓ), εκπαιδύοντας 11 άτομα.
- Το 2025 πραγματοποιήθηκαν 14 εκπαιδευτικά προγράμματα για 205 υπαλλήλους κοινωνικών υπηρεσιών των Περιφερειών και των ΚΚΠΠ, ειδικοτήτων Κοινωνικής Εργασίας και Ψυχολογίας.
- Εγγράφηκαν 8 επαγγελματίες ανάδοχοι στο αντίστοιχο Ειδικό Μητρώο και από τον Μάιο 2025 λαμβάνουν αποζημίωση 1.850 €/μήνα. Υποβλήθηκαν επιπλέον 11 αιτήσεις.
- Παραδόθηκε το εκπαιδευτικό υλικό της αρχικής κατάρτισης, ενώ εκκρεμεί η διανομή του και η συνεχιζόμενη κατάρτιση.

Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Στο πλαίσιο της αρμοδιότητας για τη μεταφορά μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τροποποιήθηκε το κανονιστικό πλαίσιο με στόχο την έγκαιρη και αποτελεσματική οργάνωση των διαδικασιών. Βασικές αλλαγές περιλαμβάνουν την υποχρέωση προκήρυξης των διαγωνισμών μεταφοράς μαθητών έως την 31η Ιανουαρίου κάθε έτους, την αυστηρή τήρηση συγκεκριμένων χρονικών προθεσμιών, την υποχρέωση των Διευθυντών σχολικών μονάδων να ενημερώνουν το πληροφοριακό σύστημα “myschool” και να διαβιβάζουν έως την 15η Δεκεμβρίου κατάσταση εκτιμώμενων δικαιούχων μεταφοράς για το επόμενο σχολικό έτος, καθώς και την πρόβλεψη εναλλακτικών λύσεων σε περίπτωση άγονης διαγωνιστικής διαδικασίας. Η μεταρρύθμιση διασφαλίζει την έγκαιρη, απρόσκοπτη και ισότιμη πρόσβαση των μαθητών στη σχολική εκπαίδευση.

Ρυθμίστηκε ο σχεδιασμός, η ανάπτυξη και η λειτουργία των ιστοτόπων των σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων. Οι διατάξεις εφαρμόζονται υποχρεωτικά σε όλους τους ιστοτόπους, νέους και υφιστάμενους, ανεξαρτήτως συσκευής ή υποστηρικτικής τεχνολογίας, με στόχο την ισότιμη πρόσβαση στην πληροφορία για όλους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία.

Η ΔΥΠΑ λειτουργεί πενήντα (50) Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ) Μαθητείας σε πανελλαδικό επίπεδο, στις οποίες φοιτούν νέοι ηλικίας 15–29 ετών, απόφοιτοι τουλάχιστον Γυμνασίου. Κατά την περίοδο αναφοράς, εισήχθησαν νέες ειδικότητες βάσει των αναγκών της αγοράς εργασίας και στρατηγικών συνεργασιών της ΔΥΠΑ, ενώ αυξήθηκε η αμοιβή των μαθητευομένων σύμφωνα με την ετήσια αύξηση του κατώτατου ημερομισθίου.

Από το σχολικό έτος 2024–2025 προβλέπεται η υποχρεωτική παροχή σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε περιπτώσεις έκτακτων ή απρόβλεπτων γεγονότων που καθιστούν αδύνατη ή ιδιαίτερα δυσχερή τη διεξαγωγή της δια ζώσης εκπαιδευτικής διαδικασίας σε τμήμα ή σε ολόκληρη σχολική μονάδα. Η συμμετοχή είναι υποχρεωτική τόσο για τους εκπαιδευτικούς όσο και για τους/τις μαθητές/τριες.

Η κύρια ψηφιακή πλατφόρμα του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού για την

καταπολέμηση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού είναι η stop-bullying.gov.gr. Η πλατφόρμα αυτή επιτρέπει την αναφορά περιστατικών ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού και παρέχει πληροφορίες και πόρους για την αντιμετώπισή τους. Η υποβολή αναφοράς μπορεί να γίνει επώνυμα ή ανώνυμα από μαθητές/μαθήτριες, ενώ οι γονείς και οι κηδεμόνες υποβάλλουν επώνυμες καταγγελίες. Μετά την υποβολή της αναφοράς, ενεργοποιείται η τετραμελής Ομάδα Δράσης της αντίστοιχης Διεύθυνσης Εκπαίδευσης για τη διερεύνηση του περιστατικού και τη λήψη των κατάλληλων μέτρων.

Από το σχολικό έτος 2024–2025 εφαρμόζεται σε όλες τις τάξεις της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης το Πρόγραμμα Σπουδών «Δράσεις Ενεργού Πολίτη». Το πρόγραμμα στοχεύει στην ανάπτυξη γνώσεων, αξιών και δεξιοτήτων που επιτρέπουν στους/στις μαθητές/τριες να κατανοούν την πολυπλοκότητα των σύγχρονων κοινωνικών και περιβαλλοντικών ζητημάτων και να συμμετέχουν ενεργά στη δημόσια ζωή. Αποτελεί διεπιστημονική και διαθεματική προσέγγιση, με προσανατολισμό στους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Στο ίδιο πλαίσιο υλοποιούνται δράσεις τοπικής Ιστορίας και τοπικής Γεωγραφίας, καθώς και πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης για τον θεσμό της Δικαιοσύνης και την αρχή του Κράτους Δικαίου, σε συνεργασία με θεσμικούς φορείς.

Θεσπίστηκαν νέα Προγράμματα Σπουδών για το μάθημα της Ηθικής στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο, τα οποία απευθύνονται σε μαθητές/τριες που απαλλάσσονται από το μάθημα των Θρησκευτικών. Το μάθημα διαμορφώνεται σύμφωνα με σύγχρονα κοινωνικά και επιστημονικά δεδομένα και επεκτείνεται σε ευρύτερους κοινωνικούς και υπαρξιακούς προβληματισμούς, ανεξαρτήτως θρησκευόμενου ή ιδεολογίας.

Εισάγεται το «πολλαπλό βιβλίο», το οποίο παρέχει στους/στις εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ εγκεκριμένων βιβλίων, ενώ όλα τα εγκεκριμένα διδακτικά βιβλία διατίθενται και σε ψηφιακή βιβλιοθήκη. Η προσέγγιση αυτή ενισχύει την κριτική σκέψη και τη συνδυαστική αξιοποίηση πηγών από τους/τις μαθητές/τριες. Παράλληλα, εντάσσεται το εκτενές/αυτοτελές λογοτεχνικό έργο και στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, ενισχύοντας συστηματικά τη φιλιαναγνωσία και την ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών/τριών.

[Ενταξιακή Εκπαίδευση και Προάσπιση Δικαιωμάτων Μαθητών με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες](#)

Συστάθηκαν δύο συμβουλευτικές–γνωμοδοτικές επιτροπές για την παρακολούθηση της φυσικής προσβασιμότητας των εκπαιδευτικών και διοικητικών δομών και της ηλεκτρονικής προσβασιμότητας του εκπαιδευτικού υλικού και των διαδικτυακών τόπων. Οι επιτροπές εισηγούνται σχέδια προσβασιμότητας, χαρτογραφούν υφιστάμενες συνθήκες, διατυπώνουν προτάσεις βελτίωσης και υποβάλλουν σχετικές εκθέσεις. Παράλληλα, έχει προωθηθεί η σύσταση Ομάδας Εργασίας για την εκπόνηση Σχεδίου Δράσης σχετικά με την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών αξιολόγησης και υποστηρικτικών παρεμβάσεων σε μαθητές με αναπηρία που υφίστανται κίνδυνο πολλαπλών διακρίσεων.

Όσον αφορά στη στελέχωση των δομών ενταξιακής εκπαίδευσης: Ιδρύθηκαν συνολικά 3.448 Τμήματα Ένταξης, εκ των οποίων 1.842 σε Νηπιαγωγεία, 714 σε Δημοτικά, 480 σε Γυμνάσια, 231 σε Γενικά Λύκεια και 181 σε Επαγγελματικά Λύκεια. Συστάθηκαν 700 οργανικές θέσεις εκπαιδευτικών με εξειδίκευση στην ειδική αγωγή και ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού για τα Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης. Επιπλέον, συστήθηκαν 1.200 θέσεις ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού (600 ψυχολόγων και 600 κοινωνικών λειτουργών) για τη στελέχωση των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης των σχολικών μονάδων. Οι παρεμβάσεις αυτές ενισχύουν τη συμπεριληπτική εκπαίδευση και τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών μάθησης.

[Ψηφιακή Ένταξη και Ψηφιακή Πολιτειότητα](#)

Η εφαρμογή Kids Wallet, διαθέσιμη σε κινητές συσκευές Android και iOS, λειτουργεί ως εργαλείο γονικού

ελέγχου και ψηφιακής ταυτοποίησης ανηλίκου. Το ψηφιακό έγγραφο Kids Wallet είναι πλήρως ισοδύναμο με το έγχαρτο έγγραφο για κάθε νόμιμη χρήση εντός της Ελληνικής Επικράτειας.

Στο πλαίσιο της Εθνικής Ακαδημίας Ψηφιακών Ικανοτήτων, αναπτύχθηκε το πρόγραμμα «Ψηφιακή Πολιτειότητα για παιδιά», σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης, απευθυνόμενο σε παιδιά ηλικίας 5–9 ετών. Με τον όρο «Ψηφιακή Πολιτειότητα» (Digital Citizenship) αναφερόμαστε στην ικανότητα να χρησιμοποιούμε την τεχνολογία και τα ψηφιακά μέσα με τρόπο ασφαλής, αποτελεσματικό και υπεύθυνο. Είναι μια οριζόντια ικανότητα που συμπεριλαμβάνει τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις συμπεριφορές που ενισχύουν την ενεργή συμμετοχή στον ψηφιακό κόσμο.

Το Μητρώο Δικαιούχων Απαλλαγής Τελών Κινητής Τηλεφωνίας (Μη.Δ.Α.Τε.) αποτελεί ειδική ψηφιακή εφαρμογή διαχείρισης της κεντρικής βάσης δικαιούχων απαλλαγής τελών κινητής τηλεφωνίας, απευθυνόμενη σε νέους ηλικίας 15–29 ετών. Η απαλλαγή αφορά το σύνολο των τελών κινητής και καρτοκινητής τηλεφωνίας.

Πιλοτικό Πρόγραμμα Ημιαυτόνομης Διαβίωσης σε Διαμερίσματα

Το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας υλοποιεί πιλοτικό πρόγραμμα ημιαυτόνομης διαβίωσης για 200 άτομα ηλικίας 15-26 ετών, που διαμένουν σε Μονάδες Παιδικής Προστασίας. Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 11.002.054 ευρώ.

Στο πλαίσιο του προγράμματος:

- Υποβλήθηκαν 31 αιτήσεις χρηματοδότησης μέσω του αντίστοιχου Πληροφοριακού Συστήματος, από 17 φορείς (9 ΝΠΙΔ και 8 ΚΚΠΠ).
- Στις αιτήσεις περιλαμβάνονται 2 συμπράξεις ΚΚΠΠ με ΝΠΙΔ και 1 σύμπραξη ΝΠΙΔ με ΝΠΙΔ.
- Οι αιτήσεις αφορούν στη δημιουργία 82 διαμερισμάτων, τα οποία μπορούν να φιλοξενήσουν έως 296 άτομα.
- Οι αιτούμενοι φορείς είναι τόσο δημόσιοι όσο και ιδιωτικοί. (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.3).

Με το ΦΕΚ 6983/19.12.2024 κυρώθηκε το αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ). Στον τομέα των κατοικιών, βασικός στόχος αποτελεί η εξοικονόμηση ενέργειας και η καταπολέμηση της ενεργειακής ένδειας. Στο πλαίσιο αυτό, σημαντικό ποσοστό πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης, σε συνδυασμό με το ΕΣΠΑ και άλλα ευρωπαϊκά κονδύλια, κατευθύνεται σε προγράμματα όπως: «Εξοικονομώ», «Ανακυκλώνω Συσκευή», «Ηλέκτρα» για δημόσια κτήρια, πρόγραμμα ηλιακών θερμοσιφώνων, «Φωτοβολταϊκά στη στέγη» με μπαταρίες. Οι παρεμβάσεις συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής οικογενειών με παιδιά και στην προστασία ευάλωτων κοινωνικών ομάδων από το υψηλό ενεργειακό κόστος. Αναλυτικά για τις μεταρρυθμίσεις των Υπουργείων βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.3.

2. ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σύμφωνα με τη Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2021, τα κράτη μέλη καλούνται, μεταξύ άλλων, να αναπτύξουν ένα ολοκληρωμένο υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής (§6), μέσω της εφαρμογής συνεκτικών κοινωνικών, εκπαιδευτικών, υγειονομικών, διατροφικών και στεγαστικών πολιτικών, με στόχο τον περιορισμό της παιδικής φτώχειας. Το πλαίσιο αυτό οφείλει να λαμβάνει υπόψη τόσο τις περιφερειακές διαφοροποιήσεις της παιδικής φτώχειας όσο και τις ιδιαιτερότητες αγροτικών, ορεινών, νησιωτικών και αστικών περιοχών.

Όπως αναφέρεται στην Ενότητα 9 του ΕΣΔ, το υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής στην Ελλάδα περιλαμβάνει:

- α) μέτρα ενίσχυσης της πρόσβασης των γονέων/κηδεμόνων σε επαρκείς πόρους,
- β) μέτρα παροχής ποιοτικών υπηρεσιών για παιδιά, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης υποδομών και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού,
- γ) μέτρα αντιμετώπισης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού που απορρέουν από γεωγραφικά εμπόδια,
- δ) μέτρα διασφάλισης της ισότιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και παροχής υπηρεσιών.

Επιπλέον, στην υποενότητα 3.7 της 1ης διετούς έκθεσης περιλαμβάνονται:

- α) μέτρα συμφιλίωσης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής,
- β) πολιτικές για την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τα παιδιά,
- γ) παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού των συστημάτων κοινωνικής προστασίας,
- δ) επενδύσεις σε κτιριακές υποδομές,
- ε) δράσεις επιμόρφωσης προσωπικού,
- στ) μέτρα αντιμετώπισης της ενεργειακής ένδειας.

Συνεπώς, το υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα συνιστά ένα ευρύ και διαρκώς εξελισσόμενο πλέγμα θεσμικών παρεμβάσεων, που χρηματοδοτείται από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους και στοχεύει στην συνολική στήριξη των οικογενειών με παιδιά και στην ποιοτική παροχή υπηρεσιών. Η συστηματική και αξιόπιστη παρακολούθηση και αξιολόγηση της υλοποίησης των μέτρων αυτών εξακολουθεί να αποτελεί κρίσιμη προτεραιότητα για τον Εθνικό Συντονιστή, προκειμένου να διασφαλιστεί η ουσιαστική, ισότιμη και χωρίς αποκλεισμούς πρόσβαση όλων των παιδιών σε υπηρεσίες προσχολικής αγωγής, εκπαίδευσης, υγείας, διατροφής και στέγασης.

Θέτοντας το συμφέρον του παιδιού στο επίκεντρο, η §6 της Σύστασης ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να διαμορφώσουν ένα συνεκτικό και ενιαίο υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής, με στόχο την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών και τη διακοπή του διαγενεακού κύκλου της φτώχειας και της μειονεξίας. Η πρόοδος του υποστηρικτικού πλαισίου πολιτικής στην Ελλάδα, ως προς τα σημεία (α)–(η) αποτυπώνεται:

α) με βάση το επικαιροποιημένο πλαίσιο παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί⁶. Ως εκ τούτου, ο Πίνακας 1 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II) βασίζεται στο σύνολο των δεικτών και διαγραμμάτων του ανωτέρω πλαισίου παρακολούθησης χωρίς επιλεκτική συμπερίληψη ή εξαίρεση στοιχείων.

β) με βάση το Παρατηρητήριο Ενημερίας και Παιδικής Φτώχειας και τον Δείκτη Γενικής Παιδικής και Πολυδιάστατης Παιδικής Φτώχειας, ο οποίος βασίζεται σε ανάλυση πρωτογενών μικροδοδεμένων σε τοπικό επίπεδο⁷, ενισχύοντας τη δυνατότητα στοχευμένης παρακολούθησης και τεκμηριωμένων παρεμβάσεων.

Παρακάτω παρουσιάζεται: α) η διαχρονική τάση της παιδικής φτώχειας και των συνιστωσών της, σύμφωνα με τους δείκτες του πλαισίου παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Πίνακας 1) και β) η τάση της παιδικής φτώχειας και των συνιστωσών της σε τοπικό επίπεδο, σύμφωνα με τον Δείκτη Πολυδιάστατης Παιδικής Φτώχειας (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Πίνακας 2).

2.1. Η πρόοδος στην παιδική φτώχεια, την προσχολική αγωγή, την εκπαίδευση και την υγεία

Η χώρα ενσωματώνει στο υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής τη διατήρηση και ενίσχυση επενδύσεων στα

⁶ *Monitoring and benchmarking frameworks - Employment, Social Affairs and Inclusion*. Now available online, on the website of the Indicators' Subgroup of the Social Protection Committee.

⁷ Βλ. <https://www.kepe.gr/en/research/recent-publications-kepe/kepe-indices/kepes-index-of-multidimensional-child-poverty>

συστήματα εκπαίδευσης, υγείας και κοινωνικής προστασίας με ιδιαίτερη έμφαση στις ευάλωτες ομάδες.

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη διεύρυνση της πρόσβασης στην προσχολική αγωγή και φροντίδα, μέσω οικονομικών ενισχύσεων και αύξησης της διαθεσιμότητας θέσεων για τα βρέφη και τα νήπια. Παράλληλα, προωθείται η συμπεριληπτική εκπαίδευση με αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων, η στήριξη της μεταφοράς μαθητών και η πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Στον τομέα της υγείας, ενισχύεται η καθολική πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, η ιατρική και ψυχοκοινωνική φροντίδα (συμπεριλαμβανομένων κινητών μονάδων), καθώς και η πρόληψη μέσω προγραμμάτων αγωγής υγείας. Επιπλέον, η ενίσχυση του Συστήματος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και των συμπληρωματικών επιδομάτων για οικογένειες με παιδιά συμβάλλει στην ενίσχυση του οικογενειακού εισοδήματος και στη μείωση των ανισοτήτων.

Το υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής της Εγγύησης για το Παιδί στην Ελλάδα λαμβάνει σε σημαντικό βαθμό υπόψη τις πολιτικές της Σύστασης που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα την ευημερία των παιδιών. Το ΕΣΔ αναγνωρίζει τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της παιδικής φτώχειας και προωθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, η οποία συνδυάζει παρεμβάσεις στους τομείς της κοινωνικής προστασίας, της εκπαίδευσης, της υγείας, της διατροφής και της στέγασης.

Η ενίσχυση της συνάφειας μεταξύ των πολιτικών επιτυγχάνεται μέσω θεσμικών μηχανισμών συντονισμού, όπως ο κεντρικός ρόλος του Εθνικού Συντονιστή, η διατομεακή συνεργασία των αρμόδιων Υπουργείων, η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση με τη συμμετοχή Περιφερειών και Δήμων και η ανάπτυξη ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος καταγραφής και παρακολούθησης. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η αποφυγή επικαλύψεων, η βελτίωση της στόχευσης και η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων.

Αναφορικά με τις κοινωνικές, εκπαιδευτικές και υγειονομικές πολιτικές (σημεία α και β, §6 της Σύστασης), καθώς και την ανεργία των γονέων/κηδεμόνων (σημείο γ, §6 της Σύστασης), οι αντίστοιχοι οκτώ δείκτες από τους δεκαέξι συνολικά, παρουσιάζουν διαχρονικά πτωτική τάση (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Πίνακας 1, και ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.A), γεγονός που υποδηλώνει βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης. Σε πέντε από τους οκτώ αυτούς δείκτες ο μέσος όρος για το έτος 2024 διαμορφώνεται σε επίπεδα χαμηλότερα από τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ειδικότερα, πτωτική είναι η τάση στο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, στη σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση, καθώς επίσης και στο σχετικό χάσμα παιδικής φτώχειας. Επιπρόσθετα, η πολύ χαμηλή ένταση εργασίας στο νοικοκυριό, τα παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού (AROE) με μη καλυπτόμενες ανάγκες για ιατρικές εξετάσεις ή θεραπείες, τα παιδιά AROE (ηλικίας 3 ετών έως την κατώτερη ηλικία υποχρεωτικής εκπαίδευσης) με μηδενικές ώρες σε Προσχολική Αγωγή, τα παιδιά AROE (<3) με μηδενικές ώρες σε Προσχολική Αγωγή, καθώς επίσης και η πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης και κατάρτισης παρουσιάζουν διαχρονικά πτωτική τάση, ενώ ο μέσος όρος είναι μικρότερος από τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Μάλιστα σε πέντε από αυτούς τους οκτώ δείκτες, τα παιδιά στην χώρα επωφελούνται περισσότερο από ό,τι τα παιδιά άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Τα ανωτέρω στοιχεία καταδεικνύουν βελτίωση στους δείκτες που συνδέονται με την παιδική φτώχεια, την υλική και κοινωνική στέρηση, την ένταση εργασίας των νοικοκυριών και την πρόσβαση στην προσχολική αγωγή, εκπαίδευση και υγεία αλλά και ευνοϊκή θέση της χώρας στους συγκεκριμένους τομείς, σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ. Τα δεδομένα τεκμηριώνουν κάποια πρόοδο, η οποία χρήζει συνέχισης και εδραίωσης, μέσω της συστηματικής παρακολούθησης και αξιολόγησης των εφαρμοζόμενων πολιτικών.

2.2. Η πρόοδος στο εισόδημα και τη στέγαση

Αναφορικά με τις εισοδηματικές και στεγαστικές πολιτικές, οι αντίστοιχοι τέσσερις δείκτες από τους δεκαέξι συνολικά, παρουσιάζουν διαχρονικά οριακή τάση (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Πίνακας 1, και ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.A). Ειδικότερα, παρουσιάζεται οριακή τάση στον κίνδυνο φτώχειας, στα παιδιά σε φτώχεια ή κοινωνικό

αποκλεισμό που ζουν σε νοικοκυριά με υπερβολικό βάρος στεγαστικών δαπανών, στα παιδιά σε φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό που ζουν σε συνωστισμένα νοικοκυριά, καθώς επίσης και στα παιδιά σε φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό που ζουν σε νοικοκυριά που δεν μπορούν να διατηρήσουν το σπίτι επαρκώς ζεστό.

Τα ανωτέρω στοιχεία υποδηλώνουν ότι οι πολιτικές που σχετίζονται με το διαθέσιμο εισόδημα και τις στεγαστικές συνθήκες των νοικοκυριών δεν έχουν επιφέρει αντίστοιχη ουσιαστική επίδραση. Η οριακή διαχρονική τάση στον κίνδυνο φτώχειας, καθώς και στους δείκτες που αφορούν στο υπερβολικό βάρος των στεγαστικών δαπανών, στον συνωστισμό και στην αδυναμία επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας, καταδεικνύει ότι οι στεγαστικές και εισοδηματικές πιέσεις εξακολουθούν να επηρεάζουν σημαντικό μέρος των παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.

2.3. Η πρόοδος στην ψυχαγωγία και τη διατροφή

Αναφορικά με τις εξωσχολικές/ψυχαγωγικές και διατροφικές πολιτικές, οι αντίστοιχοι τέσσερις δείκτες από τους δεκαέξι, συνολικά (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ, Πίνακας 1, και ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.Α) καταγράφουν διαχρονικά ανοδική τάση, γεγονός που υποδηλώνει επιδείνωση της υφιστάμενης κατάστασης. Σε δύο από τους τέσσερις αυτούς δείκτες οι τιμές για το 2024, είναι οι υψηλότερες μεταξύ όλων των κρατών-μελών. Ειδικότερα, ανοδική τάση παρουσιάζουν οι δείκτες που αφορούν στα παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, τα οποία αδυνατούν, για οικονομικούς λόγους, να συμμετέχουν σε σχολικές εκδρομές και δραστηριότητες, καθώς επίσης και στα παιδιά σε φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό που αδυνατούν, για οικονομικούς λόγους, να καταναλώνουν, καθημερινά, φρέσκα φρούτα και λαχανικά. Επιπρόσθετα, αυξητική τάση καταγράφουν οι δείκτες που αφορούν στα παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, τα οποία αδυνατούν, για οικονομικούς λόγους, να συμμετέχουν σε δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου ή/και να καταναλώνουν καθημερινά κρέας, ψάρι ή κοτόπουλο, ενώ η χώρα καταγράφει τις υψηλότερες τιμές σε σύγκριση με τα άλλα κράτη-μέλη.

Τα ανωτέρω δεδομένα δείχνουν επιδείνωση σε δείκτες που συνδέονται με την δυνατότητα ψυχαγωγίας και υγιεινής διατροφής των παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Φαίνεται ότι τα οικονομικά εμπόδια επηρεάζουν δυσμενώς τη συμμετοχή των παιδιών σε εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες, καθώς και την πρόσβασή τους σε υγιεινή διατροφή. Σε ορισμένους από τους εν λόγω δείκτες τα παιδιά στη χώρα επωφελούνται λιγότερο από ό,τι τα παιδιά των άλλων κρατών-μελών της ΕΕ.

Βάσει των ανωτέρω ευρημάτων, παρατηρείται πρόοδος σε κάποιες υποστηρικτικές πολιτικές, αρνητική εξέλιξη σε άλλες, καθώς και στασιμότητα. Ειδικότερα, η υφιστάμενη κατάσταση αποτυπώνει βελτίωση σε δείκτες της εκπαίδευσης και της υγείας, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων ένταξης των κηδεμόνων στην αγορά εργασίας, και των επενδύσεων στην προσχολική αγωγή (όπως η αύξηση της συμμετοχής των παιδιών σε δομές προσχολικής φροντίδας), και στην παροχή επαρκούς υγειονομικής φροντίδας (αναφορικά με τις ανάγκες για ιατρικές εξετάσεις και θεραπείες). Εξακολουθούν να υφίστανται ουσιώδεις προκλήσεις στους τομείς της στέγασης, ιδίως ως προς τη διασφάλιση αξιοπρεπών και κατάλληλων συνθηκών διαβίωσης (όπως η επαρκής θέρμανση και η αποφυγή συνωστισμού), καθώς και, σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό, στους τομείς αδυναμίας συμμετοχής σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, λόγω οικονομικών δυσκολιών και στην πρόσληψη θρεπτικής διατροφής⁸.

2.4. Η εδαφική διάσταση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

Το ΕΣΔ αναγνωρίζει τις γεωγραφικές ανισότητες και προτεραιοποιεί παιδιά που διαβιών σε αστικές,

⁸Βλ. και ΚΕΠΕ σε πρόσφατη Έκθεσή του για την Ελληνική Οικονομία (Ενότητα 12): <https://www.kepe.gr/prosfates-dimosiyeiseis/eidiktes-ekdoseis/katastasi-elliniki-oikonomias-sto-telos-tou-2025/>

αγροτικές, απομακρυσμένες, νησιωτικές και μειονεκτικές περιοχές. Η εδαφική διάσταση ενσωματώνεται στον σχεδιασμό πολιτικών μέσω τοπικών σχεδίων δράσης, ειδικών επιδομάτων και της ενεργού συμμετοχής Περιφερειών και Δήμων.

Η αξιοποίηση γεωγραφικά διαφοροποιημένων δεδομένων μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος της Εγγύησης για το Παιδί ενισχύει τη δυνατότητα στοχευμένης κατανομής πόρων, πρόληψης και έγκαιρης παρέμβασης, καθώς και αποτίμησης της αποτελεσματικότητας των δράσεων σε τοπικό επίπεδο.

Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.1. παρουσιάζονται προκαταρκτικά στατιστικά ευρήματα για το 2025, από την ανάλυση δεδομένων, μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος της Εγγύησης για το Παιδί. Τα στοιχεία αφορούν στις εξωσχολικές δραστηριότητες, στη μετακίνηση των μαθητών προς και από το σχολείο, στη στελέχωση υπηρεσιών, στην αναλογία επαγγελματιών υγείας/ παιδιών, καθώς και στη συμμετοχή των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση. Στοχεύουν στην τεκμηριωμένη αποτύπωση ανισοτήτων, που επηρεάζουν την ίση πρόσβαση των παιδιών, ιδίως των πλέον ευάλωτων, στο πλαίσιο υλοποίησης της Εγγύησης για το Παιδί.

Το 2024, σύμφωνα με τον δείκτη AROPE, για τον συνολικό πληθυσμό, οι περιφέρειες⁹ με τα υψηλότερα ποσοστά φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα είναι οι ακόλουθες κατά σειρά: Ιόνιες Νήσοι, Δυτική Μακεδονία, Δυτική Ελλάδα, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Βόρειο Αιγαίο και Πελοπόννησος. Σύμφωνα με την [ΕΛΣΤΑΤ](#), όπως προαναφέρθηκε στην Ενότητα 1, οι πρώτες δυο μεγάλες γεωγραφικές περιοχές στην Ελλάδα, σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό, είναι η Κεντρική και η Βόρεια Ελλάδα.

Επισημαίνεται ότι δεν υπάρχουν εξειδικευμένα στοιχεία που να αναφέρονται στην παιδική φτώχεια και επί του παρόντος δεν έχει ολοκληρωθεί η καταχώριση στο πληροφοριακό σύστημα της Εγγύησης για το Παιδί, από το οποίο να αντλούνται σχετικά στατιστικά δεδομένα.

Ως εκ τούτου, καταγράφονται στην παρούσα έκθεση τα μόνα διαθέσιμα στοιχεία από το Ερευνητικό Ίδρυμα «Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)»¹⁰ για την περίοδο 2024–2025, σύμφωνα με τον Δείκτη Πολυδιάστατης Παιδικής Φτώχειας (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I, Χάρτης 1, και ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.A), ο οποίος αφορά αποκλειστικά στον παιδικό πληθυσμό και λαμβάνει υπόψη τη διαφορετική φύση της παιδικής φτώχειας από τη φτώχεια των ενηλίκων. Οι περιφέρειες με τα υψηλότερα επίπεδα ($\chi^2[12, N=3.046] = 19,769, p = 0,072$) πολυδιάστατης παιδικής φτώχειας στην Ελλάδα είναι κατά σειρά: στην πρώτη θέση η Στερεά Ελλάδα, στην δεύτερη η Αττική, την τρίτη θέση μοιράζονται οι Ιόνιες Νήσοι μαζί με την Θεσσαλία, στην τέταρτη θέση βρίσκεται η Ήπειρος, την πέμπτη θέση καταλαμβάνει η Κρήτη και στην έκτη θέση κατατάσσεται η Πελοπόννησος.

Λαμβάνοντας υπόψη, τη συνιστώσα «Οικονομική Παιδική Φτώχεια», του Δείκτη Πολυδιάστατης Παιδικής Φτώχειας, για την περίοδο 2024–2025, αποκλειστικά για τον παιδικό πληθυσμό, οι περιφέρειες με τα υψηλότερα επίπεδα φτώχειας ($\chi^2[12, N=3.046] = 29,608, p = 0,003$) είναι οι ακόλουθες κατά σειρά: Κρήτη, Δυτική Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο, Ιόνιες Νήσοι, Θεσσαλία, Ήπειρος και Ανατολική Μακεδονία και Θράκη.

Εξετάζοντας, ειδικότερα, τη συνιστώσα «Συνθήκες Διαβίωσης στο Σπίτι (Δ.1)» της Οικονομικής Παιδικής Φτώχειας, για την περίοδο 2024–2025, αποκλειστικά για τον παιδικό πληθυσμό, οι περιφέρειες με τα υψηλότερα επίπεδα φτώχειας ($\chi^2[12, N=3.046] = 21,653, p = 0,035$) είναι οι ακόλουθες κατά σειρά: Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Νότιο Αιγαίο, Κεντρική Μακεδονία, Ιόνιες Νήσοι, Κρήτη, ενώ η Δυτική Ελλάδα και η Θεσσαλία μοιράζονται μαζί την 6η θέση.

Ως προς τη συνιστώσα «Διατροφή (Δ.2)» της Οικονομικής Παιδικής Φτώχειας, για την περίοδο 2024–2025, αποκλειστικά για τον παιδικό πληθυσμό, οι περιφέρειες με τα υψηλότερα επίπεδα φτώχειας ($\chi^2[12, N=3.041] = 11,960, p = 0,449$) είναι οι ακόλουθες κατά σειρά: Βόρειο Αιγαίο και Ιόνιες Νήσοι (που

⁹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20251017-2>

¹⁰ <https://www.kepe.gr/>

μοιράζονται την 1η θέση), Ήπειρος, Κρήτη και Κεντρική Μακεδονία (που μοιράζονται την 3η θέση), ενώ ακολουθούν το Νότιο Αιγαίο, η Θεσσαλία, η Δυτική Ελλάδα και η Πελοπόννησος.

Αναφορικά με τη συνιστώσα «Σχόλη (Δ.6)» της Μη Οικονομικής Παιδικής Φτώχειας, για την περίοδο 2024–2025, αποκλειστικά για τον παιδικό πληθυσμό, οι περιφέρειες με τα υψηλότερα επίπεδα φτώχειας ($\chi^2[12, N=3.045] = 53,720, p < 0,001$) είναι οι ακόλουθες κατά σειρά: Κρήτη, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος, Νότιο Αιγαίο και Ήπειρος.

Τα ανωτέρω ευρήματα δείχνουν ότι οι περιφερειακές διαφοροποιήσεις στην Πολυδιάστατη Παιδική Φτώχεια είναι οριακές, ενώ είναι στατιστικά σημαντικές οι διαφοροποιήσεις στην Οικονομική Παιδική Φτώχεια, στις Συνθήκες Διαβίωσης στο Σπίτι και στη Σχόλη¹¹.

Παρά τις μεθοδολογικές διαφορές μεταξύ του δείκτη AROPE και του Δείκτη Πολυδιάστατης Παιδικής Φτώχειας, ως προς τον πληθυσμό αναφοράς, τη χρονική στιγμή μέτρησης και τις εξεταζόμενες μεταβλητές, πέντε περιφέρειες έχουν σταθερά υψηλά επίπεδα παιδικής φτώχειας: οι Ιόνιες Νήσοι, η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, το Βόρειο Αιγαίο, η Δυτική Ελλάδα, η Πελοπόννησος και η Στερεά Ελλάδα.

Το επίπεδο της παιδικής φτώχειας είναι στατιστικά σημαντικά υψηλότερο στις αγροτικές/νησιωτικές/ορεινές περιοχές, σε πέντε από τις εννέα συνιστώσες, συνολικά ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Πίνακας 2 και ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.A). Σε τέσσερις από τις εννέα συνιστώσες συνολικά, δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι οι ανάγκες συγκεντρώνονται, κυρίως, στις αγροτικές/νησιωτικές/ορεινές περιοχές.

Πιο συγκεκριμένα, η Οικονομική Παιδική Φτώχεια είναι υψηλότερη στις αγροτικές/νησιωτικές/ορεινές περιοχές ($10,6\% \cdot \chi^2 = 4,566, p = 0,020$) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Πίνακας 2 και ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.A), όπως και η Πολυδιάστατη Παιδική Φτώχεια ($6,8\% \cdot \chi^2 = 5,974, p = 0,010$). Αντίστοιχα, υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στις Συνθήκες Διαβίωσης στο Σπίτι ($10,2\% \cdot \chi^2 = 5,526, p = 0,012$), στη Δωρεάν Υγεία ($16,7\% \cdot \chi^2 N=2.115] = 9,253, p = 0,002$), και στη Σχόλη ($16,8\% \cdot \chi^2 = 6,531, p = 0,006$).

Επίσης, η Διατροφική στέρηση είναι η υψηλότερη ($25,2\%$) στις αγροτικές/νησιωτικές/ορεινές περιοχές (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Πίνακας 1 και ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.A). Αντιθέτως, το χαμηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Ανεργία των Κηδεμόνων ($4,7\%$). Το γεγονός ότι η διατροφική στέρηση είναι ιδιαίτερα υψηλή είτε στις αγροτικές/νησιωτικές/ορεινές περιοχές είτε στις αστικές ($\chi^2=0,537, p=0,245$) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Πίνακας 1 και ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.A).

Δεδομένου ότι η παιδική φτώχεια, ως προς την απρόσκοπτη πρόσβαση σε δωρεάν και ποιοτικές υπηρεσίες υγείας (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Πίνακας 2, και ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.A), εμφανίζεται περισσότερο συγκεντρωμένη σε αγροτικές/νησιωτικές/ορεινές περιοχές, υποδηλώνει ότι τα παιδιά που διαβιώνουν σε αυτές τις περιοχές, αντιμετωπίζουν αυξημένες ανάγκες ως προς τη διαθεσιμότητα και την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών υγείας¹².

2.5. Η διάσταση του φύλου και η μορφή της οικογένειας στη φτώχεια

Το υποστηρικτικό πλαίσιο περιλαμβάνει κατά κανόνα πολιτικές που απευθύνονται σε όλα τα παιδιά χωρίς διάκριση φύλου. Εν τούτοις, για την ανάλυση στατιστικών στοιχείων κρίνεται απαραίτητος ο διαχωρισμός ανά φύλο. Τούτο, συχνά, δεν είναι εφικτό, καθώς δεν τηρούνται στοιχεία ανά φύλο στις αρμόδιες υπηρεσίες, όπως φάνηκε στο Πληροφοριακό Σύστημα της Εγγύησης για το Παιδί (βλ. Ενότητα 7).

Σύμφωνα με το ΚΕΠΕ, η Πολυδιάστατη Παιδική Φτώχεια παρουσιάζει οριακές περιφερειακές διαφοροποιήσεις, ενώ είναι εντονότερη στις αγροτικές/νησιωτικές/ορεινές περιοχές, σε σύγκριση με τις αστικές. Ως προς την δομή της οικογένειας (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Πίνακας 3, και ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.A), η

¹¹ <https://www.kepe.gr/erevna/prosfates-ekdoseis-kepe/paratiritirio-evimerias-ka-i-paidikis-ftwxeias/>

¹² Βλ. ΚΕΠΕ, Δημόσια υγεία, πολυδιάστατη παιδική φτώχεια, Ασφαλιστικό και Δημογραφικό <https://www.kepe.gr/wp-content/uploads/2025/03/B2.pdf>

φτώχεια είναι περισσότερο έκδηλη στα μονογονεϊκά νοικοκυριά με μητέρα επικεφαλής, γεγονός που συνδέεται με ευρύτερα ζητήματα έμφυλων ανισοτήτων σε εθνικό επίπεδο. Δράσεις ευαισθητοποίησης και πολιτικές προώθησης της ισότητας των φύλων θα μπορούσαν να ενισχύσουν τη στήριξη των γυναικών που ανατρέφουν μόνες τα παιδιά τους. Επιπλέον, τα παιδιά που βιώνουν βία από συμμαθητές τους (συμπεριλαμβανομένων φαινομένων διακρίσεων και στιγματισμού) ανήκουν, κυρίως, σε ομάδες που αντιμετωπίζουν φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό.¹³

Η διάσταση του φύλου αναγνωρίζεται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης ως βασική αρχή αναγνωρίζοντας ότι η παιδική φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός επηρεάζουν, ενδεχομένως, διαφορετικά τα κορίτσια και τα αγόρια. Η ενσωμάτωση της οπτικής του φύλου συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση των ανισοτήτων και στη διαμόρφωση πιο δίκαιων και αποτελεσματικών πολιτικών. Η απουσία διαχωρισμού των στοιχείων ανά φύλο περιορίζει τη δυνατότητα τεκμηριωμένης αξιολόγησης των τυχόν διαφοροποιημένων επιπτώσεων των μέτρων σε κορίτσια και αγόρια και, κατά συνέπεια, τη στοχευμένη προσαρμογή των δράσεων.

2.6. Πολιτικές και πόροι για την άρση οικονομικών εμποδίων στην πρόσβαση σε υπηρεσίες

Το υποστηρικτικό πλαίσιο περιλαμβάνει μέτρα εισοδηματικής ενίσχυσης, φορολογικές ελαφρύνσεις, δράσεις ένταξης των γονέων στην αγορά εργασίας και πολιτικές συμφιλίωσης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Στόχος είναι η άρση των οικονομικών εμποδίων που περιορίζουν την πρόσβαση των παιδιών σε ποιοτικές υπηρεσίες και η διασφάλιση ότι οι οικονομικοί περιορισμοί δεν λειτουργούν αποτρεπτικά για τη συμμετοχή τους στην εκπαίδευση, την υγεία και άλλες βασικές παροχές.

2.7. Συνεργασία και συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών

Το υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής της Εγγύησης για το Παιδί στην Ελλάδα αναγνωρίζει σε μεγάλο βαθμό τη σημασία της συνεργασίας και της ουσιαστικής συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών. Όπως επισημαίνεται στο ΕΣΔ (ενότητα 6.2), έχει συγκροτηθεί ένα εκτεταμένο πανελλαδικό δίκτυο σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με τη συμμετοχή φορέων της κοινωνίας των πολιτών, ανεξάρτητων αρχών και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, ενισχύοντας τη συνοχή, τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της Εγγύησης για το Παιδί. Το δίκτυο αυτό αναμένεται να αποκτήσει ρητή θεσμική κατοχύρωση και σαφώς καθορισμένες αρμοδιότητες, στο πλαίσιο της προετοιμασίας της σχετικής ΚΥΑ, κατ' εφαρμογή του άρθρου 59 του ν. 4837/2021.

Σύμφωνα με το ΕΣΔ, απώτερος σκοπός της σύστασης του δικτύου είναι η ενεργός συμμετοχή στην υλοποίηση και παρακολούθηση της Εγγύησης για το Παιδί, διαδικασία που ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη (βλ. ενότητα 6 της παρούσας έκθεσης). Παράλληλα, η διαμόρφωση ενός σταθερού πλαισίου συνεργασίας μεταξύ των Υπουργείων και λοιπών φορέων, όπως οι τοπικές κοινότητες, οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι οργανισμοί της κοινωνικής οικονομίας, αποτελεί βασικό εργαλείο για την ενίσχυση της συμπεριληπτικής πρόσβασης παιδιών και εφήβων σε βασικές υπηρεσίες, καθώς και για τον συντονισμένο σχεδιασμό και την υλοποίηση στοχευμένων δράσεων (βλ. ενότητα 3.2.6).

Τέλος, αναγνωρίζεται η ανάγκη ενίσχυσης της φωνής των ίδιων των παιδιών, με στόχο τη σταδιακή ενσωμάτωση συμμετοχικών μηχανισμών που λαμβάνουν υπόψη τις εμπειρίες, τις απόψεις και τις ανάγκες τους. Η πολυεπίπεδη αυτή συνεργασία συμβάλλει ουσιαστικά στη βελτίωση της ποιότητας των πολιτικών και στη διασφάλιση ότι αυτές ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών.

¹³ Βλ. <https://www.kepe.gr/erevna/prosfates-ekdoseis-kepe/para-tinitirio-evimerias-kai-paidikis-ftwxeias/>

2.8. Στρατηγικές επενδύσεις σε ποιοτικές υπηρεσίες, υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό

Το υποστηρικτικό πλαίσιο δίνει έμφαση στην ποιότητα των υπηρεσιών, επενδύοντας σε σύγχρονες υποδομές και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Η κατάρτιση των επαγγελματιών πρώτης γραμμής και η εξασφάλιση βιώσιμης, μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης κρίνονται καθοριστικές για την αποτελεσματικότητα της Εγγύησης για το Παιδί.

2.9. Αξιοποίηση εθνικών πόρων και πόρων της ΕΕ

Η Ελλάδα αξιοποιεί επαρκείς πόρους για την εφαρμογή της Εγγύησης για το Παιδί από τις διαθέσιμες εθνικές χρηματοδοτικές πηγές και τις χρηματοδοτικές πηγές της ΕΕ (βλ. Ενότητα 4). Συνολικά, η χρηματοδοτική βάση είναι πολυεπίπεδη, με έμφαση πλέον στην πλήρη ενεργοποίηση των ενταγμένων δράσεων. Η συστηματική σύνδεση των δαπανηθέντων ποσών με σαφώς προσδιορισμένους στόχους και μετρήσιμα αποτελέσματα καθώς και ο αντίκτυπος των δράσεων, μέσω δεικτών, παραμένει σημαντική πρόκληση. Η συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών, με έμφαση στη μέτρηση της πραγματικής τους επίδρασης στην παιδική φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό είναι καίριας σημασίας για τη βέλτιστη αξιοποίηση και κατανομή των πόρων, τη στοχευμένη αναπροσαρμογή των μέτρων, βάσει τεκμηριωμένων δεδομένων και τη διαμόρφωση πολιτικών που ανταποκρίνονται ουσιαστικά στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των παιδιών και των οικογενειών τους.

2.10. Προώθηση της ένταξης και καταπολέμηση των διακρίσεων και του στιγματισμού

Η αρχή της μη διάκρισης αποτελεί κεντρικό άξονα του ΕΣΔ. Υλοποιούνται στοχευμένες παρεμβάσεις για παιδιά Ρομά, παιδιά με αναπηρία και παιδιά με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο, καθώς και δράσεις συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης επαγγελματιών.

Παραμένει ζητούμενο η συστηματική καταγραφή ποιοτικών δεδομένων σχετικά με τα εμπόδια ισότιμης πρόσβασης και τον ενδεχόμενο στιγματισμό, ώστε να διασφαλιστεί όχι μόνο τυπική αλλά ουσιαστική ισότητα.

3. Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί στην Ελλάδα βασίζεται σε ένα ευρύτατο πλαίσιο πολιτικών που καλύπτουν το σύνολο των βασικών υπηρεσιών, όπως προβλέπονται στη Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004, με έμφαση στην πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού και στη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού σε ποιοτικές υπηρεσίες.

3.1. Προσχολική φροντίδα

3.1.1. Ομάδες-στόχος

Η ομάδα-στόχος της προσχολικής αγωγής περιλαμβάνει όλα τα παιδιά βρεφικής και νηπιακής ηλικίας, από τριών (3) μηνών έως τεσσάρων (4) ετών, τα οποία φιλοξενούνται σε Μονάδες Φροντίδας Προσχολικής Αγωγής και Διαπαιδαγώγησης, καθώς και όλα τα παιδιά ηλικίας τεσσάρων (4) έως πέντε (5) ετών που εντάσσονται στην υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση. Στο πλαίσιο της αρχής της ισότιμης πρόσβασης και της μη διάκρισης, η προσχολική αγωγή απευθύνεται σε όλα τα παιδιά ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικού

υπόβαθρου, συμπεριλαμβανομένων παιδιών σε ανάγκη ή σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, παιδιών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, παιδιών μεταναστευτικού ή προσφυγικού υπόβαθρου, καθώς και παιδιών που διαβιούν σε ευάλωτες συνθήκες. Μέσω των παρεχόμενων υπηρεσιών φροντίδας, αγωγής και πρώιμης παρέμβασης επιδιώκεται η ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, η ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και η προετοιμασία τους για την ομαλή μετάβαση στην υποχρεωτική εκπαίδευση.

3.1.2. Οικονομικά και μη οικονομικά εμπόδια

Συνεχίζεται η υλοποίηση της δράσης «**Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης**», η οποία στοχεύει στην διασφάλιση της ισότιμης και χωρίς αποκλεισμούς πρόσβαση των βρεφών και νηπίων και ιδίως των βρεφών, νηπίων και παιδιών σε ανάγκη σε ποιοτικές υπηρεσίες αγωγής και εκπαίδευσης στην προσχολική και σχολική ηλικία, μέσω της οικονομικής στήριξης των οικογενειών με την παροχή αξιών τοποθέτησης (voucher)¹⁴. Κατά το τρέχον σχολικό έτος αυξήθηκαν τα εισοδηματικά όρια για την λήψη voucher ανά κατηγορία, κατά το ποσό των 2000€ για οικογένειες έως πέντε παιδιά και κατά 3000€ για τις οικογένειες από έξι παιδιά και άνω με πόρους που καλύπτονται από τον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας (ΥΚΟΙΣΟ).

Δεν υφίστανται μη οικονομικά εμπόδια στους παιδικούς σταθμούς και στις δομές προσχολικής αγωγής. Το απαιτούμενο προσωπικό που προβλέπεται στην ισχύουσα ΥΑ είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοση της Άδειας Ίδρυσης και Λειτουργίας της Μονάδας. Στους Βρεφονηπιακούς Σταθμούς της ΔΥΠΑ όλα τα έξοδα λειτουργίας τους καλύπτονται από τον ετήσιο προϋπολογισμό της, ενώ στα βρέφη και νήπια παρέχεται δωρεάν σίτιση (πρωινό, δεκατιανό, μεσημεριανό γεύμα και ελαφρύ απογευματινό). Στους Βρεφονηπιακούς Σταθμούς της ΔΥΠΑ, ωστόσο, που έχουν ενταχθεί στο Πρόγραμμα της ΕΕΤΑΑ «**Προσχολική Αγωγή και δημιουργική απασχόληση παιδιών**», σημειώνεται μεγάλη έλλειψη μόνιμου προσωπικού, κυρίως παιδαγωγικού, ενώ οι ελλείψεις συμπληρώνονται με προσωπικό ορισμένου χρόνου. Η κτιριακή δυναμικότητα δεν συμπληρώνεται, αρκετός αριθμός παιδιών δεν ικανοποιείται, ενώ δεν διατίθενται σχολικά λεωφορεία για τη μεταφορά των βρεφών – νηπίων.

Στους δημοτικούς βρεφικούς, παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς έχουν θεσμικά ρυθμιστεί (από το 2017) τα βασικά ζητήματα πρόσβασης και συμμετοχής¹⁵. Ο Δήμος μπορεί να ορίζει κριτήρια επιβολής τροφείων¹⁶ βάσει της οικονομικής δυνατότητας των οικογενειών, με απόφαση του αρμόδιου οργάνου που γνωστοποιείται εγκαίρως και συνοδεύεται από σαφώς προσδιορισμένες περιπτώσεις απαλλαγής ή μείωσης. Το κόστος μεταφοράς των παιδιών¹⁷, προσαρμόζεται στην οικονομική δυνατότητα των γονέων, με παράλληλη υποχρέωση τήρησης αυστηρών προδιαγραφών ασφαλούς μεταφοράς, ενώ παρέχεται η απαραίτητη ποιοτικά και ποσοτικά διατροφή (πρωινό και μεσημεριανό, καθώς και επιπρόσθετη διατροφή σε περιπτώσεις παρατεταμένου ωραρίου), αντιμετωπίζοντας το κόστος γευμάτων ως οργανική υποχρέωση λειτουργίας των Σταθμών¹⁸. Τέλος, από το 2022¹⁹ καθιερώθηκε το πρόγραμμα οικονομικής στήριξης οικογενειών για την πρόσβαση βρεφών και νηπίων σε υπηρεσίες προσχολικής αγωγής και φροντίδας, καθώς και πρόγραμμα οικονομικής στήριξης οικογενειών για την πρόσβαση παιδιών, εφήβων και ατόμων με αναπηρία σε **υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης**, με την εφαρμογή σύγχρονων παιδαγωγικών πρακτικών και δραστηριοτήτων, εκτός σχολικού ωραρίου (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.1.2.).

¹⁴ (Αριθμ. 134947 ΕΞ 2025/29-07-2026 ΚΥΑ (Β' 4127), όπως τροποποιήθηκε με την Αριθμ. 15670/22-10-2025 (Β' 5646) ΚΥΑ).

¹⁵ ΥΑ 41087/2017 (ΦΕΚ Β' 4249) του Υπ. Εσωτερικών. Ειδικότερα, κατά το άρθρο 3, δικαιώμα εγγραφής έχουν όλα τα παιδιά τα οποία κατά την ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του σταθμού έχουν συμπληρώσει την απαιτούμενη ηλικία φιλοξενίας.

¹⁶ 16 Άρθρο 5 της ΥΑ 4187/2017 (ΦΕΚ Β' 4249) του Υπ. Εσωτερικών.

¹⁷ Άρθ.6 της ΥΑ 4187/2017 (ΦΕΚ Β' 4249) του Υπ. Εσωτερικών.

¹⁸ Άρθ.11., παρ. 1 της ΥΑ 4187/2017 (ΦΕΚ Β' 4249) του Υπ. Εσωτερικών.

¹⁹ Με το άρθρο 104 του ν. 4941/2022

Συμπεριληπτική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία

Οι Μονάδες Φροντίδας Προσχολικής Αγωγής και Διαπαιδαγώγησης παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας και διαπαιδαγώγησης στο πλαίσιο της φιλοξενίας όλων των βρεφών και νηπίων από 3 μηνών έως 4 ετών. Όλα τα παιδιά ηλικίας 4 ετών και άνω εντάσσονται στην υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση. Σε όλους τους Βρεφονηπιακούς Σταθμούς της ΔΥΠΑ πραγματοποιούνται παιδαγωγικές - ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Οι δράσεις εξωστρέφειας και οι σχολικές δραστηριότητες κάθε είδους απευθύνονται σε όλους/όλες τους/τις μαθητές/τριες χωρίς καμία εξαίρεση, διάκριση ή αποκλεισμό.

Ο τομέας της πρώιμης παρέμβασης αναγνωρίζεται ως κομβικός για την προαγωγή του ενταξιακού/συμπεριληπτικού στόχου. Κομβική εξέλιξη ως προς αυτό το επίπεδο υπήρξε το **Πιλοτικό πρόγραμμα Πρώιμης Παιδικής Παρέμβασης για Παιδιά Ηλικίας μηδέν (0) έως έξι (6) ετών**²⁰, ενώ προβλέπεται ο ακριβής τρόπος διασύνδεσης του Πιλοτικού Προγράμματος Πρώιμης Παρέμβασης που υλοποιείται από το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας με το πρόγραμμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.

Σε σχέση συνολικά με ζητήματα που άπτονται της ισότιμης πρόσβασης των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση και της διασφάλισης λειτουργικών και κατάλληλων για αυτούς σχολικών περιβαλλόντων, επισημαίνεται ότι, επί του παρόντος, υλοποιείται η **Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία** υπό τον συντονισμό του Υπουργού Επικρατείας που προβλέπει μία ευρεία σειρά δράσεων στον εν λόγω πεδίο (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.1.3).

Στους δημοτικούς Παιδικούς, Βρεφικούς και Βρεφονηπιακούς Σταθμούς έχει θεσπιστεί (από το 2017)²¹ πλαίσιο για την υποστήριξη της συμπεριληπτικής προσχολικής αγωγής σύμφωνα με τον **«Πρότυπο Κανονισμό Λειτουργίας Δημοτικών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών»**, όπου κατοχυρώνεται το δικαίωμα εγγραφής όλων των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με σωματικές, πνευματικές, ψυχικές παθήσεις ή αναπηρίες, υπό την προϋπόθεση ιατρικής γνωμάτευσης κατάλληλης ειδικότητας που βεβαιώνει ότι η φοίτηση είναι ωφέλιμη και εφικτή στο πλαίσιο λειτουργίας του Σταθμού. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης και της μη διάκρισης στην πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση. Περαιτέρω, προβλέπεται ρητώς η δυνατότητα ορισμού ή πρόσληψης εξειδικευμένου προσωπικού ή συνοδού, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο για την υποστήριξη της ένταξης του παιδιού, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του νομικού προσώπου ή του Δημοτικού Συμβουλίου, εφόσον ο Σταθμός λειτουργεί ως υπηρεσία του Δήμου.

3.2. Εκπαίδευση

3.2.1. Πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου

Η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ) επιδιώκει τη μείωση της σχολικής διαρροής μέσω της εξασφάλισης ποιοτικών θέσεων μαθητείας για το σύνολο των μαθητών από την αρχή κάθε σχολικού έτους, καθώς και μέσω της έγκαιρης αποπληρωμής των αμοιβών μαθητείας και των επιδομάτων στέγασης και σίτισης. Τα ανωτέρω, σε συνδυασμό με την παροχή συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης, συμβάλλουν στη διασφάλιση ενός πλήρους προστατευτικού πλαισίου για κάθε μαθητή/τρια, που τον/την αποθαρρύνει από την εγκατάλειψη των σπουδών. Επιπλέον, η ΔΥΠΑ παρέχει όλο το εκπαιδευτικό υλικό σε έγχαρτη και ψηφιακή μορφή (βιβλία και tablets) δωρεάν σε όλους τους μαθητές των Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑΣ) Μαθητείας.

Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες του προσφυγικού πληθυσμού που προκύπτουν από την

²⁰ Της υπ' αριθμ. 4510/24 (ΦΕΚ 6068 Β/1-11-2024) ΚΥΑ

²¹ Σύμφωνα με την περ. α. της παρ. 1 του άρθρου 3 της ΥΑ 41087/2017 (ΦΕΚ Β' 4249)

κινητικότητα, το χρόνο άφιξης και τη χρονική διάρκεια παραμονής στη δομή φιλοξενίας, καθώς και το μέγεθος του μαθητικού πληθυσμού, μπορεί να ιδρύονται **Δομές Υποδοχής για την Εκπαίδευση των Προσφυγοπαίδων (Δ.Υ.Ε.Π.)**, που λειτουργούν στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και εφαρμόζουν εξειδικευμένα προγράμματα σπουδών, περιορισμένης χρονικής διάρκειας (βλ. 3.2.6).

Στους μαθητές των Δημοτικών Σχολείων προσφέρεται ενισχυτική διδασκαλία²², το ημερήσιο πρόγραμμα της οποίας καλύπτει, ανάλογα με τις ανάγκες και τον αριθμό των μαθητών που το παρακολουθούν, 1-2 διδακτικές ώρες την ημέρα και μέχρι 6 ώρες την εβδομάδα και παρέχεται κατά ή μετά τη λήξη του ημερήσιου ωρολογίου προγράμματος (όπου απαιτείται έγγραφη σύμφωνη γνώμη του γονέα ή κηδεμόνα του μαθητή).

Τα παιδιά ευάλωτων κοινωνικών ομάδων γίνονται δεκτά στο σχολείο²³ ανεξάρτητα από το εάν είναι εγγεγραμμένα σε Μητρώα ή Δημοτολόγια. Επίσης, δεν παρακωλύεται η εγγραφή τους λόγω έλλειψης πιστοποιητικού μόνιμης κατοικίας και γίνεται δεκτό οποιοδήποτε στοιχείο από το οποίο φαίνεται η διεύθυνση κατοικίας του μαθητή, εφαρμόζοντας την αρχή της επιείκειας. Τέλος, η εγγραφή των μαθητών/τριών ευάλωτων κοινωνικών ομάδων στο **Προαιρετικό Ολοήμερο Πρόγραμμα** γίνεται χωρίς προϋποθέσεις. Μια ποικιλία συναφών ενεργειών του Υπουργείου Παιδείας αφορούν: στις **εγγραφές ανηλίκων πολιτών** τρίτων χωρών ή ανιθαγενών, την **υποχρεωτική φοίτηση στα νηπιαγωγεία και στα δημοτικά**, τη **φοίτηση στο ολοήμερο πρόγραμμα** του δημοτικού σχολείου, τη **λειτουργία αυτόνομων τάξεων, σε απομακρυσμένες και ορεινές περιοχές**, το **πρόγραμμα Ενισχυτικής Διδασκαλίας** Γυμνασίου, το **πρόγραμμα Ενισχυτικής Διδασκαλίας Ειδικών Μαθημάτων Εκπαίδευσης**, την **ίδρυση και λειτουργία Τάξεων Υποδοχής ΖΕΠ** (για Ρομά, Αλλοδαπούς, Παλινοστούντες, Πρόσφυγες, Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες κτλ.), τους **κατ' ιδίαν διδαχθέντες μαθητές/μαθήτριες** (που βρίσκονται σε συγκεκριμένη κατάσταση για συγκεκριμένους λόγους υγείας ή εγκυμονούσες μαθήτριες ή μαθητές που εκπληρώνουν τη στρατιωτική τους θητεία ή μαθητές που τελούν σε καταστάματα κράτησης, με σοβαρές ψυχικές παθήσεις), **ζητήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης**, το **ψηφιακό φροντιστήριο**, την **τάξη μαθητείας**, καθώς και μια σειρά δράσεων για την πρόληψη ή μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.2.1.).

3.2.2. Δωρεάν σχολικό υλικό και ψηφιακός εξοπλισμός

Τα διδακτικά βιβλία και τα βιβλία των εκπαιδευτικών χορηγούνται δωρεάν στους μαθητές και στους εκπαιδευτικούς αντίστοιχα²⁴. Επίσης, όλα τα σχολικά εγχειρίδια είναι διαθέσιμα σε ψηφιακή μορφή (PDF, HTML, iBooks) μέσω της επίσημης πλατφόρμας **Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία** (ebooks.edu.gr). Παράλληλα, σε μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται δωρεάν βοηθητικός εκπαιδευτικός εξοπλισμός.

Στο πλαίσιο προώθησης της διαπολιτισμικής, πολυγλωσσικής μάθησης, για την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση των μαθητών/τριών Ρομά και παιδιών με προσφυγικό/μεταναστευτικό υπόβαθρο, εγκρίνεται η δωρεάν εκτύπωση και διανομή σχολικών βιβλίων, ενώ διατίθεται ένα μεγάλο εύρος εκπαιδευτικού υλικού και λογισμικού για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών που διδάσκουν παιδιά πρόσφυγες/μετανάστες και των ίδιων των παιδιών. Επιπλέον, στο υποχρεωτικό ωρολόγιο πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου, του Δημοτικού και του Γυμνασίου έχουν συμπεριληφθεί **«Εργαστήρια Δεξιοτήτων»** καθώς και το Πρόγραμμα Σπουδών **«Δράσεις Ενεργού Πολίτη»** του Νηπιαγωγείου, του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου. Τέλος, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα Τεχνητής Νοημοσύνης, η εκπαιδευτική ρομποτική σε μαθητές/τριες στο Νηπιαγωγείο, αλλά και η δημιουργία ψηφιακού εξατομικευμένου υλικού εκπαίδευσης Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) για μαθητές/τριες που προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες με

²² Τα σχετικά με την ενισχυτική διδασκαλία στα δημοτικά σχολεία καθορίζονται με το ΠΔ 462/1991 (Α'171).

²³ Για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες ισχύουν η υπό στοιχεία Φ.6/23717/Δ1/4-3-2025 εγκύκλιος του ΥΠΑΙΘΑ με θέμα «Εγγραφές μαθητών/τριών στα Νηπιαγωγεία για το σχολικό έτος 2025-26» και η υπό στοιχεία Φ.6/24732/Δ1/6-3-2025 εγκύκλιος του ΥΠΑΙΘΑ με θέμα «Εγγραφές μαθητών/τριών στα Δημοτικά Σχολεία για το σχολικό έτος 2025-26».

²⁴ Σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 2 του ν. 1566/1985 (167Α) «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις»

μαθησιακές δυσκολίες αποτελούν ψηφιακές καινοτόμες δράσεις (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.2.2).

3.2.3. Δωρεάν μεταφορά στο σχολείο

Η μεταφορά μαθητών των δημόσιων σχολείων από τον τόπο κατοικίας τους προς τις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας (α' και β' προσχολικής ηλικίας και Δημοτικού) και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δημόσιων σχολείων, και αντίστροφα, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς των μαθητών των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης²⁵, υλοποιείται από τις Περιφέρειες, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο από το 2018²⁶. Το ανωτέρω κανονιστικό πλαίσιο προσδιορίζει με σαφήνεια τους όρους και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μεταφέρονται καθημερινά από τον τόπο διαμονής τους ή από προκαθορισμένα σημεία συγκέντρωσης προς το σχολείο φοίτησής τους και αντίστροφα, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τη χιλιομετρική απόσταση από τη σχολική μονάδα όσο και τις ειδικές ανάγκες μετακίνησης των μαθητών με αναπηρία. Η χρηματοδότηση της μεταφοράς μαθητών πραγματοποιείται από το Υπουργείο Εσωτερικών, μέσω των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ) και αποσκοπεί στη διασφάλιση της απρόσκοπτης πρόσβασης όλων των μαθητών στη σχολική εκπαίδευση, ανεξαρτήτως γεωγραφικών ή κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων. Εάν η μεταφορά με δημόσια συγκοινωνία ή με ίδια μέσα των Περιφερειών και των Δήμων δεν είναι εφικτή ή κρίνεται οικονομικά ασύμφορη από πλευράς κόστους, η Περιφέρεια αναθέτει με δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών τη μεταφορά των μαθητών με κάθε κατάλληλο μεταφορικό μέσο δημόσιας χρήσης που να πληροί τους όρους ασφαλούς μεταφοράς.

Εάν η παραπάνω διαδικασία είναι αδύνατη ή ασύμφορη από πλευράς κόστους, τότε δύναται να (α) παρέχεται μηνιαίο επίδομα 85€ σε νοικοκυριά με παιδιά που μετεγκαθίστανται σε άλλη περιοχή για να εξασφαλίσουν τη φοίτηση στο σχολείο (β) χορηγείται μερική αποζημίωση σε περιπτώσεις που οι γονείς μεταφέρουν τα παιδιά στο σχολείο με δικά τους μέσα, η οποία ανέρχεται σε 0,35 € ανά χιλιόμετρο και δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 1.500 € ανά μαθητή, ανά σχολικό έτος (εξαιρουμένων των μαθητών Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης), (γ) μεταφέρονται με ιδιώτες μεταφορείς, στο πλαίσιο παροχής δημόσιας υπηρεσίας, τα οχήματα των οποίων πληρούν τις κατάλληλες προδιαγραφές (ζώνες ασφαλείας, ΚΤΕΟ, κ.λπ.), λόγω έλλειψης μεταφορικών μέσων δημόσιας χρήσης σε ορεινές, δύσβατες ή νησιωτικές περιοχές. Για περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με τη μεταφορά των παιδιών στα σχολεία, καθώς και για τον έλεγχο των προϋποθέσεων καταλληλότητας των οχημάτων και του προσωπικού προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια των μαθητών κατά την μεταφορά βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.2.3).

3.2.4. Δωρεάν γεύματα

Το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας καταρτίζει, συντονίζει, εποπτεύει και σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού υλοποιεί, μέσω του ΟΠΕΚΑ, το πρόγραμμα το Πρόγραμμα «Σχολικά Γεύματα»²⁷, το οποίο αφορά στην παροχή ζεστού μεσημεριανού γεύματος σε μαθητές/τριες επιλεγμένων δημόσιων δημοτικών σχολείων της χώρας. Τα σχολικά γεύματα συντελούν σημαντικά στην ενίσχυση της αλληλεγγύης και της συντροφικότητας στη μαθητική κοινότητα και ταυτόχρονα βελτιώνουν τις μαθητικές επιδόσεις. Τα πολλαπλά οφέλη του Προγράμματος έχουν θετική αντανάκλαση και στην ανάπτυξη της πρωτογενούς εγχώριας παραγωγής, καθώς τα προϊόντα που επιλέγονται για την παρασκευή των γευμάτων, η οποία γίνεται σε συνεργασία με επιστημονικούς φορείς, είναι ντόπια και υψηλής

²⁵ Με το άρθρο 7 του Ν.4089/2012 (ΦΕΚ 206/τ.Α'/26-10-2012) προστέθηκε στην παρ. Η' του Κεφ. ΙΙ του άρθρου 186 του Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87, τ. Α') εδάφιο 21, η ισχύς του οποίου άρχισε από 01/07/2013.

²⁶ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 50025/26.09.2018 (ΦΕΚ Β' 4217) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Οικονομικών και Υποδομών και Μεταφορών, με τίτλο «Μεταφορά μαθητών δημόσιων σχολείων από τις Περιφέρειες», όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει με τις υπ' αριθ. 53173/11.08.2022 (ΦΕΚ Β' 4294), 680/04.01.2023 (ΦΕΚ Β' 7) και 32239/05.04.2024 (ΦΕΚ Β' 2051) Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις

²⁷ Άρθρο 12 του ν. 4455/2017 (ΦΕΚ Α' 22), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 77 του ν.4756/2020 (ΦΕΚ Α' 235) και το Π.Δ. 77/2023 (ΦΕΚ Α' 130)

διατροφικής αξίας. Έτσι, προάγεται στη μαθητική κοινότητα η υγιεινή μεσογειακή διατροφή, ενώ παράλληλα διευρύνεται και ο αριθμός των θέσεων εργασίας στις τοπικές κοινωνίες. Την τρέχουσα σχολική χρονιά 2025-2026, το Πρόγραμμα περιλαμβάνει, σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του, την παροχή 231.062 ζεστών γευμάτων ημερησίως σε μαθητές Δημοτικών Σχολείων. Υλοποιείται πανελλαδικά σε 1.918 σχολικές μονάδες, από Αναδόχους οι οποίοι αναδείχθηκαν κατόπιν Δημόσιου Ανοικτού Ηλεκτρονικού Διαγωνισμού. Κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να αναζητήσει τα σχολεία όλης της Ελλάδας που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα κατά τη σχολική χρονιά 2025-2026²⁸. Για περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με την παροχή σχολικών γευμάτων βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.2.4)

Παράλληλα, η ΔΥΠΑ προσφέρει **επίδομα σίτισης** ύψους 9€ ημερησίως σε μαθητές/τριες των ΕΠΑΣ Μαθητείας, με συγκεκριμένες προϋποθέσεις (κυρίως μόνιμη κατοικία εκτός της πόλης όπου λειτουργεί η σχολική μονάδα) και διευρυμένα εισοδηματικά κριτήρια για την κάλυψη όλων των μαθητών/τριών που έχουν ανάγκη. Τέλος, το Υπουργείο Εσωτερικών, μέσω των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ), διανέμει ετησίως πιστώσεις στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μεταξύ άλλων, για την **κάλυψη δαπανών σίτισης** των μουσικών και καλλιτεχνικών γυμνασίων και λυκείων της Χώρας.

3.2.5. Συμμετοχή σε σχολικές δραστηριότητες

Η ισότιμη και χωρίς αποκλεισμούς πρόσβαση παιδιών και εφήβων σε πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες, αρμοδιότητας του Υπουργείου Πολιτισμού, λειτουργούν συμπληρωματικά, προς τις σχολικές δραστηριότητες και ενισχύουν τη συμμετοχή των μαθητών σε πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και δημιουργικές εμπειρίες ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου, τόπου κατοικίας ή ατομικών χαρακτηριστικών. Η πολιτική αυτή υλοποιείται μέσα από ένα πλέγμα συγκεκριμένων δράσεων, μέσω των οποίων τεκμηριώνονται στην πράξη οι βασικές προτεραιότητες: οικονομική προσβασιμότητα, πρόσβαση μέσω της σχολικής κοινότητας, συμπερίληψη και καθολική προσβασιμότητα, γεωγραφική ισότητα πρόσβασης, κοινωνική ένταξη παιδιών σε ευάλωτες συνθήκες και ενίσχυση της ψυχικής ευημερίας και της δημιουργικής ανάπτυξης των παιδιών (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.2.5.).

Στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, από το σχολικό έτος 2024-25, εισήχθη το Πρόγραμμα Σπουδών «**Δράσεις Ενεργού Πολίτη**» το οποίο προωθεί μια ολιστική προσέγγιση, ενσωματώνοντας τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης και καλλιεργώντας στους μαθητές και τις μαθήτριες τη δυνατότητα να αντιμετωπίζουν σύνθετα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Επιπλέον, το «Πρόγραμμα Σπουδών “Δράσεις Ενεργού Πολίτη” του Νηπιαγωγείου, του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου» έχει σκοπό να προετοιμάσει πολίτες με δεξιότητες κριτικής σκέψης, συνεργασίας και κοινωνικής υπευθυνότητας, οι οποίοι συμβάλλουν ενεργά στη δημιουργία μιας βιώσιμης κοινωνίας βασισμένης στην αειφορία, την κοινωνική δικαιοσύνη και την περιβαλλοντική προστασία. Παράλληλα, προβλέπεται η αξιοποίηση εργαλείων ασύγχρονης και σύγχρονης τηλεεκπαίδευσης, στο πλαίσιο της ενημέρωσης/επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών που υλοποιούν αντίστοιχα Προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων, ενώ πραγματοποιούνται εκδρομές-εκπαιδευτικές επισκέψεις και μετακινήσεις μαθητών/τριών Δημόσιων και Ιδιωτικών σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, εντός και εκτός της χώρας, συμπεριλαμβανομένων μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.2.5).

3.2.6. Πλαίσιο συνεργασίας για συμπεριληπτική εκπαίδευση, παροχή φροντίδας μετά το σχολείο και ευκαιριών συμμετοχής σε αθλητικές, ψυχαγωγικές και πολιτιστικές δραστηριότητες

Αναφορικά με τη συμπεριληπτική εκπαίδευση και λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες του προσφυγικού πληθυσμού που προκύπτουν από την κινητικότητα, το χρόνο άφιξης και τη χρονική διάρκεια

²⁸ Αριθμ.14457/08.10.2025 Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ Β' 5381)

παραμονής στη δομή φιλοξενίας, καθώς και το μέγεθος του μαθητικού πληθυσμού, μπορεί να ιδρύονται **Δομές Υποδοχής για την Εκπαίδευση των Προσφυγοπαίδων (Δ.Υ.Ε.Π.)**, που λειτουργούν στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και εφαρμόζουν εξειδικευμένα προγράμματα σπουδών, περιορισμένης χρονικής διάρκειας²⁹. Επιπλέον, καθορίζονται οι σχολικές μονάδες για το σχολικό έτος 2025-2026, εντός των οποίων θα λειτουργήσουν οι ΔΥΕΠ ανά Κέντρο/Δομή Φιλοξενίας³⁰. Το Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης Εκπαίδευσης Προσφύγων του Υπουργείου Παιδείας είναι υπεύθυνο για την ομαλή λειτουργία των ΔΥΕΠ, που ιδρύονται και λειτουργούν μέσα στα Κέντρα φιλοξενίας Προσφύγων, ως παραρτήματα νηπιαγωγείου και ακολουθούν το ωρολόγιο πρόγραμμα του ενιαίου τύπου ολοήμερου Νηπιαγωγείου.

Το Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης Εκπαίδευσης Προσφύγων για την ενίσχυση των ΔΥΕΠ, μέσω της Βουλής των Ελλήνων, έχει εξασφαλίσει τη χρηματοδότηση για τις δαπάνες καθαριότητας και θέρμανσής τους ανά την επικράτεια. Επίσης, οι Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων έρχονται καθημερινά αντιμέτωποι με ανάγκες εξασφάλισης επαρκούς ρουχισμού, υπόδυσης και εκπαιδευτικού υλικού (τσάντες, μαρκαδόροι κλπ), που φροντίζουν να καλύψουν με ίδια μέσα, δωρεές κλπ. Στην προσπάθεια αυτή, αρωγός για χρόνια έχει σταθεί η Αστική Πολιτιστική Εταιρεία ΠΥΡΝΑ. Υπάρχουν προβλήματα στην υλικοτεχνική υποδομή (κοντέινερς που μπάζουν νερά, μη ασφαλείς προαύλιοι χώροι κλπ), ενώ παρατηρείται καθυστέρηση στους εμβολιασμούς των παιδιών που διαμένουν στα Κέντρα Φιλοξενίας και άρα στην ένταξή τους στην εκπαίδευση. Στο πλαίσιο της συμπερίληψης εντάσσονται, επίσης, οι δομές υποδοχής, τα τμήματα ένταξης και τα προγράμματα ειδικής αγωγής που αφορούν στην παράλληλη στήριξη και παροχή διαδασκαλίας στο σπίτι (βλ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.2.1 & ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.2.5).

Οι σχολικές μονάδες μπορούν να υλοποιήσουν εκπαιδευτικές δράσεις και προγράμματα σε συνεργασία με εκπαιδευτικά ιδρύματα, τις τοπικές κοινότητες και διάφορους φορείς³¹. Ομοίως, για την υλοποίηση σχολικών, αθλητικών δράσεων - δραστηριοτήτων καθώς και για τη διδασκαλία της κολύμβησης στις Γ' και Δ' τάξεις του Δημοτικού στο πλαίσιο του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής, απαιτείται η συνεργασία μεταξύ Διευθύνσεων Εκπαίδευσης - εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, τοπικών φορέων, κοινωνικών υπηρεσιών κ.λ.π., ενώ έχουν συναφθεί Μνημόνια συνεργασίας του Υπουργείου Παιδείας με φορείς, βάσει των οποίων υλοποιούνται σχολικές αθλητικές δράσεις, προσαρμοσμένες στις ανάγκες των μαθητών/τριών. Παράλληλα, επισημαίνεται η σημασία υλοποίησης των προγραμμάτων συνεκπαίδευσης με άτομα με αναπηρία ή άλλες εκπαιδευτικές ανάγκες, ως μέσου προώθησης της ένταξης και των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση, καθώς επίσης και της ευαισθητοποίησης της σχολικής κοινότητας και της ευρύτερης κοινωνίας σε ζητήματα σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποδοχής της ετερογένειας. Επιπλέον, στο πλαίσιο συνεργασίας φορέων για την προώθηση της ενταξιακής εκπαίδευσης το ΙΕΠ έχει διοργανώσει σε συνεργασία με άλλους φορείς μια σειρά επιμορφωτικών δράσεων (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.2.6).

Η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ) έχει συνάψει μνημόνιο συνεργασίας με το ΠΑΔΑ και συγκεκριμένα με τα Τμήματα Πρώιμης Παιδικής Προστασίας και Διατροφολογίας.

Για τα ασυνόδευτα παιδιά, αιτούντα άσυλο, διατηρείται πλαίσιο συνεργασίας με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), αθλητικούς συλλόγους, πολιτιστικούς φορείς, το οποίο εστιάζει α) στην ισότιμη πρόσβαση όλων των παιδιών σε εκπαιδευτικές, αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες β) στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης ευάλωτων ομάδων, γ) στην ανάπτυξη κοινωνικών, συναισθηματικών και προσωπικών δεξιοτήτων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην παροχή φροντίδας και δημιουργικής απασχόλησης μετά το σχολικό ωράριο, μέσω οργανωμένων δραστηριοτήτων, τα οποία υλοποιούνται από εξειδικευμένους

²⁹ Στο άρθρο 72 του ν. 4547/2018 «Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» και άλλες διατάξεις

³⁰ Στην υπουργική απόφαση : «Ίδρυση Δομών Υποδοχής για την Εκπαίδευση των Προσφυγοπαίδων (ΔΥΕΠ): Καθορισμός των σχολικών μονάδων για το σχολικό έτος 2025-2026, εντός των οποίων θα λειτουργούν οι Δομές Υποδοχής για την Εκπαίδευση των Προσφυγοπαίδων (ΔΥΕΠ.)»

³¹ σύμφωνα με το άρθρο 73 του ν. 5128/30-07-2024 (Α' 118).

επαγγελματίες και εθελοντές των συνεργαζόμενων φορέων, όπως το Μνημόνιο Συνεργασίας με τη ΜΚΟ ΜΕΤΑδραση στο πλαίσιο του προγράμματος «**Together in Sports_Phase II**» (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.2.6). Παράλληλα, στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων 2021-2027 πραγματοποιούνται τα προγράμματα «**Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων (2-4 ετών), παιδιών (4-12 ετών) και γονέων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις**» (ΕΚΤ+), με συνολικό προϋπολογισμό 450.000€. (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ. 3.2.6). Επισημαίνεται, τέλος, η δυνατότητα ίδρυσης και λειτουργίας **Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ)**, καθώς και **Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠΑμεΑ)** από τους Δήμους (όπως αναφέρθηκε στην Ενότητα 3.1.2.).

3.3. Υγεία

3.3.1. Έγκαιρη ανίχνευση και θεραπεία ασθενειών και αναπτυξιακών προβλημάτων

Στο πλαίσιο του **Προγράμματος Προληπτικού Ελέγχου Νεογνών (ΕΠΠΕΝ)**, που αναπτύσσει το Υπουργείο Υγείας με φορέα Υλοποίησης το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού ανιχνεύονται κατά τις 2-3 ημέρες από τη γέννηση του παιδιού 4 νοσογόνες καταστάσεις στο βασικό πρόγραμμα και 30 επιπλέον σε συνέχεια πιλοτικής εφαρμογής (2023-2025) με προοπτική ενσωμάτωσης στο βασικό πρόγραμμα τα επόμενα έτη (συνολικά 34 νοσογόνες καταστάσεις).

Επίσης έχει διαμορφωθεί το θεσμικό πλαίσιο για την αδρή κλινική εξέταση παιδιών και εφήβων σε συγκεκριμένες ηλικίες για όλα τα παιδιά (σε πέντε ηλικίες κατά τη σχολική περίοδο) προκειμένου να χορηγηθεί το Ατομικό Δελτίο Υγείας Μαθητή. Στη διαδικασία αυτή εντοπίζονται προβλήματα αναπτυξιακά ή άλλες διαταραχές και γίνεται παραπομπή σε ειδικούς ιατρούς, ενώ παράλληλα διαμορφώνεται το κατάλληλο εξειδικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Με την **παρέμβαση ΔΙΩΝΗ**, κλιμάκια ιατρών και επαγγελματιών υγείας επισκέπτονται τα σχολεία για την υποστήριξη παιδιών με δυσχέρεια στην πρόσβαση υπηρεσιών υγείας και παιδιά που ανήκουν σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού.

Σε όλους τους Βρεφονηπιακούς Σταθμούς της ΔΥΠΑ υπάρχει Παιδίατρος με σύμβαση εργασίας και τα παιδιά εξετάζονται κάθε 15 ημέρες. Επιπλέον, στις Περιφερειακές Υπηρεσίες (Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης/ΚΥΤ, Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές/ΚΕΔ και Ελεγχόμενες Δομές Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο/ΕΔΠΦΑΑ), παρέχεται **πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη από τα Κλιμάκια Ιατρικού Ελέγχου και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης** (εντός των ΚΥΤ/ΚΕΔ) και **Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης** (εντός των ΕΔΠΦΑΑ) τα οποία στελεχώνονται από εξειδικευμένο προσωπικό (πχ ιατροί, νοσηλευτές, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, παιδίατροι), στο πλαίσιο του προγράμματος «**Ιπποκράτης Ι**», που υλοποιείται από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης σε συνεργασία με τον πάροχο υπηρεσιών. Τα Κλιμάκια αναλαμβάνουν την έγκαιρη ανίχνευση ιδιαίτερων αναγκών των αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένων ιατρικών και αναπτυξιακών προβλημάτων των παιδιών, και φροντίζουν για την κατάλληλη παραπομπή των ατόμων που χρειάζονται ιατρική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε εξειδικευμένες υπηρεσίες.

3.3.2. Παιδικοί εμβολιασμοί

Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη σωστή ενημέρωση του πληθυσμού, αναφορικά με τα οφέλη στην υγεία και τη μείωση της θνησιμότητας από νοσήματα που προλαμβάνονται με εμβολιασμό. Οι εμβολιασμοί του παιδικού πληθυσμού γίνονται σύμφωνα με το **Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών Παιδιών και Εφήβων** όπως αυτό διαμορφώνεται κάθε φορά από την Εθνική Επιτροπή Εμβολιασμών και τα αναφερόμενα εμβόλια (για διφθερίτιδα, τέτανο, κοκκύτη, πολιομυελίτιδα, ερυθρά, ιλαρά, παρωτίτιδα, ανεμοβλογιά, μνηνιγγιτιδοκοκκικές και πνευμονιοκοκκικές λοιμώξεις, ηπατίτιδα Α' και Β', λοιμώξεις από HPV, γρίπη, κορωνοϊό και αναπνευστικό συγκυτιακό ιό (RSV) χορηγούνται δωρεάν. Στο εν λόγω Πρόγραμμα Εμβολιασμών περιλαμβάνονται ειδικότερες συστάσεις εμβολιασμού για ευάλωτες ομάδες του παιδικού

πληθυσμού με υψηλό κίνδυνο νόσησης, είτε λόγω υποκείμενου νοσήματος είτε μεγαλύτερης πιθανότητας έκθεσης σε παθογόνο επιβαρυντικό παράγοντα υγείας, ανοσοκατασταλής κλπ. Παράλληλα, στο πλαίσιο της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, επαγγελματίες Υγείας (επισκέπτες Υγείας) επισκέπτονται οργανωμένα τις σχολικές μονάδες, προκειμένου να ελέγξουν το Βιβλιάριο Υγείας Παιδιού για την εμβολιαστική κάλυψη δίνοντας συστάσεις στους γονείς ή οργανώνοντας σχετικούς εμβολιασμούς.

Στις Περιφερειακές Υπηρεσίες (Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης/ΚΥΤ, Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές/ΚΕΔ και Ελεγχόμενες Δομές Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο/ΕΔΠΦΑΑ) της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ), διασφαλίζεται η πρόσβαση των παιδιών σε πλήρη εμβολιασμό σύμφωνα με τον ΠΟΥ, από τα Κλιμάκια Ιατρικού Ελέγχου και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης (εντός των ΚΥΤ/ΚΕΔ) και Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης (εντός των ΕΔΠΦΑΑ). Στο πλαίσιο του εμβολιασμού, και έπειτα από επικοινωνία με την Υγειονομική Περιφέρεια της εκάστοτε περιοχής, παρέχονται και οι αντίστοιχες βεβαιώσεις εμβολιασμού, καθώς και βιβλιάριο υγείας/εμβολιασμού που είναι απαραίτητο για την πρόσβαση στην δημόσια εκπαίδευση και εγγραφή των παιδιών στο σχολείο.

Απαραίτητη μέριμνα έχει δοθεί στον εμβολιασμό των Ρομά που διαβιούν σε καταυλισμούς/οικισμούς, καθώς και για θέματα που αφορούν στην προαγωγή της υγείας, την πρόληψη των χρόνιων νοσημάτων, την επιδημιολογική επιτήρηση, και την απόκριση σε έκτακτους κινδύνους υγείας, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα κοινωνικά χαρακτηριστικά και την ευαλωτότητα της εν λόγω ομάδας (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.3.2).

Παράλληλα, για την εγγραφή των παιδιών στο νηπιαγωγείο και στο δημοτικό, περιλαμβάνεται το βιβλιάριο υγείας ή άλλο στοιχείο από το οποίο αποδεικνύεται ότι έγιναν τα εμβόλια που προβλέπονται και είναι ενταγμένα στο Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.3.2).

3.3.3. Προβλήματα ψυχικής υγείας

Επισημαίνεται η λειτουργία, από ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, **Μονάδων Έγκαιρης Παρέμβασης στη Ψύχωση, Κινητών Μονάδων Ψυχικής Υγείας για παιδιά και εφήβους και Κινητών Μονάδων Ενηλίκων με παιδοψυχιατρικές υπηρεσίες**. Συγκεκριμένα, η Μονάδα Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση συνιστά μία πλήρη, πολυδιάστατη, πολυεπίπεδη, εξωστρεφή και κοινοτικά προσανατολισμένη κλινική προσέγγιση, με σκοπό την έγκαιρη ανίχνευση και αντιμετώπιση των συμπτωμάτων των ψυχωτικών διαταραχών στα αρχικά τους στάδια, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι μακροχρόνιες επιπτώσεις από την εξέλιξη τους και να αποτραπούν ή να μειωθούν οι πιθανότητες υποτροπών, ενισχύοντας παράλληλα τη βελτίωση της λειτουργικότητας των νέων ασθενών και την ένταξη και επάνοδό τους στο εργασιακό, εκπαιδευτικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Αντίστοιχα, η Κινητή Μονάδα παρέχει τις εξής υπηρεσίες: 1) την έγκαιρη διάγνωση - παρέμβαση για την πρόληψη της έναρξης της νόσου, ή της υποτροπής της, 2) την κατ' οίκον παρέμβαση για την αντιμετώπιση και την διαχείριση της κρίσης, η κατ' οίκον νοσηλεία, και παρακολούθηση της φαρμακευτικής αγωγής, 3) την παρακολούθηση σε τακτικά χρονικά διαστήματα της εξέλιξης της νόσου και η συνέχεια της ψυχιατρικής φροντίδας του ασθενούς, 4) την βοήθεια και η στήριξη του ασθενούς για την αντιμετώπιση των πρακτικών του αναγκών και προβλημάτων με έμφαση στην εκμάθηση δεξιοτήτων και η προετοιμασία του για τον τελικό στόχο που είναι η αυτόνομη διαβίωση, 5) τη συμβουλευτική - υποστηρικτική παρέμβαση στην οικογένεια του ασθενούς με στόχο την καλύτερη επικοινωνία τους και την μείωση του άγχους της οικογένειας και του ίδιου του ασθενούς, 6) την καταπολέμηση του κοινωνικού στίγματος που βαραίνει τον ίδιο τον ασθενή και την οικογένεια του μέσω προγραμμάτων αγωγής κοινότητας οι Κινητές Μονάδες παρέχουν υπηρεσίες πρόληψης, διαγνωστικής εκτίμησης- θεραπείας, νοσηλείας- περίθαλψης κατ' οίκον, υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και επανένταξης και υλοποιούν προγράμματα αγωγής κοινότητας. Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.3.3 παρατίθεται πίνακας με το σύνολο των Μονάδων Έγκαιρης Παρέμβασης στη Ψύχωση και των ως άνω αναφερόμενων Κινητών Μονάδων που λειτουργούν στην

επικράτεια από ΝΠΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Παράλληλα, παρέχεται ενίσχυση και ενδυνάμωση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης και ανθεκτικότητας των μαθητών μέσω του **θεσμού του ψυχολόγου και του κοινωνικού λειτουργού σε σχολεία της Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης**. Ειδικότερα οι στόχοι είναι γνωστικοί, κοινωνικοσυναισθηματικοί και ανάπτυξης δεξιοτήτων ανταπόκρισης σε καταστάσεις κρίσης/εκτάκτων αναγκών. Επιπλέον, ο ρόλος των ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών είναι ανιχνευτικός, ενημερωτικός, υποστηρικτικός, διαμεσολαβητικός. Επιπλέον, στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας, ζητήματα που άπτονται της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης (μαθητών, γονέων και κηδεμόνων, εκπαιδευτικού προσωπικού) εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. & Ε.Δ.Υ. (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.3.3).

Για τις δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης και μαθητείας της ΔΥΠΙΑ προβλέπεται η παροχή συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης σε ομαδικό και ατομικό επίπεδο από εξειδικευμένο Ψυχολόγο. Παράλληλα, το έργο «**Συμπληρωματικός Μηχανισμός Υποστήριξης της Εθνικής Στρατηγικής για την Προστασία των Ασυνόδευτων Ανηλίκων στην Ελλάδα**» – ΠΥΞΙΔΑ έχει ως στόχο τη δημιουργία ενός συμπληρωματικού υποστηρικτικού μηχανισμού για την αντιμετώπιση διαπιστωμένων αναγκών και διαρθρωτικών κενών στο υπάρχον πλαίσιο. Προσφέρονται εξειδικευμένες υπηρεσίες ψυχικής υγείας σε ασυνόδευτους ανηλίκους και σε νεαρούς ενήλικες (που εισήλθαν στη χώρα ως ασυνόδευτοι ανήλικοι και είναι καταγεγραμμένοι στο σχετικό Μητρώο Ασυνόδευτων Ανηλίκων) έως 21 ετών (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.3.3).

3.3.4. Δωρεάν φάρμακα

Όλα τα παιδιά στην Ελλάδα έχουν δωρεάν πρόσβαση στα εμβόλια που περιλαμβάνονται στο εθνικό πρόγραμμα εμβολιασμού και δικαιούνται δωρεάν πρόσβαση στις δημόσιες δομές υγείας. Αναφορικά με τη φαρμακευτική κάλυψη, ισχύει συνήθως μια οικονομική συμμετοχή στο συνολικό κόστος των φαρμακευτικών προϊόντων, με βάση οικονομικά κριτήρια. Ορισμένες κατηγορίες ασθενών, όπως πρόσφυγες, ασυνόδετοι ανήλικοι και άτομα με ποσοστό αναπηρίας άνω του 67%, λαμβάνουν δωρεάν φάρμακα με συνταγή ιατρού. Οι ιδιώτες και τα μέλη των οικογενειών τους που πληρούν ένα συγκεκριμένο σύνολο προϋποθέσεων καταλληλότητας που ισχύουν για το εισόδημα και την ιδιοκτησία δικαιούνται μηδενική συμμετοχή στα φάρμακα, ενώ το ίδιο ισχύει για συγκεκριμένες κατηγορίες παιδιών για τις οποίες δεν απαιτείται έλεγχος εισοδήματος ή ιδιοκτησίας. Για τις ανάγκες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, και πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας και στην κοινωνική ασφάλιση, αποδίδεται στους αιτούντες διεθνούς προστασίας **Προσωρινός Αριθμός Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού (Π.Α.Α.Υ.Π.Α.)**. Ο κάτοχος του Π.Α.Α.Υ.Π.Α. έχει πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, όμως ο αριθμός Π.Α.Α.Υ.Π.Α. απενεργοποιείται όταν η αίτηση διεθνούς προστασίας απορριφθεί ή τεθεί στο αρχείο κατόπιν παραίτησης. Αναφορικά με την πρόσβαση των ασυνόδευτων ανηλίκων σε υπηρεσίες υγείας, (ειδικά για τους ασυνόδευτους ανηλίκους αιτούντες διεθνή προστασία), ο Π.Α.Α.Υ.Π.Α. παραμένει ενεργός και μετά την έκδοση ή επίδοση πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας απορριπτικής απόφασης επί του αιτήματος διεθνούς προστασίας μέχρι την ενηλικίωση τους.

Τα παιδιά που διαμένουν στις Περιφερειακές Υπηρεσίες της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ) λαμβάνουν από τον πάροχο Υπηρεσιών δωρεάν συνταγογραφούμενα, μη συνταγογραφούμενα και παραϊατρικά φάρμακα από τα **Κλιμάκια Ιατρικού Ελέγχου και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης** (εντός των ΚΥΤ/ΚΕΔ) και **Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης** (εντός των ΕΔΠΦΑΑ) στο πλαίσιο του προγράμματος «**Ιπποκράτης Ι**», που υλοποιείται από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης και τους συνεργάτες του. Επίσης, τα παιδιά που διαμένουν σε δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων, έχουν δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και τους παρέχονται δωρεάν φάρμακα κατόπιν οδηγιών ιατρών που τους παρακολουθούν.

Τέλος, από το 2016³² έχει προβλεφθεί η δωρεάν πρόσβαση των ανασφάλιστων πολιτών για ιατρική περίθαλψη στο Ε.Σ.Υ., καθώς και η πρόσβασή τους σε φαρμακευτική περίθαλψη με τους όρους που ισχύουν για τους ασφαλισμένους πολίτες. Επιπλέον, προβλέπεται η δυνατότητα απαλλαγής από την επιβολή συμμετοχής στη φαρμακευτική δαπάνη για οικονομικά αδύναμους και άλλες ευάλωτες κατηγορίες πολιτών.

3.3.5. Υπηρεσίες αποκατάστασης για παιδιά με αναπηρίες

Στον Ενιαίο Κανονισμό Παροχών Υγείας του ΕΟΠΠΥ προβλέπεται η κάλυψη στοχευμένων παρεμβάσεων που συμβάλουν στην αποκατάσταση των παιδιών και εφήβων καλύπτοντας αριθμό συνεδριών ή δαπάνες σε φορείς παροχής υπηρεσιών αποκατάστασης. (πχ εργοθεραπεία, λογοθεραπεία, φυσιοθεραπεία κλπ).

Παράλληλα, οι μαθητές με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να φοιτούν είτε σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, εφόσον πρόκειται για μαθητές με ήπιες μαθησιακές δυσκολίες, είτε υποστηριζόμενοι με παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση, όταν αυτό επιβάλλεται από το είδος και τον βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών αλλά και σε μαθητές με σοβαρότερες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αν στην περιοχή τους δεν υπάρχει άλλο κατάλληλο πλαίσιο (σχολείο ειδικής αγωγής) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.3.5). Επιπλέον, στη ΔΥΠΑ λειτουργούν **ειδικές Σχολές Κατάρτισης για ΑμεΑ**. Στις ΕΠΑΣ Μαθητείας διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση όλων και λαμβάνονται μέτρα ισότιμης συμμετοχής (διευκόλυνση πρόσβασης στη σχολική δομή με ειδικές υποδομές, όπως ράμπες κλπ., καθώς και συμμετοχή στο μάθημα εκπαιδευτικών που χρησιμοποιούν τη νοηματική γλώσσα, όπου χρειάζεται).

3.3.6. Προγράμματα προαγωγής υγείας

Το Υπουργείο Υγείας σχεδιάζει, υλοποιεί και παρακολουθεί προγράμματα και δράσεις αγωγής υγείας και πρόληψης ασθενειών. Ενδεικτικά, τα προγράμματα αυτά αφορούν: **Προαγωγή Υγείας Παιδιού – Οικογένειας, Αγωγή Υγείας - Παρεμβάσεις σε Μαθητικό Πληθυσμό, Αγωγή υγείας - Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία, Σταθμοί Προστασίας Μάνας, Εφήβου & Παιδιού**, τα οποία ανταποκρίνονται στις αρχές της ισότιμης και καθολικής πρόσβασης σε ποιοτικές Υπηρεσίες Υγείας για όλο τον πληθυσμό, χωρίς διαφοροποίηση σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.3.6).

Από το 2018³³ ξεκίνησε η υποστήριξη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων αειφορίας με στόχο την ανάπτυξη και η εφαρμογή στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης των αρχών και των στόχων των θεματικών εκπαιδύσεων της Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία, της Σχολικής Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας και των Πολιτιστικών Θεμάτων, η αξιοποίηση της Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς και η διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας των εποπτευόμενων εκπαιδευτικών δομών. Επιπλέον, από το 2021³⁴ έχουν εισαχθεί και υλοποιούνται **Εργαστήρια Δεξιοτήτων στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και στην Ειδική Αγωγή** με εστίαση στις δεξιότητες, στο υποχρεωτικό ωρολόγιο πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου, του Δημοτικού και του Γυμνασίου. Αξιοποιώντας σύγχρονες και καινοτόμες μεθόδους μάθησης, σκοπός των «Εργαστηρίων δεξιοτήτων» είναι η ενίσχυση της καλλιέργειας ήπιων δεξιοτήτων, δεξιοτήτων ζωής και δεξιοτήτων τεχνολογίας και επιστήμης στις μαθήτριες και στους μαθητές (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.3.6).

Στις Περιφερειακές Υπηρεσίες της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, υλοποιείται, σε συνεργασία με τη UNICEF, δράση, στο πλαίσιο του προγράμματος «**Προαγωγή Υγείας Παιδιού και Οικογένειας**». Ειδικότερα, η δράση στοχεύει στην προαγωγή υγείας εφήβων κοριτσιών που διαβιούν στις δομές ευθύνης της Υπηρεσίας Υποδοχής και

³² Με το άρθρο 33 του Ν.4368/2016 (ΦΕΚ 21 τ.Α') και την υπ' αρ. Α3(γ)/ΓΠ/οικ.25132/2016 Κ.Υ.Α. (ΦΕΚ 908 τ.Β').

³³ Με το Προεδρικό Διάταγμα 18/2018, άρθρο 36 ιδρύθηκε για πρώτη φορά στο Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (Υ.Π.ΑΙ.Θ.Α.) Διεύθυνση Υποστήριξης Προγραμμάτων και Εκπαίδευσης για την Αειφορία (Δ.Υ.Π.Ε.Α.)

³⁴ Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 94236/ΓΔ4/04-08-2021 Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 3567/ τεύχος Β')

Ταυτοποίησης με την πραγματοποίηση σεμιναρίων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης σχετικά με την υγιεινή πρακτική των κοριτσιών, τα οποία συχνά συνδυάζονται και με διανομή ειδών προσωπικής υγιεινής.

Εκτός από το **πρόγραμμα «ΠΥΞΙΔΑ»** που εστιάζει και στην προαγωγή της ψυχικής υγείας των παιδιών (βλ. Ενότητα 3.3.3.), υλοποιείται από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες **Μέσο Τεχνικής Βοήθειας (Technical Support Instrument / TSI)**. Στόχος του έργου είναι η παροχή τεχνικής βοήθειας για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση θεσμικών, νομικών και οργανωτικών παρεμβάσεων που θα διευκολύνουν την πρόσβαση ασυνόδευτων νέων (προσφύγων, μεταναστών, αιτούντων άσυλο ή ανιθαγενών), ηλικίας 15 έως 23 ετών, σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας, εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης. Ένα από τα παραδοτέα του προγράμματος, αφορά αποκλειστικά το σκέλος της Ψυχικής Υγείας και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης (ΨΥΨΚΥ), όπου εστιάζουν σε ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης για την ενίσχυση της καταλληλότητας, της προσβασιμότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών στην ελληνική επικράτεια, με προτάσεις νομοθετικών παρεμβάσεων για την αποτελεσματική ένταξη της ομάδας-στόχου στο Εθνικό Σύστημα Υγείας.

3.4. Διατροφή

3.4.1. Υγιεινή διατροφή εκτός σχολείου

Έχουν θεσπιστεί υγειονομικές διατάξεις αναφορικά με τις συστάσεις για τη διαμόρφωση διατροφικών κριτηρίων στην επιλογή των τροφίμων που παρέχονται σε δομές προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης και για τις προϋποθέσεις για την λειτουργία των σχολικών κυλικείων, καντινών και χώρων εστίασης στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα, εκσυγχρονίστηκε ο κατάλογος των επιτρεπόμενων προς πώληση προϊόντων, προβλέποντας την παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής των μέτρων και την εκπόνηση ετησίων εγκυκλίων για την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας. Επιπλέον, εκδόθηκε ενημερωτικό υλικό με σκοπό την ευαισθητοποίηση του μαθητικού πληθυσμού και των γονέων, αναφορικά με την ορθή επιλογή τροφίμων για το κολατσιό στο σχολείο και παρέχεται πληροφόρηση σχετικά με υγιεινές διατροφικές συνήθειες στο πλαίσιο ορισμένων μαθημάτων.

Παράλληλα, υλοποιείται μία δέσμη μέτρων που αποσκοπούν στην προώθηση του μητρικού θηλασμού και την υποστήριξη της διαδικασίας του θηλασμού, δεδομένων των χαμηλών επιπέδων πρόσληψης του μητρικού θηλασμού. Συμπληρωματικά, η διατροφική πολιτική έχει επικεντρωθεί στην πρόληψη και αντιμετώπιση της παιδικής παχυσαρκίας αναπτύσσοντας ένα συγκροτημένο πλέγμα παρεμβάσεων που στηρίζεται σε δύο επιχειρησιακά προγράμματα, ένα στο γενικό πληθυσμό και ένα στα παιδιά σε ανάγκη (Πίνακας 1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Προώθηση υγιεινής διατροφής (παρ. 9 της Σύστασης)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Προώθηση υγιεινής διατροφής (παρ. 9 της Σύστασης)					
ΔΡΑΣΗ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΡΜΟΔΙΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ	ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ
Πρόγραμμα Αντιμετώπισης της Παιδικής Παχυσαρκίας	Δράσεις που αφορούν τόσο την πρωτογενή όσο και την δευτερογενή και	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ/ UNICEF	Γενικός πληθυσμός	Υλοποιείται	Εθνικής Εμβέλειας

	τριτογενή πρόληψη της παιδικής παχυσαρκίας.				
--	---	--	--	--	--

Από το διδακτικό έτος 2025-2026 (Μάρτιος 2026) προγραμματίζεται η έναρξη υλοποίησης της πιλοτικής φάσης σε επιλεγμένες σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας (για μαθητές/τριες 9-18 ετών) των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων του έργου με τίτλο: «Βελτίωση και αναβάθμιση της πρωτογενούς πρόληψης του καρκίνου με την αντιμετώπιση της παιδικής παχυσαρκίας μέσω καινοτόμων εφαρμογών πρωτοβάθμιας πρόληψης – **PREVENT (Improving and upscaling primary prevention of cancer by addressing childhood obesity through implementation research – the PREVENT approach)**» στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ορίζοντας Ευρώπη» (HORIZON). Στόχοι του Προγράμματος είναι: α) η σύνδεση της πιθανότητας εμφάνισης τύπων καρκίνου στην ενήλικη ζωή με την παχυσαρκία στα παιδιά και στους εφήβους μέσω μιας τεκμηριωμένης προσέγγισης (ανάδειξη βιοδεικτών) και β) η εφαρμογή των βέλτιστων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, βασισμένων σε επιστημονικά δεδομένα, για την αντιμετώπιση της παιδικής παχυσαρκίας και κατ' επέκταση του καρκίνου στην ενήλικη ζωή (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.4.1).

Οι διαμένοντες στις Περιφερειακές Υπηρεσίες της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης ασυνόδευτων ανηλίκων και αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, έχουν πρόσβαση σε ένα πλήρες διατροφικό διαιτολόγιο το οποίο καλύπτει τυχόν ιδιαιτερότητες των σιτιζομένων (π.χ. αλλεργίες, χορτοφαγία, θέματα υγείας όπως ο διαβήτης, θρησκευτικές/πολιτισμικές ιδιαιτερότητες). Αυτό το πλήρες διατροφικό διαιτολόγιο είναι εγκεκριμένο και υπογεγραμμένο από επαγγελματία διαιτολόγο-διατροφολόγο, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των σιτιζομένων.

Τέλος, επισημαίνεται το **Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα διανομής φρούτων, λαχανικών και γάλακτος στα σχολεία**³⁵. Στόχος του προγράμματος είναι η αύξηση της κατανάλωσης φρούτων, λαχανικών και γάλακτος από τους μαθητές/-τριες και η υιοθέτηση υγιεινών διατροφικών συνηθειών. Προβλέπει τη διανομή φρούτων, λαχανικών και γάλακτος και εκπαιδευτικές δράσεις για 100.000 παιδιά της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Προς το παρόν δεν έχει υλοποιηθεί.

3.4.2. Περιορισμός ανθρυγιανών τροφίμων

Όπως προαναφέρθηκε στην υποενότητα 3.2.3, τα **σχολικά γεύματα** (ζεστό γεύμα και σαλάτα σε ατομικές συσκευασίες) παρέχονται στο σύνολο των μαθητών/τριών των επιλεγμένων σχολικών μονάδων στις πέντε (5) εκπαιδευτικές ημέρες της εβδομάδας και είναι ένα πρόγραμμα ειδικά σχεδιασμένο για να καλύψει τις διατροφικές ανάγκες των μαθητών, στο πλαίσιο της υγιεινής μεσογειακής διατροφής. Επίσης, στα σχολικά κυλικεία ορίζονται³⁶ κανόνες υγιεινής που διέπουν τη λειτουργία τους, καθώς και κατάλογος των προϊόντων που επιτρέπεται να διατίθενται από αυτά, ώστε να διασφαλίζεται η υγεία του σχολικού πληθυσμού. Επιπλέον, το Διδακτικό Αντικείμενο «Εργαστήρια Δεξιότητων» που εντάχθηκε στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα των μαθημάτων των Α', Β' και Γ' τάξεων του Ημερήσιου Γυμνασίου³⁷ έχει στόχο την ενίσχυση της καλλιέργειας ήπιων δεξιότητων, δεξιότητων ζωής και δεξιότητων τεχνολογίας και επιστήμης στις μαθήτριες και στους μαθητές. Το πρόγραμμα και το εκπαιδευτικό υλικό των «Εργαστηρίων Δεξιότητων» ομαδοποιείται σε τέσσερις (4) Θεματικές Ενότητες, οι οποίες προκύπτουν από τους Παγκόσμιους Δείκτες Αειφόρου Ανάπτυξης (περιβάλλον, ευ ζην, ασφάλεια, κοινωνία των πολιτών, σύγχρονη τεχνολογία και επιχειρηματικότητα). Ειδικότερα, στη Θεματική Ενότητα «**ΖΩ ΚΑΛΥΤΕΡΑ – ΕΥ ΖΗΝ**» περιλαμβάνονται οι υποενότητες «1.1.

³⁵ Του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

³⁶ Βάσει της υπό στοιχεία Υ1γ/Γ.Π/οικ 81025 (Β' 2135) υπουργικής απόφασης

³⁷ Με την υπό στοιχεία 94207/Δ2/29-07-2021 Υ.Α. (Β' 3791) και του Εσπερινού Γυμνασίου με την υπό στοιχεία 94214/Δ2/29-07-2021 Υ.Α. (Β' 3791), Σύμφωνα με την υπό στοιχεία 94236/ΓΔ4/29-07-2021 Υ.Α. (Β' 3567)

3.5. Στέγαση

3.5.1. Στέγαση για άστεγα παιδιά και οικογένειες

Υλοποιούνται προγράμματα με στόχο την άμεση επαναφορά αστέγων σε αυτόνομη διαβίωση, με έμφαση στις οικογένειες με παιδιά, όπως το πρόγραμμα «**Στέγαση και Εργασία για τους αστέγους**»³⁸ για άτομα και οικογένειες που βιώνουν ή αντιμετωπίζουν άμεσο κίνδυνο έλλειψης στέγης (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.5.1.) και το νέο πιλοτικό έργο της «**Κοινωνικής στέγασης ευάλωτων ομάδων**» στους Δήμους Αθηναίων και Θεσσαλονίκης με στόχο τη στέγαση νοικοκυριών που διαβιούν σε συνθήκες επισφαλούς στέγασης σε κατοικίες με προσιτό μίσθωμα, μέσω της ανακαίνισης του αδρανούς στεγαστικού αποθέματος και της ένταξής του σε ένα δίκτυο οικονομικά προσιτής κατοικίας.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, ολοκληρώθηκε επιτυχώς η υλοποίηση της πρόσκλησης³⁹ με τίτλο «**Προσωρινή Μετεγκατάσταση, Ανάπτυξη, Αντικατάσταση ή/και Επέκταση Δικτύων Υποδομής για τη Βελτίωση Συνθηκών Διαβίωσης ειδικών κοινωνικών ομάδων (Ρομά)**», (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.5.1). Επιπλέον, το πρόγραμμα WASH της UNICEF υλοποιείται σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης σε καταυλισμούς Ρομά μέσω τεχνικών, κοινωνικών και συμμετοχικών παρεμβάσεων. Κεντρικός άξονας του προγράμματος είναι η εγκατάσταση τουλάχιστον 10 πιλοτικών υποδομών WASH σε επίπεδο νοικοκυριού και κοινότητας, ώστε να διασφαλιστεί ασφαλής και συνεχής πρόσβαση σε νερό, με έμφαση στη βιωσιμότητα (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.5.1.)

Η ΔΥΠΙΑ του Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικής Ασφάλισης προσφέρει επίδομα στέγασης ύψους 240€ το μήνα σε μαθητές/τριες των ΕΠΑΣ Μαθητείας, με συγκεκριμένες προϋποθέσεις (κυρίως μόνιμη κατοικία εκτός της πόλης όπου λειτουργεί η σχολική μονάδα) και διευρυμένα εισοδηματικά κριτήρια για την κάλυψη όλων των μαθητών/τριών που έχουν ανάγκη. Ιδίως όταν συντρέχουν σοβαροί κοινωνικοί και οικονομικοί λόγοι (αστεγία, ορφάνια, κοκ), προβλέπεται η κατ' εξαίρεση χορήγηση του επιδόματος, κατά παρέκκλιση των νομίμων προϋποθέσεων, κατόπιν Έκθεσης Κοινωνικού Λειτουργού).

Ο **Εθνικός Μηχανισμός Επείγουσας Ανταπόκρισης (ΕΜΕΑ)** του Υπουργείου Μετανάστευσης & Ασύλου έχει ως σκοπό τον άμεσο εντοπισμό, την παραπομπή και την προστασία ασυνόδευτων ανηλίκων που βρίσκονται σε αστεγία ή σε επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης. Ο ΕΜΕΑ διασφαλίζει την άμεση πρόσβαση των ασυνόδευτων ανηλίκων σε ασφαλείς δομές προσωρινής φιλοξενίας, καθώς και την παροχή υπηρεσιών, όπως ψυχοκοινωνική υποστήριξη, νομική συμβουλευτική, υγειονομική φροντίδα και υπηρεσίες διερμηνείας, όπου απαιτείται. Παράλληλα, υποστηρίζει τη διαδικασία αξιολόγησης του βέλτιστου συμφέροντος των παιδιών και τη σταδιακή ένταξή τους σε κατάλληλες δομές μακροχρόνιας φιλοξενίας. Στο πλαίσιο της λειτουργίας του ΕΜΕΑ, έχει συσταθεί τηλεφωνική γραμμή εντοπισμού, η οποία λειτουργεί από Δευτέρα έως Παρασκευή 08:00–22:00 και Σάββατο 11:00–19:00 και αποτελεί βασικό εργαλείο για την αναγγελία και τον εντοπισμό περιπτώσεων ασυνόδευτων παιδιών σε κίνδυνο και την άμεση κινητοποίηση των αρμόδιων υπηρεσιών. Η γραμμή είναι προσβάσιμη από δημόσιες αρχές, φορείς, επαγγελματίες πρώτης γραμμής, πολίτες, καθώς και από τα ίδια τα παιδιά, και υποστηρίζει την έγκαιρη παραπομπή τους σε υπηρεσίες προστασίας και στέγασης. Ο εντοπισμός παιδιών που διαμένουν σε αστεγία ή σε επισφαλείς συνθήκες υποστηρίζεται επίσης μέσω επιτόπιων δράσεων προσέγγισης (street work) που πραγματοποιούνται από τους εταίρους υλοποίησης του

³⁸ Άρθρο 15 του ν.4756/2020 (ΦΕΚ 235 Α') και υπ. αρ. 1301/12-8-2024 ΚΥΑ (Β' 4766)

³⁹ «ΤΠΑ Υπουργείου Εσωτερικών»

ΕΜΕΑ. Συμπληρωματικά, ο ΕΜΕΑ συνεργάζεται με τις κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων, αναφορικά με αναγγελίες περιπτώσεων ασυνόδευτων ανηλίκων που διαβιούν σε επισφαλείς συνθήκες, κυρίως στην επαρχία. Ο Εθνικός Μηχανισμός Επείγουσας Ανταπόκρισης συμβάλλει ουσιαστικά στη διασφάλιση του δικαιώματος των άστεγων παιδιών σε επαρκή στέγαση και κοινωνική φροντίδα, ενισχύοντας τον συντονισμό μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και την άμεση ανταπόκριση του συστήματος παιδικής προστασίας.

3.5.2. Πρόληψη αστεγίας σε οικογένειες με παιδιά

Τα ακόλουθα μέτρα⁴⁰ αποσκοπούν στην πρόληψη έλλειψης στέγασης με έμφαση στις οικογένειες με παιδιά:

α) Το επίδομα στέγασης παρέχει στεγαστική συνδρομή σε άτομα και οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα που διαμένουν σε ενοικιαζόμενη κατοικία. Το ποσό του επιδόματος στέγασης ανέρχεται σε 70-210 ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού με ιδιαίτερη μέριμνα για μονογονεϊκές οικογένειες και νοικοκυριά με απροστάτευτα παιδιά. Σημειώνεται ότι το 9,73% των ωφελούμενων νοικοκυριών είναι μονογονεϊκές οικογένειες και το 26,45% του συνόλου των ωφελούμενων είναι ανήλικα παιδιά.

β) Για νέους δικαιούχους 25-39 ετών δικαιούχους του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος υλοποιείται το πρόγραμμα στεγαστικής συνδρομής «Κάλυψη». Το **πρόγραμμα «Κάλυψη»** προτεραιοποιεί με ειδική μοριοδότηση την ένταξη νοικοκυριών με ανήλικα παιδιά, τους τρίτεκνους και πολύτεκνους, καθώς και τις μονογονεϊκές οικογένειες. Το 43,44% των ωφελούμενων του προγράμματος είναι ανήλικα παιδιά, ενώ το 41,45% των ωφελούμενων νοικοκυριών είναι μονογονεϊκές οικογένειες.

3.5.3. Ενεργειακή φτώχεια

Η **χορήγηση επιδόματος θέρμανσης** αποτελεί μία διαρκή δράση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, η οποία έχει έμμεσα ωφελούμενους τα παιδιά, καθώς τα φυσικά πρόσωπα που ορίζονται ως δικαιούχοι, λαμβάνουν το εν λόγω επίδομα, εφόσον πληρούν συγκεκριμένα εισοδηματικά κριτήρια, τα οποία και προσαυξάνονται για κάθε τέκνο. Χορηγείται σε φυσικά πρόσωπα για την κατανάλωση των επιδοτούμενων ειδών καυσίμων θέρμανσης, για τα ακίνητα που χρησιμοποιούν ως κύρια κατοικία κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης, άπαξ κατ' έτος, μετά από σχετική αίτηση που υποβάλλεται στις αρχές Δεκεμβρίου. Στους αιτούντες πολίτες γίνονται σταδιακές πληρωμές, ανάλογα και με το ύψος των αγορών καυσίμων, μέχρι το ανώτατο ύψος του επιδόματος, ανά κατηγορία. Το ύψος του επιδόματος προσαυξάνεται κατά 20% για κάθε εξαρτώμενο τέκνο του δικαιούχου. Το επίδομα χορηγείται ανά χειμερινή / θερμαντική περίοδο και όχι κατ' έτος. Ως εκ τούτου, για την θερμαντική περίοδο 2024-2025⁴¹ η δαπάνη που πραγματοποιήθηκε ανήλθε για το έτος 2024 στα 150.750.000 ευρώ και για το έτος 2025 στα 45.000.000 ευρώ. Για τη θερμαντική περίοδο 2025-2026⁴² ο προϋπολογισμός για το επίδομα θέρμανσης ανέρχεται σε 270.000.000 ευρώ. Ειδικότερα, για το έτος 2025 εκτιμώμενη δαπάνη ύψους 150.000.000 ευρώ, με πληρωμές ύψους 124.000.000 ευρώ, ενώ η εκτιμώμενη αντίστοιχη δαπάνη για το 2026 ανέρχεται στο ύψος των 120.000.000 ευρώ.

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας έχει προβεί σε έγκριση **Επικαιροποιημένου Σχεδίου Δράσης για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Ένδειας**⁴³ ως εξής: Μ1. Σχήμα κοινωνικού τιμολογίου και μετριασμός επιπτώσεων από την κρίση του κόστους ενέργειας (Οικονομικό μέτρο), Μ2. Δέσμη κανονιστικών μέτρων για την προστασία των πληττόμενων νοικοκυριών, Μ3. Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων κατοικίας των πληττόμενων νοικοκυριών και προώθηση εγκατάστασης συστημάτων ΑΠΕ για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών τους, Μ4. Αξιοποίηση του θεσμού Κοινοτήτων Ανανεώσιμης Ενέργειας και

⁴⁰ Υλοποιούνται, από το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας,

⁴¹ (ΦΕΚ Β' 6249/2024)

⁴² (ΦΕΚ Β' 5802/2025)

⁴³ Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 25 του ν.4342/2015 (ΑΔΑ 9Ψ7Ο4653Π8-ΞΘΞ)_30/12/2025

Κοινοτήτων Πολιτών για την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας, M5. Καινοτόμα χρηματοδοτικά εργαλεία για την υλοποίηση δράσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης σε ενεργειακά φτωχά νοικοκυριά. Σημειώνεται ότι ισχύει και ο Κανονισμός για τη Σύσταση Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα με σκοπό την ενίσχυση των ευάλωτων οικογενειών για την αντιμετώπιση της ενεργειακής και μεταφορικής φτώχειας. Πρόκειται για τον Κανονισμό 2023/955, στο πλαίσιο του οποίου τα Κράτη Μέλη υποχρεούνται να υποβάλουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Εθνικά Σχέδια Δράσης για το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα. Προς το παρόν το Ελληνικό Σχέδιο Δράσης είναι σε διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συμπεριλαμβάνει όμως, μεταξύ άλλων πολιτικές για ευάλωτα άτομα με αναπηρίες [ηλεκτρικά αμαξίδια] και δράσεις που καλύπτουν τόσο τη κοινωνική κατοικία όσο και την ενεργειακή φτώχεια με ωφελούμενους ευάλωτες οικογένειες, πχ μονογονεϊκές με παιδιά.

3.5.4. Κοινωνική στέγαση και προτεραιότητα

Προγραμματίζεται⁴⁴ η έναρξη εφαρμογής των προβλέψεων του ν.5006/2022⁴⁵, για την **κοινωνική αντιπαροχή**, με στόχο την κατασκευή και διάθεση κοινωνικών κατοικιών σε νοικοκυριά με προσιτό μίσθωμα. Στόχος της κοινωνικής αντιπαροχής είναι η αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας, η δημιουργία κοινωνικών κατοικιών, αλλά και η εξασφάλιση κοινωνικής μίσθωσης με δυνατότητα εξαγοράς σε κοινωνικά ευάλωτες ομάδες. Οι δικαιούχοι μισθωτές σε προγράμματα κοινωνικής αντιπαροχής θα επιλέγονται με βάση αντικειμενικά κοινωνικά κριτήρια, και ιδίως το εισόδημα, την οικογενειακή τους κατάσταση και την ηλικία των τέκνων τους.

Όπως προαναφέρθηκε, υλοποιείται το **Πρόγραμμα Στέγαση και Εργασία** για τους αστέγους. Από τα διαθέσιμα μέχρι σήμερα στοιχεία για νοικοκυριά/ωφελούμενους Ρομά προκύπτουν 19 Σχέδια που έχουν εγκριθεί για ένταξη στο πρόγραμμα Στέγαση και Εργασία για τους αστέγους με ωφελούμενους 69 νοικοκυριά Ρομά και 234 άτομα.

3.5.5. Εναλλακτική φροντίδα

Κάθε μονάδα παιδικής προστασίας και οι νοσοκομειακές μονάδες που φιλοξενούν παιδιά οφείλουν βάσει του άρθρου 5 του ν.4538/2018 να τα εγγράψουν στο **Ειδικό Μητρώο Ανηλίκων**. Για κάθε ανήλικο συντάσσεται και καταχωρείται **Ατομικό Σχέδιο Οικογενειακής Αποκατάστασης (Α.Σ.Ο.Α.)**, εντός ενενήντα (90) ημερών από την ανάληψη της φροντίδας του, το οποίο περιλαμβάνει αιτιολογημένη πρόταση αποκατάστασής του, λαμβάνοντας υπόψη τις εξατομικευμένες ανάγκες και το βέλτιστο συμφέρον του ανηλίκου. Το Α.Σ.Ο.Α. επικαιροποιείται κάθε φορά που υπάρχουν ουσιαστικές μεταβολές στην κατάσταση του ανηλίκου ή το αργότερο μετά την παρέλευση έτους από την τελευταία του υποβολή.» Στις διαθέσιμες επιλογές αποκατάστασης περιλαμβάνεται η αναδοχή και η ημιαυτόνομη διαβίωση για άτομα δεκαπέντε ετών και άνω, ως εναλλακτική φροντίδα είτε οικογενειακού τύπου (family based care) είτε της φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας (community based care). (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.5.5).

Παράλληλα, θεσπίστηκε το **Πρόγραμμα Ημιαυτόνομης Διαβίωσης** «Ημιαυτόνομη Διαβίωση σε Διαμερίσματα των ατόμων δεκαπέντε ετών και άνω⁴⁶». Το πρόγραμμα απευθύνεται σε άτομα, τα οποία διαβιούν σε κλειστές δομές παιδικής προστασίας και λειτουργεί συμπληρωματικά στο πλαίσιο εφαρμογής

⁴⁴ Από το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας

⁴⁵ Όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον ν. 5229/2025

⁴⁶ Με τον ν.4837/2021 (άρθρο 52, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 57 του ν. 5216/2025)

δημόσιων πολιτικών αποϊδρυματοποίησης⁴⁷ (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.5.5.)

3.5.6. Μετάβαση σε οικογενειακή φροντίδα

Από το 2018⁴⁸ προβλέπονται μέτρα για την προώθηση των θεσμών της αναδοχής και της υιοθεσίας. Κατά την περίοδο αναφοράς αξίζει να σημειωθεί η ενεργοποίηση του άρθρου 16⁴⁹ του προαναφερόμενου νόμου που αφορά στην επαγγελματική αναδοχή. Η **επαγγελματική αναδοχή** αποτελεί μια καινοτόμο για τη χώρα μας εναλλακτική για την αποϊδρυματοποίηση των ανηλίκων με αναπηρία, και έως τέτοιο έχει συμπεριληφθεί στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Προστασία των Ατόμων με Αναπηρία. Στοχεύει στην προαγωγή της διαβίωσης των ανηλίκων με αναπηρία στην κοινότητα με την παροχή εξατομικευμένης φροντίδας, εστιασμένη στις ανάγκες κάθε ανηλίκου, την κοινωνική τους ένταξη και υποστήριξη. Επιπλέον, μια σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων αφορούν στην επαγγελματική αναδοχή ανηλίκων με αναπηρία και έχουν πραγματοποιηθεί εκπαιδευσεις Υποψηφίων Επαγγελματιών Αναδόχων Γονέων και επαγγελματιών, καθώς και άλλες υποστηρικτικές ενέργειες για την περαιτέρω γνωστοποίηση του θεσμού της επαγγελματικής αναδοχής (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.5.6).

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, το Υπουργείο Δικαιοσύνης συμβάλλει στη μετάβαση από την ιδρυματική στην οικογενειακή φροντίδα μέσω του θεσμικού του ρόλου ως εγγυητή της νομιμότητας, της δικαστικής προστασίας και της εποπτείας των διαδικασιών παιδικής προστασίας, με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και την ασφάλεια της μετάβασης. Η συμβολή αυτή υλοποιείται μέσα από τη λειτουργία των **αρμόδιων δικαστικών και εισαγγελικών αρχών ανηλίκων**, οι οποίες αποφασίζουν και εποπτεύουν μέτρα εναλλακτικής φροντίδας (αναδοχή, υιοθεσία, προστατευτικά μέτρα), στηριζόμενες σε εξατομικευμένη εκτίμηση της κατάστασης του παιδιού.

Παράλληλα, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής, οι οποίες υποστηρίζουν τις δικαστικές αποφάσεις με κοινωνικές εκθέσεις, παρακολουθούν την εφαρμογή των μέτρων και λειτουργούν ως σύνδεσμος μεταξύ του συστήματος δικαιοσύνης και των αρμόδιων υπηρεσιών παιδικής προστασίας. Η λειτουργία των **«Σπιτιών του Παιδιού»** ενισχύει έμμεσα αλλά ουσιαστικά τη διαδικασία ασφαλούς μετάβασης, καθώς διασφαλίζει ότι τα παιδιά που είναι θύματα/μάρτυρες αντιμετωπίζονται με φιλικές προς το παιδί διαδικασίες, χωρίς δευτερογενή θυματοποίηση, στοιχείο που συμβάλλει στη σταθερότητα και ποιότητα των αποφάσεων προστασίας και οικογενειακής αποκατάστασης. Τέλος, προβλέπεται δημιουργία ενιαίου ηλεκτρονικού αρχείου στατιστικών δεδομένων που θα τροφοδοτείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες και τα «Σπίτια του Παιδιού», ώστε να υπάρχει καλύτερη παρακολούθηση της διαδρομής προστασίας του παιδιού και τεκμηρίωση πολιτικών.

3.5.7. Ανεξάρτητη διαβίωση και κοινωνική ένταξη

Στο πλαίσιο της υλοποίησης του **Προγράμματος της Ημιαυτόνομης Διαβίωσης** (Ενότητα 3.5.5.) προβλέπονται δράσεις με στόχο την ενίσχυση της αυτονομίας των ωφελούμενων, όπως ενδεικτικά ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής και συμμετοχή σε δραστηριότητες, διασύνδεση με άλλους φορείς και υπηρεσίες, εργασιακή συμβουλευτική και διασύνδεση με αγορά εργασίας για τους ενήλικους ωφελούμενους. Στο σημείο

⁴⁷ Το 2024 εκδόθηκε η αρ. 1316/2024 (Β' 4763) ΚΥΑ «Ημιαυτόνομη διαβίωση σε διαμερίσματα ατόμων δεκαπέντε ετών και άνω που διαβίω ύν σε Μονάδες Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας», η οποία τροποποιήθηκε με την αρ. 17940/19.11.2025 ΚΥΑ. Τον Αύγουστο του 2024 δημοσιεύτηκε η Πρόσκληση υποβολής αιτήσεων χρηματοδότησης στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Άξονας 3.4: Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές Δράση 16919 - Ενίσχυση παιδικής προστασίας)

⁴⁸ Με τον ν.4538/2018

⁴⁹ Άρθρο 16, Επαγγελματική Αναδοχή: Στις περιπτώσεις Ανηλίκων δυνάμενων να τοποθετηθούν σε ανάδοχο γονέα με δικαστική απόφαση (άρθ.11), το δικαστήριο μπορεί να τοποθετεί σε επαγγελματίες αναδόχους παιδιά με αναπηρία και παιδιά με σοβαρές ψυχικές διαταραχές, ύστερα από πρόταση του αρμόδιου για τη διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας. Η φροντίδα από την πλευρά των αναδόχων γονέων υπηρετεί συγκεκριμένο θεραπευτικό σχέδιο, που προτείνεται από ειδικούς επιστήμονες του φορέα εποπτείας. Ο ανάδοχος γονέας που προσφέρει επαγγελματικές υπηρεσίες προς το παιδί αμείβεται με μηνιαία αντιμισθία και ασφαλιζεται για ασθένεια και σύνταξη. 2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Οικονομικών, ύστερα από γνώμη του Ε.Σ.Αν.Υ., ρυθμίζονται τα σχετικά με τη σύσταση και τήρηση ειδικού μητρώου επαγγελματιών αναδόχων, τη μηνιαία αντιμισθία, την υγειονομική και ασφαλιστική κάλυψη, τα ειδικά προγράμματα εκπαίδευσής τους, καθώς και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος.

αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ομάδα στόχος του Προγράμματος είναι ανήλικοι από 15 έως 18 ετών και νεαροί ενήλικοι από 19 έως 26 ετών.

3.6. Μέτρα ενημέρωσης και προσέγγισης

Σε συνέχεια της ολοκλήρωσης της β' φάσης του προγράμματος τεχνικής υποστήριξης με τίτλο 'Implementation of the European Child Guarantee-Promoting inclusive education in Greece', το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης (TSI) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υλοποιήθηκε από τον Ευρωπαϊκό Φορέα Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχει εκπονηθεί και αποσταλεί στις σχολικές μονάδες όλης της χώρας ένας «**Οδηγός Ενταξιακής Εκπαίδευσης**», που παρήχθη στο πλαίσιο των εργασιών του προγράμματος και οριστικοποιήθηκε μετά την ολοκλήρωσή του (βλ. [ΟΔΗΓΟΣ ΕΝΤΑΞΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ](#)) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.6). Επιπλέον, έχει συσταθεί επιτροπή⁵⁰ για την παρακολούθηση της φυσικής προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρία των εκπαιδευτικών και διοικητικών δομών του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού. Παράλληλα, πραγματοποιούνται ημερίδες και συνέδρια σχετικά με την σημασία της εκπαίδευσης στην ένταξη των παιδιών προσφύγων και την προώθηση δράσεων συμπερίληψης για την υλοποίηση του οράματος της δημιουργίας ενός διαπολιτισμικού συμπεριληπτικού σχολείου. Παράλληλα, το Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης Εκπαίδευσης Προσφύγων συμμετέχει στην ψηφιακή πλατφόρμα του ACCMR – Κέντρου Συντονισμού Δήμου Αθηναίων, προωθώντας συνεργατικές δράσεις και διάχυση πληροφοριών για την υποστήριξη προσφύγων και μεταναστών. Επίσης, διοργανώνει, σε σύμπραξη με Πανεπιστήμια, την Ελληνική Αστυνομία, τον Συνήγορο του Παιδιού και το ΥΜΑ, επιμορφωτικές δράσεις για εκπαιδευτικούς, στελέχη εκπαίδευσης και Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων.

Το 2025 η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ) του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, εξέδωσε την Πολιτική Παιδικής Προστασίας που αποσκοπεί στην ομοιόμορφη εφαρμογή κατάλληλων προτύπων συμπεριφοράς και πρακτικών του προσωπικού της Υπηρεσίας εντός των Περιφερειακών Υπηρεσιών της ΥΠΥΤ και των συνεργαζόμενων με αυτήν φορέων. Σκοπός είναι η διασφάλιση του βέλτιστου συμφέροντος των παιδιών, ο σεβασμός των δικαιωμάτων τους αλλά και η αποτροπή πρόκλησης οποιασδήποτε βλάβης σε αυτά. Η Πολιτική Παιδικής Προστασίας δεσμεύει όλα τα πρόσωπα τα οποία δραστηριοποιούνται εντός των Περιφερειακών Υπηρεσιών της ΥΠΥΤ, συνεπώς, το προσωπικό, καθώς και οι συνεργαζόμενοι με την Υπηρεσία φορείς, οφείλουν, να είναι πλήρως ενήμεροι για τις σχετικές διαδικασίες και προβλέψεις της Πολιτικής Παιδικής Προστασίας, και βάσει αυτών, να προσεγγίζουν τα παιδιά και τις δράσεις που συνδέονται με αυτά, με σεβασμό στην αξιοπρέπεια τους, τη σωματική τους ακεραιότητα, το δικαίωμά τους στην ευημερία και τη μη βίαιη μεταχείριση, καθώς και την αρχή της μη πρόκλησης βλάβης.

Τα μέτρα ενημέρωσης και προσέγγισης, στο πεδίο αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, δεν περιορίζονται σε γενικές δράσεις ευαισθητοποίησης, αλλά εδράζονται σε συγκεκριμένες δομές και εργαλεία που στοχεύουν στο να φτάνει η πληροφορία στο παιδί (και στους φροντιστές/επαγγελματίες) τη στιγμή που τη χρειάζεται: πριν και κατά την επαφή του με το σύστημα απονομής δικαιοσύνης, ιδίως όταν πρόκειται για παιδί-θύμα, παιδί-μάρτυρα ή παιδί σε ευάλωτη κατάσταση. Κεντρικό μέτρο προσέγγισης είναι η οργανωτική και λειτουργική ενίσχυση των «Σπιτιών του Παιδιού» ως δομών φιλικής προς το παιδί δικαιοσύνης, οι οποίες λειτουργούν στην πράξη ως “σημείο πρόσβασης” για παιδιά που έχουν ανάγκη, μειώνοντας εμπόδια, φόβο και επανατραυματισμό και αυξάνοντας τη δυνατότητα συμμετοχής τους στη διαδικασία με ασφάλεια. Επίσης, ενισχύεται η συστηματική προσέγγιση μέσω εκπαίδευσης και παραγωγής εργαλείων/κατευθύνσεων όπως το **πρόγραμμα Just Closer** (εφαρμογή δικονομικών εγγυήσεων για παιδιά σε ποινικές διαδικασίες, εκπαίδευση

⁵⁰Με την υπ' αριθμ. 63348/Α3/02-06-2025 ΥΑ

επαγγελματιών και οδηγός καλών πρακτικών) και το **πρόγραμμα CHILDSay** (παιδοκεντρική πρακτική/κατάρτιση και δομές συμμετοχής των παιδιών). Η αποτελεσματικότητα των μέτρων αυτών αποτιμάται κυρίως από το ότι μειώνουν τα μη θεσμικά εμπόδια πρόσβασης (φόβος, άγνοια δικαιωμάτων, αποθάρρυνση, δυσκολία πλοήγησης στο σύστημα), ενισχύουν την έγκαιρη παραπομπή σε προστατευτικούς μηχανισμούς και βελτιώνουν την ποιότητα της συμμετοχής του παιδιού στη διαδικασία.

Τέλος, κατά τα έτη 2024 και 2025 μια σειρά δράσεων της Ελληνικής Αστυνομίας έχουν υλοποιηθεί, αναφορικά με τα μέτρα ενημέρωσης και προσέγγισης, μεταξύ των οποίων η λειτουργία της **ειδικής τηλεφωνικής γραμμής για θέματα ανηλίκων**, η ψηφιακή εφαρμογή "SAFE.YOUth", η οργάνωση τακτικών επισκέψεων σε δομές ΚΔΗΦ, ΣΥΔ και ειδικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για άτομα με ψυχοκοινωνική αναπηρία, δράσεις σε δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων, καθώς και θέματα δίωξης κυβερνοεγκλήματος (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3.6).

3.7. Συμμετοχή ενδιαφερόμενων μερών

Για την υποστήριξη της φοίτησης και της εκπαιδευτικής ένταξης των μαθητών και μαθητριών με προσφυγικό υπόβαθρο, έχουν θεσμοθετηθεί συγκεκριμένες υποστηρικτικές δομές σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Η λειτουργία των Τάξεων Υποδοχής (Τ.Υ.) και των Δομών Υποδοχής για την Εκπαίδευση Προσφύγων (ΔΥΕΠ), σε συνδυασμό με τον ρόλο των Συντονιστών Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΣΕΠ), συγκροτεί τον βασικό μηχανισμό στήριξης των μαθητών, διασφαλίζοντας τη σταδιακή τους ένταξη στο σχολικό περιβάλλον με τρόπο συστηματικό, εξατομικευμένο και συμπεριληπτικό. Επιπλέον, αναπτύσσονται⁵¹ διαλειτουργικές παρεμβάσεις για την εκπαιδευτική ένταξη Ασυνόδευτων Ανηλίκων, προάγοντας την ολιστική τους υποστήριξη.

Τέλος, το 2024, εγκαινιάστηκε⁵² το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Καταπολέμηση της Παχυσαρκίας, στο πλαίσιο της Εθνικής Δράσης για την αντιμετώπιση της παιδικής παχυσαρκίας. Το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) σε συνεργασία με την UNICEF και το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο ανέπτυξε εκπαιδευτικό υλικό δράσεων: «**Τροφή για Δράση**» για την πρόληψη της παιδικής παχυσαρκίας για την ενσωμάτωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα σχολεία (π.χ. υγιεινή διατροφή, φυσική αγωγή), για παιδιά 0-17 ετών.

4. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Η χρηματοδοτική στήριξη για την υλοποίηση των παρεμβάσεων που συνδέονται με την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί στην Ελλάδα εδράζεται σε ένα συνεκτικό και πολυεπίπεδο σχήμα συγχρηματοδοτούμενων δράσεων, με βασικό πυλώνα το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) και συμπληρωματική αξιοποίηση των Περιφερειακών Προγραμμάτων που προάγουν την κοινωνική ένταξη παιδιών και οικογενειών.

Σύμφωνα με το ΕΣΠΑ 2021–2027, οι δράσεις που στηρίζουν άμεσα παιδιά έως 18 ετών –ως προς την ισότιμη πρόσβαση σε παιδική φροντίδα, εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, αξιοπρεπή στέγαση και επαρκή διατροφή– υλοποιούνται κατά προτεραιότητα μέσω των δεκατριών Περιφερειακών Προγραμμάτων και του Τομεακού Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή» (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV.1). Για τον σκοπό αυτό δεσμεύεται κατ' ελάχιστον το 8% των πόρων του ΕΚΤ+, στο πλαίσιο εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την «Εγγύηση για το Παιδί», ποσοστό που συνιστά κανονιστική υποχρέωση της χώρας.

Πέραν του ΕΚΤ+, η εφαρμογή της Εγγύησης υποστηρίζεται από συμπληρωματικές ευρωπαϊκές και εθνικές πηγές χρηματοδότησης. Ειδικότερα, αξιοποιούνται πόροι του ΕΤΠΑ για επενδύσεις σε κοινωνικές και

⁵¹ Από το Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΑΤΣΠΕΠ) μαζί με τη Γενική Γραμματεία Ενόπλων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας

⁵² Από το Υπουργείο Υγείας, τη UNICEF και το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

εκπαιδευτικές υποδομές, του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για μεταρρυθμίσεις και εκσυγχρονισμό υπηρεσιών με έμμεσο αλλά ουσιαστικό αντίκτυπο στην ευημερία των παιδιών, καθώς και εθνικοί πόροι του Τακτικού Προϋπολογισμού και του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Η συνδυαστική αυτή προσέγγιση ενισχύει τη συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων και διευρύνει την κάλυψη παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, ιδίως στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας, της κοινωνικής φροντίδας και της στήριξης της οικογένειας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΥΣΕΚΤ (έως 15.1.2026), κατά την προγραμματική περίοδο 2021–2027 διατίθενται σημαντικοί πόροι, με ευρεία εμβέλεια ως προς τους ωφελούμενους. Στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων υλοποιούνται τρεις βασικές δράσεις (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV.1.):

Η δράση για την ανάπτυξη και ενδυνάμωση διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/συνεκπαίδευσης μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΣ 4.6) διαθέτει συνολική δημόσια δαπάνη 877,5 εκ. ευρώ, εκ των οποίων 450,2 εκ. ευρώ επιλέξιμη δημόσια δαπάνη, με πραγματοποιηθείσες πληρωμές 363,3 εκ. ευρώ. Ο δείκτης αποτελέσματος καταγράφει 12.671 ωφελούμενα παιδιά.

Η δράση «Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση και πρόσβαση σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης» (ΕΣ 4.11) παρουσιάζει συνολική δημόσια δαπάνη 1,415 δισ. ευρώ, επιλέξιμη δημόσια δαπάνη 401,9 εκ. ευρώ και πληρωμές 328,6 εκ. ευρώ, με 142.655 ωφελούμενα παιδιά.

Η δράση «Παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας σε ευπαθείς ομάδες – Υπηρεσίες υποστήριξης παιδιών, νέων και οικογένειας» (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, ΕΣ 4.11) διαθέτει προϋπολογισμό 8,38 εκ. ευρώ (πλήρως επιλέξιμο), με πληρωμές 1,84 εκ. ευρώ και 3.483 ωφελούμενους.

Παράλληλα, το Τομεακό Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή» περιλαμβάνει επτά στοχευμένες δράσεις στον τομέα της εκπαίδευσης (ΕΣ 4.6), που συμβάλλουν στην πρόληψη του εκπαιδευτικού αποκλεισμού παιδιών από ευάλωτες ομάδες (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV.2α & ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV.2β). Ενδεικτικά:

Η «Αναδιαμόρφωση και υποστήριξη των Τάξεων Υποδοχής και ΔΥΕΠ» (57,26 εκ. ευρώ) με 27.626 ωφελούμενους.

Η «Υποστήριξη συστηματικής φοίτησης και συμπερίληψης μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (255,23 εκ. ευρώ) με 61.697 ωφελούμενους.

Η «Ενισχυτική Διδασκαλία» (8,6 εκ. ευρώ) με 20.415 ωφελούμενους.

Η ενίσχυση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης μέσω ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών (28,57 εκ. ευρώ) με 452.249 ωφελούμενους.

Συμπληρωματικές δράσεις ενισχύουν περαιτέρω το πλέγμα πρόληψης του σχολικού αποκλεισμού, ενώ συγχρηματοδοτούμενα είναι και τα Προγράμματα Μαθητείας της ΔΥΠΑ. Παράλληλα, έργα αναβάθμισης υποδομών και εκσυγχρονισμού της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης.

Στο σύνολο των παρεμβάσεων περιλαμβάνονται και ενταγμένες δράσεις χωρίς ακόμη πραγματοποιηθείσες δαπάνες, οι οποίες ενισχύουν τον μεσοπρόθεσμο αναπτυξιακό προσανατολισμό της Στρατηγικής (π.χ. παρεμβάσεις για παιδιά Ρομά, ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια κατά της παιδικής φτώχειας, συστημικές δράσεις συντονισμού).

Τα Δελτία Τεκμηρίωσης Δεικτών (ΔΤΔ) εξειδικεύουν τη μεθοδολογία μέτρησης, τις πηγές άντλησης δεδομένων και τη συχνότητα αναφοράς, διασφαλίζοντας σαφείς κανόνες υπολογισμού, αποφυγή διπλοκαταγραφών και συγκρισιμότητα. Οι δείκτες PSR390, 622401, PSR792 και PSR798 αποτυπώνουν τεκμηριωμένα αποτελέσματα ως προς την πρόσβαση σε εκπαιδευτικές και κοινωνικές υπηρεσίες, με σαφή διάκριση μεταξύ ωφελούμενων/ληπτών υπηρεσιών και συμμετεχόντων, χωρίς συλλογή μικροδεδομένων στο

ΟΠΣ όπου δεν απαιτείται. Παράλληλα, τεκμηριώνεται η συμμόρφωση με τα κριτήρια RACER, ενισχύοντας την αξιοπιστία του συστήματος παρακολούθησης ((ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV.3).

Συνολικά, η κινητοποίηση πόρων υψηλού προϋπολογισμού, η ικανοποιητική πρόοδος πληρωμών και η θετική εξέλιξη των δεικτών καταδεικνύουν ουσιαστική επιχειρησιακή δυναμική και διεύρυνση της κάλυψης παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, ιδίως παιδιών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Ωστόσο, η αξιολόγηση της χρηματοδοτικής προσπάθειας πρέπει να συνεκτιμά τις ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές πιέσεις: παρατεταμένες πληθωριστικές τάσεις, αυξημένο κόστος τροφίμων, στέγασης και ενέργειας, καθώς και επίμονες εισοδηματικές ανισότητες για τα νοικοκυριά με παιδιά. Οι παράγοντες αυτοί αυξάνουν τη ζήτηση για υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας με ταχύτερο ρυθμό από την επέκταση των διαθέσιμων πόρων και καθιστούν κρίσιμη τη στοχευμένη γεωγραφική και κοινωνική κατανομή των παρεμβάσεων, ιδίως σε μη αστικές και απομακρυσμένες περιοχές.

Εν κατακλείδι, η Ελλάδα έχει ενεργοποιήσει ένα εκτεταμένο και πολυεπίπεδο χρηματοδοτικό πλαίσιο για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί. Η διατήρηση και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων θα εξαρτηθεί από τη συνέχιση της επαρκούς χρηματοδότησης, τη βελτίωση της στόχευσης προς τις πλέον ευάλωτες ομάδες και την προσαρμογή των πολιτικών στις διαρκώς μεταβαλλόμενες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες.

5. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

Η παρακολούθηση βασίζεται κυρίως σε εναρμονισμένους δείκτες της Eurostat, όπως αυτοί προκύπτουν από την έρευνα της EU-SILC (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Πίνακας 1) και σε συμπληρωματικούς δείκτες του αρχείου «Δείκτες Παρακολούθησης και Καταγεγραμμένες Αλλαγές» (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V), το οποίο είναι καταγεγραμμένο στην 1^η Διετή Έκθεση Προόδου του Εθνικού Σχεδίου Δράσης⁵³.

Στις Ενότητες 7 και 11 του Εθνικού Σχεδίου Δράσης περιλαμβάνονται οι στόχοι και οι δείκτες παρακολούθησης, με βασικότερο τον δείκτη AROPE. Οι μεταβολές στους επιμέρους δείκτες αποτυπώνονται στο επισυναπτόμενο αρχείο «Δείκτες Παρακολούθησης και Καταγεγραμμένες Αλλαγές» (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V). Σημειώνεται ότι έχουν καταγραφεί οι μεταβολές στους δείκτες της Eurostat, οι οποίοι περιλαμβάνονται στο αρχείο «Δείκτες Παρακολούθησης και Καταγεγραμμένες Αλλαγές», αλλά απαιτείται η περαιτέρω τροποποίηση του αρχείου με την ενσωμάτωση πρόσθετων δεικτών, καθώς και η κατάργηση δεικτών που δεν χρησιμοποιούνται πλέον.

Οι κύριες διαχρονικές τάσεις των δεικτών που συνδέονται με το πλαίσιο παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί παρουσιάζονται στην Ενότητα 2 του παρόντος, ενώ στην ίδια Ενότητα καταγράφονται και περιφερειακές διαφοροποιήσεις μέσω της εθνικής έρευνας του ΚΕΠΕ. Στην παρούσα Ενότητα 5 συνοψίζονται οι βασικές μεταβολές που παρατηρούνται στους κύριους άξονες της παιδικής φτώχειας⁵⁴.

Κατά την περίοδο αναφοράς, οι σχετικοί δείκτες, όπως φαίνεται στον παρακάτω Πίνακα 2, παρουσιάζουν διαφοροποιημένες τάσεις, οι οποίες συνδέονται με ευρύτερες οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις των τελευταίων ετών. Παράλληλα, η εφαρμογή πολιτικών απασχόλησης, κοινωνικής προστασίας και εισοδηματικής στήριξης φαίνεται να συνέβαλε στη συγκράτηση των επιπτώσεων για μέρος των νοικοκυριών με παιδιά.

⁵³ Επίσης, βασίζεται στον Εθνικό Δείκτη Πολυδιάστατης Φτώχειας ως προς τη διάκριση των περιοχών σε αγροτικές/νησιωτικές/ορεινές, ανά συνιστώσα (βλ.2.4).

⁵⁴ Η ποιότητα των στοιχείων διασφαλίζεται μέσω των καθιερωμένων διαδικασιών ελέγχου της Eurostat, συμπεριλαμβανομένων μεθοδολογικών ελέγχων, διαδικασιών επικύρωσης και κανόνων συγκρισιμότητας μεταξύ χωρών. Επιπλέον, ο έλεγχος ποιότητας (quality control) διασφαλίζεται μέσω της διασταύρωσης των κεντρικών ευρημάτων της Eurostat, με τα ευρήματα της εθνικής έρευνας του ΚΕΠΕ και το αντίστροφο.

Πίνακας 2: Μεταβολές Δεικτών Παιδικής Φτώχειας και Ευημερίας (Έτος Αναφοράς 2024)

Θεματικός Τομέας	Δείκτης	Περίοδος Αναφοράς	Μεταβολή (π.μ.)	Κατεύθυνση
Γενική Παιδική Φτώχεια	Ποσοστό παιδιών (<18 ετών) σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE)	2023–2024	-0,2	Μείωση
	Ποσοστό παιδιών (<18) σε σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση	2023–2024	-1,7	Μείωση
	Ποσοστό παιδιών (<18) σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας	2023–2024	-0,5	Μείωση
	Ποσοστό παιδιών (<18) σε κίνδυνο φτώχειας (AROP)	2023–2024	+0,6	Αύξηση
	Χάσμα κινδύνου παιδικής φτώχειας	2023–2024	-0,4	Μείωση
	Ποσοστό παιδιών (<18) που βιώνουν ταυτόχρονα και τις τρεις διαστάσεις AROPE	2023–2024	-0,3	Μείωση
	Ποσοστό παιδιών (<18) σε επίμονο κίνδυνο φτώχειας	2023–2024	-3,2	Μείωση
	Ποσοστό παιδιών (<18) σε κίνδυνο φτώχειας με κατώφλι σταθερού έτους βάσης (2019)	2023–2024	-2,3	Μείωση
	Μείωση του κινδύνου παιδικής φτώχειας λόγω κοινωνικών μεταβιβάσεων	2023–2024	-2,7	Μείωση
	Προσχολική Φροντίδα	Ποσοστό παιδιών <3 ετών (AROPE) εκτός τυπικών δομών προσχολικής αγωγής και φροντίδας	2023–2024	-3,0
Ποσοστό παιδιών 3 ετών έως κατώτερη ηλικία υποχρεωτικής εκπαίδευσης (AROPE) εκτός τυπικών δομών προσχολικής αγωγής		2023–2024	-12,5	Μείωση
Εκπαίδευση	Ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης εκπαίδευσης και κατάρτισης	2023–2024	-0,7	Μείωση
Στέγαση	Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας με υπερβολική επιβάρυνση κόστους στέγασης	2023–2024	+2,0	Αύξηση
	Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας με σοβαρή στέρηση στέγασης	2023–2024	+4,5	Αύξηση
	Χάσμα υπερβολικής επιβάρυνσης κόστους στέγασης (παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας έναντι γενικού πληθυσμού παιδιών)	2023–2024	+5,6	Αύξηση
	Χάσμα στέρησης στεγαστικών συνθηκών	2023–2024	+3,1	Αύξηση
	Χάσμα στενότητας χώρου	2023–2024	+0,5	Αύξηση
	Ποσοστό παιδιών (AROPE) με αδυναμία επαρκούς θέρμανσης	2023–2024	+1,6	Αύξηση
Διατροφή	Ποσοστό παιδιών (AROPE) που διαβιούν σε συνωστισμένα νοικοκυριά	2023–2024	-1,9	Μείωση
	Ποσοστό νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας που αδυνατούν να παρέχουν πρωτεϊνούχο γεύμα κάθε δεύτερη ημέρα	2023–2024	-2,6	Μείωση
	Ποσοστό παιδιών (AROPE) που αδυνατούν καθημερινά να καταναλώνουν φρέσκα φρούτα και λαχανικά	2023–2024	+0,5	Αύξηση
	Ποσοστό παιδιών (AROPE) που αδυνατούν καθημερινά να καταναλώνουν κρέας, ψάρι ή κοτόπουλο (ή ισοδύναμο)	2023–2024	+18,9	Αύξηση
Υγειονομική Περίθαλψη	Ποσοστό παιδιών (AROPE) με μη καλυπτόμενες ανάγκες για ιατρική εξέταση ή θεραπεία	2021–2024	-2,1	Μείωση

5.1. Καταγεγραμμένες αλλαγές στη Γενική Φτώχεια

Ο δείκτης κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) για τα άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών σημείωσε μικρή μείωση κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες από το 2023 στο 2024⁵⁵.

Ως προς τις επιμέρους συνιστώσες, η σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση μειώθηκε κατά 1,7 ποσοστιαίες μονάδες και η χαμηλή ένταση εργασίας στο νοικοκυριό κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες. Αντίθετα, η συνιστώσα «σε κίνδυνο φτώχειας» (AROP) παρουσίασε οριακή αύξηση κατά 0,6 ποσοστιαίες μονάδες.

Το χάσμα παιδικής φτώχειας μειώθηκε κατά 0,4 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ μειώθηκε επίσης το ποσοστό παιδιών που βιώνουν ταυτόχρονα και τις τρεις διαστάσεις του δείκτη AROPE. Παράλληλα, το ποσοστό παιδιών σε κατάσταση επίμονου κινδύνου φτώχειας παρουσίασε, επίσης, μείωση.

Η εξέλιξη του δείκτη AROP συνδέεται με τον σχετικό χαρακτήρα του δείκτη, ο οποίος αποτυπώνει τη θέση των νοικοκυριών σε σχέση με το διάμεσο εισόδημα του συνολικού πληθυσμού. Μεταβολές στο επίπεδο του διάμεσου εισοδήματος μπορούν να επηρεάσουν τη σχετική κατάταξη των νοικοκυριών με παιδιά.

Παράλληλα, η σύνθεση των νοικοκυριών και τα χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας φαίνεται να επηρεάζουν τη σχετική εισοδηματική θέση των οικογενειών με εξαρτώμενα τέκνα. Για παράδειγμα, οι μονογονεϊκές οικογένειες καταγράφουν υψηλότερα ποσοστά κινδύνου φτώχειας, ενώ διαφοροποιήσεις εμφανίζονται και ανάλογα με την ένταση συμμετοχής στην αγορά εργασίας.

Συνολικά, τα διαθέσιμα στοιχεία υποδηλώνουν βελτίωση σε ορισμένες διαστάσεις των συνθηκών διαβίωσης των παιδιών, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται η σημασία της συνέχισης πολιτικών που ενισχύουν την κοινωνική προστασία, την απασχόληση και τη στήριξη των οικογενειών με παιδιά.

5.2. Καταγεγραμμένες αλλαγές στην Προσχολική Φροντίδα

Τα ποσοστά παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) με μηδενική συμμετοχή σε υπηρεσίες προσχολικής αγωγής και φροντίδας μειώθηκαν κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες για τα παιδιά κάτω των 3 ετών και κατά 12,5 ποσοστιαίες μονάδες για τα παιδιά ηλικίας από 3 ετών έως την έναρξη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Η εξέλιξη αυτή αντανακλά πρόοδο ως προς τη διεύρυνση της πρόσβασης σε υπηρεσίες πρώιμης φροντίδας για ευάλωτες ομάδες παιδιών και ευθυγραμμίζεται με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί.

Η βελτίωση αυτή φαίνεται να συνδέεται με τη συνέχιση προγραμμάτων οικονομικής στήριξης των οικογενειών μέσω αξιών τοποθέτησης (voucher) για τη συμμετοχή σε δομές προσχολικής αγωγής, καθώς και με την εφαρμογή παρεμβάσεων που διευρύνουν τις διαθέσιμες επιλογές φροντίδας για παιδιά μικρότερης ηλικίας.

Παράλληλα, η ένταξη βρεφονηπιακών σταθμών σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα φαίνεται να συνέβαλε στην αύξηση της διαθεσιμότητας θέσεων για τα βρέφη και νήπια. Ωστόσο, η ζήτηση για υπηρεσίες προσχολικής φροντίδας εξακολουθεί να παρουσιάζει διαφοροποιήσεις σε ορισμένες περιοχές της χώρας.

5.3. Καταγεγραμμένες αλλαγές στην Εκπαίδευση

Το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και κατάρτισης μειώθηκε κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες από το 2023 στο 2024, διαμορφούμενο σε επίπεδα χαμηλότερα από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται με την εφαρμογή πολιτικών στήριξης της σχολικής φοίτησης, όπως οι δράσεις ενισχυτικής διδασκαλίας.

⁵⁵ Σύμφωνα με την [έρευνα](#) του ΚΕΠΕ, η Οικονομική Παιδική Φτώχεια στην Ελλάδα, για την περίοδο 2024–2025 ανέρχεται στο 9,2%, ενώ η Μη Οικονομική Παιδική Φτώχεια στο 12,5%.

5.4. Καταγεγραμμένες αλλαγές στη Στέγαση

Το ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης από το κόστος στέγασης για παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας αυξήθηκε κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες από το 2023 στο 2024.

Παράλληλα, καταγράφονται αυξήσεις και σε άλλους δείκτες που σχετίζονται με τις στεγαστικές συνθήκες, όπως η σοβαρή στέρηση στέγασης και το χάσμα στεγαστικής επιβάρυνσης μεταξύ διαφορετικών ομάδων νοικοκυριών⁵⁶.

Οι εξελίξεις αυτές φαίνεται να συνδέονται με τη γενικότερη άνοδο του κόστους στέγασης και ενέργειας τα τελευταία έτη, καθώς και με διαφοροποιήσεις στην εξέλιξη των εισοδημάτων των νοικοκυριών.

Παράλληλα, η εφαρμογή προγραμμάτων ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών και μέτρων καταπολέμησης της ενεργειακής ένδειας συμβάλλει στη βελτίωση ορισμένων ποιοτικών διαστάσεων της στέγασης.

Συνολικά, τα διαθέσιμα στοιχεία υποδηλώνουν ότι η στεγαστική διάσταση της παιδικής φτώχειας επηρεάζεται από έναν συνδυασμό οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων, γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία της συνέχισης πολιτικών για οικονομικά προσιτή και ποιοτική κατοικία.

5.5. Καταγεγραμμένες αλλαγές στη Διατροφή

Το ποσοστό νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας που δηλώνουν οικονομική αδυναμία να παρέχουν γεύμα επαρκούς πρωτεϊνικής αξίας κάθε δεύτερη ημέρα μειώθηκε κατά 2,6 ποσοστιαίες μονάδες από το 2023 στο 2024.

Ωστόσο, καταγράφεται αύξηση στο ποσοστό παιδιών που αδυνατούν να καταναλώνουν καθημερινά φρέσκα φρούτα και λαχανικά ή πρωτεϊνούχα τρόφιμα⁵⁷, γεγονός που συνδέεται πιθανόν με τις αυξήσεις στο κόστος των τροφίμων και την επίδρασή τους στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών.

Η εφαρμογή προγραμμάτων όπως τα σχολικά γεύματα συμβάλλει στην ενίσχυση της επισιτιστικής ασφάλειας των παιδιών, ιδίως σε περιοχές με αυξημένες κοινωνικοοικονομικές ανάγκες και σε περιοχές με μειωμένη πρόσβαση στις υπηρεσίες λόγω γεωγραφικών ανισοτήτων.

5.6. Καταγεγραμμένες αλλαγές στην Υγειονομική Περίθαλψη

Το ποσοστό των παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού με μη καλυπτόμενες ανάγκες για ιατρικές εξετάσεις ή θεραπείες μειώθηκε κατά 2,1 ποσοστιαίες μονάδες την περίοδο 2021–2024, διαμορφούμενο σε επίπεδα κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Η εξέλιξη αυτή αντανακλά τη σημασία της καθολικής πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας και τον ρόλο του δημόσιου συστήματος υγείας στην κάλυψη βασικών αναγκών των παιδιών.

Παράλληλα, η εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης, εμβολιασμού και πρωτοβάθμιας φροντίδας συμβάλλει στη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας για ευάλωτες ομάδες παιδιών.

Ωστόσο, σε ορισμένες περιοχές της χώρας εξακολουθούν να καταγράφονται διαφοροποιήσεις στην επάρκεια υποδομών και υπηρεσιών, γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία της συνέχισης επενδύσεων σε υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα της υγείας.

⁵⁶ Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπ. Μετανάστευσης & Ασύλου σημειώνεται ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι το έτος 2024 ήταν 3.483, ενώ το 2025 ήταν 3.862. Οι χωρισμένοι ανήλικοι το έτος 2024 ήταν 613, ενώ το 2025 ήταν 460. Οι λοιποί ανήλικοι το έτος 2024 ήταν 16.685 ενώ το έτος 2025 ήταν 14.629. Συμπερασματικά, ο αριθμός παιδιών που διέμεναν στις δομές της ΥΠΥΤ ήταν συνολικά το έτος 2024, 20.781, ενώ το 2025 ήταν 18.951. Επομένως, από το 2024 στο 2025, παρατηρείται μείωση στον αριθμό των παιδιών που διέμεναν στις ΥΠΥΤ.

⁵⁷ Υψηλή τιμή καταγράφηκε και στη συνιστώσα «Διατροφή» στον Δείκτη Πολυδιάστατης Παιδικής Φτώχειας. Βλ. <https://www.kepe.gr/en/research/recent-publications-kepe/kepe-indices/kepes-index-of-multidimensional-child-poverty>

6. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

Η εφαρμογή της Σύστασης του Συμβουλίου για τη θέσπιση της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί στην Ελλάδα βασίζεται σε ένα πολυεπίπεδο σύστημα διακυβέρνησης, με κεντρικό σημείο αναφοράς τον Εθνικό Συντονιστή της Εγγύησης για το Παιδί. Κατά τη δεύτερη διετή περίοδο αναφοράς, η υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί υποστηρίχθηκε από ένα πλαίσιο διοικητικών και λειτουργικών μηχανισμών συντονισμού, με στόχο τη συνεκτική εφαρμογή, την παρακολούθηση και την εδραίωση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (ΕΣΔ), λαμβανομένου υπόψη ότι βασικά στοιχεία του μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης βρίσκονται ακόμη σε στάδιο ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Εθνικός Συντονιστής πραγματοποίησε σειρά στοχευμένων συναντήσεων και τηλεδιασκέψεων με φορείς του δικτύου της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί που εμπλέκονται άμεσα στην υλοποίηση των μέτρων πολιτικής. Οι συναντήσεις αφορούσαν δημόσιες υπηρεσίες και διοικητικούς φορείς σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και τους ορισμένους συνδέσμους της Εγγύησης για το Παιδί. Βασικός τους σκοπός ήταν η υποστήριξη της καταγραφής και παρακολούθησης των δράσεων του ΕΣΔ, η αποσαφήνιση ρόλων και αρμοδιοτήτων και η βελτίωση της ροής και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Οι διαδικασίες αυτές λειτούργησαν συμπληρωματικά προς το έργο του Εθνικού Συντονιστή και δεν συνιστούσαν τυπικές διαδικασίες δημόσιας διαβούλευσης.

Κεντρικό άξονα της δράσης του Εθνικού Συντονιστή και της συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών κατά την περίοδο αναφοράς αποτέλεσε η πιλοτική εφαρμογή και η παραγωγική λειτουργία του Πληροφοριακού Συστήματος (ΠΣ) για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί. Το ΠΣ σχεδιάστηκε ως βασικό εργαλείο συστηματικής καταγραφής, παρακολούθησης και αξιολόγησης των μέτρων πολιτικής που περιλαμβάνονται στο ΕΣΔ. Στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής του, πραγματοποιήθηκαν διμερείς συναντήσεις με εκπροσώπους δεκατεσσάρων (14) εμπλεκόμενων Υπουργείων, με στόχο την παρουσίαση της δομής και λειτουργίας του ΠΣ, την αποσαφήνιση της διαδικασίας καταγραφής των δράσεων, τον εντοπισμό τεχνικών και οργανωτικών προκλήσεων, καθώς και τη συλλογή προτάσεων για την περαιτέρω αναβάθμισή του και τη διαλειτουργικότητά του με άλλα πληροφοριακά συστήματα (βλ. ενότητα 8). Οι συναντήσεις, που πραγματοποιήθηκαν κατά το διάστημα Ιουλίου–Σεπτεμβρίου 2024, συνέβαλαν ουσιαστικά στην ενίσχυση του διατομεακού συντονισμού και στη βελτίωση της συνοχής των μέτρων πολιτικής για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στη συνέχεια, την 1η Οκτωβρίου 2024, πραγματοποιήθηκε ευρεία συνάντηση εργασίας με θέμα «Εξέλιξη του Πληροφοριακού Συστήματος για την Εγγύηση για το Παιδί: Προβλήματα – Προοπτικές». Σκοπός της συνάντησης ήταν η παρουσίαση και η συζήτηση των βασικών πτυχών του ΠΣ, στο πλαίσιο της συνεργασίας του Ε.Κ.Κ.Α., ως Εθνικού Συντονιστή, με τις αρμόδιες υπηρεσίες των εμπλεκόμενων Υπουργείων και τη UNICEF για την καταγραφή, παρακολούθηση και αξιολόγηση των μέτρων πολιτικής του ΕΣΔ. Κατά τη συνάντηση αναδείχθηκε η σημασία της συστηματικής παρακολούθησης και αξιολόγησης των μέτρων πολιτικής, η ανάγκη ενίσχυσης της συμμετοχής των Δήμων, καθώς και οι προοπτικές σταδιακής ενσωμάτωσης εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης στο ΠΣ και ενίσχυσης της διαλειτουργικότητάς του με άλλα πληροφοριακά συστήματα.

Η συνεργασία με το περιφερειακό επίπεδο ενισχύθηκε μέσω συναντήσεων με τις Περιφέρειες και τα Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης, με στόχο τη συλλογή και αξιοποίηση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων για την παιδική φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, καθώς και την υποστήριξη στοχευμένων παρεμβάσεων σε ορεινές, νησιωτικές, απομακρυσμένες και μειονεκτούσες περιοχές. Στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιήθηκαν δύο εκπαιδευτικές τηλεδιασκέψεις με τους χρήστες του ΠΣ από τις δεκατρείς (13) Περιφέρειες της χώρας, με σκοπό τη διαμόρφωση ενιαίου πλαισίου καταγραφής δεδομένων. Η πιλοτική υποβολή στοιχείων ανέδειξε ζητήματα ανομοιογένειας και ελλείψεων στα δεδομένα, ιδίως ως

προς τον αριθμό των ωφελούμενων παιδιών ανά ομάδα-στόχο, τα οποία αντιμετωπίστηκαν μέσω στοχευμένης τεχνικής υποστήριξης και παροχής διευκρινίσεων από την ομάδα του Εθνικού Συντονιστή.

Παράλληλα, ολοκληρώθηκε η εκπαίδευση χρηστών από τις επτά (7) Υγειονομικές Περιφέρειες. Στον τομέα της υγείας δρομολογήθηκε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας και τις Υγειονομικές Περιφέρειες για την αυτοματοποιημένη άντληση στοιχείων μέσω του Συστήματος Συλλογής Στατιστικών Δεδομένων Μονάδων Υγείας (BI Forms). Αντίστοιχες ενέργειες βρίσκονται σε εξέλιξη για την προσχολική αγωγή και φροντίδα, καθώς και για τις κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας, σε συνεργασία με τους αρμόδιους εθνικούς και διαχειριστικούς φορείς.

Σε τοπικό επίπεδο, η συμμετοχή των Δήμων ενισχύθηκε μέσω δράσεων ενημέρωσης και υποστήριξης για τον ορισμό χρηστών στο ΠΣ και την πιλοτική καταγραφή δεδομένων. Κατά την περίοδο αναφοράς, ορίστηκαν τακτικοί και αναπληρωματικοί χρήστες σε όλα τα επίπεδα διοίκησης — Υπουργεία, Περιφέρειες, Υγειονομικές Περιφέρειες, Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων και Κέντρα Κοινότητας με τα Παραρτήματά τους — με συνολικό αριθμό 1.020 χρηστών. Η διεύρυνση της συμμετοχής του τοπικού επιπέδου ενίσχυσε τη συμμετοχικότητα και την αντιπροσωπευτικότητα της καταγραφής, ανέδειξε ωστόσο και προκλήσεις που συνδέονται με τον αυξημένο διοικητικό φόρτο και την κατακερματισμένη συλλογή δεδομένων σε πολλαπλά πληροφοριακά συστήματα.

Παράλληλα με τη λειτουργία του ΠΣ, αναπτύχθηκαν συνεργασίες με φορείς που συλλέγουν και διαχειρίζονται κρίσιμα δεδομένα για παιδιά και οικογένειες, όπως ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, οι Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Περιφερειών και η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, καθώς και με πληροφοριακά συστήματα όπως το mySchool. Οι συνεργασίες αυτές αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας και της συγκρισιμότητας των δεδομένων και στη σταδιακή μείωση του διοικητικού φόρτου, δεδομένου ότι η διαλειτουργικότητα του ΠΣ με άλλα συστήματα αποτελεί μεσοπρόθεσμο στόχο.

Σύμφωνα με τη Σύσταση για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί, τα ενδιαφερόμενα μέρη συμμετείχαν καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας, εφαρμογής και παρακολούθησης του ΕΣΔ. Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύχθηκε συνεργασία με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και ερευνητικούς φορείς, όπως το Ελληνικό Δίκτυο για την Καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, με στόχο την αξιοποίηση στατιστικών και ποιοτικών δεδομένων, την ανάδειξη γεωγραφικών και κοινωνικών ανισοτήτων και τη βελτίωση της τεκμηρίωσης των πολιτικών για τα παιδιά. Παράλληλα, υλοποιήθηκαν δράσεις ενδυνάμωσης επαγγελματιών παιδικής προστασίας σε συνεργασία με Περιφέρειες, Δήμους και επαγγελματικούς φορείς, συμβάλλοντας στη διάχυση του πλαισίου της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί και στη διαμόρφωση κοινής αντίληψης για την ολιστική αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται, σύμφωνα με τη Σύσταση, στη συμμετοχή των ίδιων των παιδιών στις πολιτικές που τα αφορούν. Κατά την περίοδο αναφοράς, η συμμετοχή αυτή προσεγγίστηκε κυρίως μέσω έμμεσων μηχανισμών, όπως η αξιοποίηση ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων από υπηρεσίες και φορείς που εργάζονται άμεσα με παιδιά και οικογένειες. Η ανάπτυξη πιο δομημένων και συστηματικών μορφών συμμετοχής των παιδιών αναγνωρίζεται ως βασική προτεραιότητα για την επόμενη φάση εφαρμογής του ΕΣΔ και προβλέπεται να υλοποιηθεί μέσω ειδικής εφαρμογής στην ιστοσελίδα του ΠΣ, στο πλαίσιο της αναβάθμισής του.

Συνολικά, οι ανωτέρω δράσεις καταδεικνύουν τη σημαντική πρόοδο που έχει επιτευχθεί στη διακυβέρνηση, τον συντονισμό και τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί στην Ελλάδα. Παράλληλα, αναδεικνύονται κρίσιμες προκλήσεις που αφορούν την ποιότητα και πληρότητα των δεδομένων, καθώς και τη διαλειτουργικότητα μεταξύ πληροφοριακών συστημάτων με συναφή δεδομένα.

Επιπλέον, επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης (Technical Support Instrument – TSI) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υλοποιήθηκε το έργο «Υποστήριξη για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί στην Ελλάδα» από τη UNICEF, σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Υποστήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG REFORM).

Σκοπός του έργου ήταν η παροχή εξειδικευμένης τεχνικής υποστήριξης στο Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, καθώς και στον Εθνικό Συντονιστή της Εγγύησης για το Παιδί στην Ελλάδα, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (ΕΣΔ) για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί (ΕΕΠ). Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη διαμόρφωση ενός βιώσιμου και συνεκτικού συστήματος παρακολούθησης της κατάστασης των παιδιών σε ανάγκη, με σαφώς καθορισμένες αρμοδιότητες και μηχανισμούς λογοδοσίας.

Η τεχνική υποστήριξη οργανώθηκε σε τρεις βασικούς άξονες:

Δράση 1: Ανάπτυξη επικαιροποιημένου πλαισίου συλλογής δεδομένων, παρακολούθησης και αξιολόγησης της εφαρμογής του ΕΣΔ, συμπεριλαμβανομένων προτάσεων για την κάλυψη υφιστάμενων κενών δεδομένων, σύμφωνα με διεθνή πρότυπα και βέλτιστες πρακτικές.

Δράση 2: Αξιολόγηση του υφιστάμενου πλαισίου διακυβέρνησης για την εφαρμογή του ΕΣΔ και διατύπωση συστάσεων για την υιοθέτηση ενός ενιαίου και αποτελεσματικού μοντέλου διακυβέρνησης.

Δράση 3: Εκπόνηση μελέτης για την ανάπτυξη ΕΣΔ με στόχο την καταπολέμηση της παιδικής παχυσαρκίας και την προώθηση της υγιεινής διατροφής, με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης.

Το έργο έχει ολοκληρωθεί, ενώ έχει επίσης περατωθεί η διαδικασία σχολιασμού και επεξεργασίας των σχετικών κειμένων από το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και τον Εθνικό Συντονιστή. Εκκρεμεί η επίσημη υποβολή των τελικών παραδοτέων.

Ακολουθούν ενδεικτικές προτάσεις της UNICEF/TSI για τη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου παρακολούθησης και αξιολόγησης του ΕΣΔ για την ΕΕΠ στην Ελλάδα:

1. Προτεραιοποίηση δράσεων και επικαιροποίηση δεικτών

Η πρόταση αποσκοπεί στην ενίσχυση της στοχευμένης και λειτουργικής εφαρμογής του ΕΣΔ, μέσω της ανάδειξης των πλέον κρίσιμων και εμβληματικών δράσεων και της αποφυγής κατακερματισμένων παρεμβάσεων. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στην επικαιροποίηση και ποιοτική αναβάθμιση των δεικτών (στατιστικών και επιχειρησιακών), ώστε να αποτυπώνουν με μεγαλύτερη ακρίβεια την πρόοδο και τα απτά αποτελέσματα των εφαρμοζόμενων πολιτικών.

2. Καθορισμός σαφών ρόλων και τυποποιημένων διαδικασιών παρακολούθησης και αξιολόγησης

Τονίζεται η ανάγκη σαφούς οριοθέτησης αρμοδιοτήτων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (κεντρική διοίκηση, τοπική αυτοδιοίκηση, Εθνικός Συντονιστής), καθώς και η θέσπιση τυποποιημένων διαδικασιών για τη συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση δεδομένων. Στόχος είναι η μετάβαση από αποσπασματικές πρακτικές σε ένα συνεκτικό και συστηματικό σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

3. Κάλυψη υφιστάμενων κενών στα διοικητικά δεδομένα για τα παιδιά σε ανάγκη

Αναγνωρίζονται σημαντικές ελλείψεις στη διαθεσιμότητα και ποιότητα των δεδομένων που αφορούν τα παιδιά σε ανάγκη. Προτείνεται η συστηματική ενίσχυση των μηχανισμών συλλογής και επικαιροποίησης δεδομένων (π.χ. πληθυσμιακά στοιχεία, καταγραφή αναγκών, πρόσβαση σε υπηρεσίες), ώστε η χάραξη πολιτικών να βασίζεται σε τεκμηριωμένα και αξιόπιστα στοιχεία.

4. Ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των φορέων στην καταγραφή και αξιοποίηση δεδομένων

Δίνεται έμφαση στη βελτίωση των εργαλείων και των διαδικασιών που χρησιμοποιούν οι εμπλεκόμενοι φορείς, μέσω της αξιοποίησης ενιαίων πληροφοριακών συστημάτων (όπως το Πληροφοριακό Σύστημα της ΕΕΠ), της διασφάλισης διαλειτουργικότητας μεταξύ συστημάτων και της ενσωμάτωσης σύγχρονων τεχνολογικών λύσεων. Στόχος είναι η αποτελεσματικότερη, ταχύτερη και ποιοτικότερη διαχείριση των δεδομένων.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται συνοπτικά βασικές προτάσεις της UNICEF/TSI αναφορικά με το πλαίσιο διακυβέρνησης του ΕΣΔ για την ΕΕΠ:

1. Επικαιροποίηση του ΕΣΔ με έμφαση στη στοχευμένη εφαρμογή

Προτείνεται η επικέντρωση σε δράσεις υψηλής προτεραιότητας, καθώς και η ενίσχυση της ενσωμάτωσης σχετικών παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο (ιδίως σε επίπεδο δήμων), προκειμένου να διασφαλιστεί μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και εγγύτητα στις ανάγκες των παιδιών.

2. Ενίσχυση μηχανισμών παρακολούθησης, αναφοράς και λήψης αποφάσεων

Συστήνεται η ενδυνάμωση του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και η διασύνδεση με το κεντρικό σύστημα διακυβέρνησης, ώστε να διασφαλίζεται η συστηματική παρακολούθηση της υλοποίησης και η τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων.

3. Εξειδίκευση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης

Τονίζεται η ανάγκη ενίσχυσης της συμβολής της τοπικής αυτοδιοίκησης, ιδίως ως προς τη συλλογή και καταγραφή δεδομένων, την αποτύπωση τοπικών αναγκών και τον συντονισμό των παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο.

4. Εισαγωγή συμπληρωματικών δομών και ρόλων διακυβέρνησης

Προτείνεται η πρόβλεψη νέων υποστηρικτικών μηχανισμών (όπως συμβουλευτικά όργανα και δομές αξιολόγησης), με στόχο την ενίσχυση της συνοχής, της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας του συστήματος διακυβέρνησης.

5. Ενίσχυση της συμμετοχικότητας

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διεύρυνση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και των ίδιων των παιδιών, στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των πολιτικών, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμπερίληψη και η ανταπόκριση στις πραγματικές ανάγκες των ωφελούμενων.

Οι ανωτέρω διαπιστώσεις και προτάσεις αξιοποιούνται συστηματικά στον συνεχή σχεδιασμό και την αναβάθμιση των μηχανισμών συντονισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης του ΕΣΔ, με απώτερο στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών και την ουσιαστική προστασία και κοινωνική ένταξη των παιδιών που βρίσκονται σε ανάγκη.

7. ΚΕΝΑ ΣΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

7.1. Κενά στον προσδιορισμό των παιδιών σε ανάγκη και στην πρόσβαση σε υπηρεσίες

Στο ΕΣΔ για την ΕΕΠ επισημαίνονται σημαντικά κενά ως προς την εφαρμογή της Εγγύησης. Ειδικότερα, στις Ενότητες 3 και 11 αναδεικνύεται η δυσκολία εξασφάλισης επαρκών δεδομένων σχετικά με:

- τον αριθμό των παιδιών σε ανάγκη ανά ομάδα-στόχο, και
- τον βαθμό ουσιαστικής πρόσβασής τους σε βασικές υπηρεσίες (προσχολική αγωγή, εκπαίδευση, υγεία, διατροφή και στέγαση).

Επί του παρόντος, δεν είναι εφικτή η συστηματική ανίχνευση και παρακολούθηση των σχετικών κενών, για τους ακόλουθους λόγους:

α) Ελλιπής καταχώριση στοιχείων στο Πληροφοριακό Σύστημα (ΠΣ)

Η καταγραφή και παρακολούθηση των μέτρων πολιτικής στο ΠΣ ξεκίνησε τον Νοέμβριο 2025 και είναι σε εξέλιξη. Καθώς η διαδικασία καταχώρισης δεδομένων από τα αρμόδια Υπουργεία δεν έχει ολοκληρωθεί, το σύστημα δεν μπορεί ακόμη να παράγει αξιόπιστα και συγκρίσιμα στατιστικά αποτελέσματα.

Η στελέχωση του Εθνικού Συντονιστή (Ε.Κ.Κ.Α.) με εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες, που αναμένονται να προσληφθούν από το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021–2027», είναι σημαντική διότι, ναι μεν δεν έχουν καταγραφεί ακόμα όλα τα στοιχεία, έχουν εξαχθεί, ωστόσο, κάποια στατιστικά αποτελέσματα, τα οποία παρατίθενται στο Παράρτημα II.1. Η στελέχωση του Εθνικού Συντονιστή (Ε.Κ.Κ.Α.) με εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες είχε ήδη προβλεφθεί στο ΕΣΔ (σελ. 65) από το 2022. Η αξιοποίηση των εμπειρογνομώνων κρίνεται καθοριστική για:

- τη συστηματική επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων,
- την αξιόπιστη παρακολούθηση της υλοποίησης του ΕΣΔ,
- την ενίσχυση της ποιότητας της αξιολόγησης.

Η πλήρης λειτουργική αξιοποίηση του ΠΣ, με τη συστηματική παραγωγή στατιστικών αποτελεσμάτων και τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών και των δομών αντιμετώπισης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, αποτελεί κρίσιμο επόμενο βήμα.

β) Αδυναμία καταγραφής των παιδιών ως διακριτών ωφελούμενων

Ενώ στο ΠΣ του Ε.Κ.Κ.Α. υπάρχει η δυνατότητα καταγραφής των παιδιών ως διακριτών ωφελούμενων, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο δεν καταγράφονται τα αντίστοιχα δεδομένα στα πεδία που αφορούν ειδικά:

- στα «παιδιά» ως ωφελούμενους
- στον σαφή προσδιορισμό της ομάδας-στόχου στην οποία ανήκουν.

Συχνά, τα πεδία «ωφελούμενοι» και «αριθμός ωφελουμένων» αφορούν στον γενικό πληθυσμό ή στο επίπεδο του νοικοκυριού, χωρίς δυνατότητα επιμερισμού στα επιμέρους ανήλικα μέλη. Η πρακτική αυτή αναδεικνύει ουσιαστικό διοικητικό κενό, καθώς δεν καταγράφονται συστηματικά δεδομένα στις υπηρεσίες που να αφορούν στο παιδί ως αυτοτελή δικαιούχο των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Για την αντιμετώπιση του ζητήματος, ο Εθνικός Συντονιστής έχει επισημάνει την ανάγκη ενεργοποίησης των εξουσιοδοτημένων διατάξεων του άρθρου 59 του ν. 4837/2021, ώστε να θεσπιστούν:

- η υποχρέωση συλλογής δεδομένων για την παιδική φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό **ανά ομάδα-στόχο, φύλο και ηλικία** των παιδιών
- η υποχρεωτική καταγραφή και παρακολούθηση των ανωτέρω δεδομένων στο ΠΣ.

Η σχετική Κοινή Υπουργική Απόφαση βρίσκεται σε διαδικασία επεξεργασίας.

γ) Ανάγκη συνδυασμού ευρωπαϊκών και εθνικών δεδομένων

Το ΕΣΔ (σελ. 66), σε ευθυγράμμιση με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προβλέπει ότι η παρακολούθηση και αξιολόγηση πρέπει να βασίζεται τόσο σε εναρμονισμένα ευρωπαϊκά δεδομένα (π.χ. EU-SILC) όσο και σε εθνικές διοικητικές και στατιστικές πηγές.

Στο πλαίσιο αυτό έχει δρομολογηθεί η διαλειτουργικότητα του ΠΣ με άλλα πληροφοριακά συστήματα και διοικητικά μητρώα (π.χ. Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, μητρώα εκπαίδευσης και υγείας), σε συνεργασία με την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του ΥΚΟΙΣΟ.

Ο συνδυασμός των ανωτέρω δεδομένων αναμένεται να επιτρέψει:

- τον εντοπισμό παιδιών που πληρούν τα κριτήρια λήψης παροχών αλλά δεν εμφανίζονται ως ωφελούμενοι,
- την ανάδειξη «αόρατων» ομάδων (π.χ. παιδιά χωρίς ΑΜΚΑ, παιδιά Ρομά εκτός σχολείου),
- την αποτύπωση του χάσματος μεταξύ εκτιμώμενου πληθυσμού-στόχου και πραγματικά εξυπηρετούμενων παιδιών.

Επιπλέον, η ανάπτυξη εξειδικευμένων δεικτών ανά ομάδα-στόχο και υπηρεσία, στο πλαίσιο της αναβάθμισης του ΠΣ, θα διευκολύνει τον εντοπισμό ομάδων με χαμηλή ή μηδενική πρόσβαση και θα επιτρέψει συγκριτικές αξιολογήσεις μεταξύ Περιφερειών και Δήμων.

Τέλος, η συνδυαστική αξιοποίηση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων (π.χ. χρόνος αναμονής, διοικητικά εμπόδια, καθυστερήσεις έγκρισης, εισοδηματικά όρια) ενισχύει τη δυνατότητα έγκαιρου εντοπισμού αδυναμιών και διαμόρφωσης στοχευμένων διορθωτικών παρεμβάσεων.

7.2. Περιορισμένη εδαφική αποτύπωση των παιδιών σε ανάγκη και των εμποδίων πρόσβασης

Το ΕΣΔ αναγνωρίζει ότι σημαντικό ποσοστό παιδιών σε ανάγκη διαβιεί σε αγροτικές, ορεινές, νησιωτικές και απομακρυσμένες περιοχές, ενώ επισημαίνεται η χαμηλή προσβασιμότητα σε βασικές υπηρεσίες για τους κατοίκους των περιοχών αυτών (σελ. 23 του ΕΣΔ). Η ιδιαιτερότητα της γεωμορφολογίας της χώρας και η πολυδιάστατη φύση της παιδικής φτώχειας καθιστούν αναγκαία τη συστηματική αποτύπωση των αναγκών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Το Πληροφοριακό Σύστημα μπορεί να καλύψει το εν λόγω κενό, μέσω της ενεργού και συστηματικής συμμετοχής Περιφερειών, Υγειονομικών Περιφερειών, Κοινωνικών Υπηρεσιών Δήμων και Κέντρων Κοινότητας. Από τον Ιανουάριο 2025 έχει ξεκινήσει η καταγραφή δεδομένων από τις Περιφέρειες και τις Υγειονομικές Περιφέρειες, ενώ από το β' τρίμηνο 2026 προβλέπεται η έναρξη των Δήμων.

Κατά την αρχική φάση καταγραφής εντοπίστηκαν:

- διαφοροποιήσεις στην περιοδικότητα συλλογής στοιχείων,
- ελλιπής και ανομοιογενής καταγραφή δεδομένων (π.χ. αριθμός φορέων εξωσχολικών δραστηριοτήτων, αριθμός ωφελούμενων παιδιών ανά ομάδα-στόχο).

Η περαιτέρω χαρτογράφηση τοπικών αναγκών και η ενσωμάτωση γεωγραφικών κριτηρίων στον σχεδιασμό και την προτεραιοποίηση μέτρων μπορούν να συμβάλουν:

- στη δίκαιη κατανομή πόρων,
- στη στοχευμένη αντιμετώπιση εδαφικών ανισοτήτων,
- στην πρόληψη και έγκαιρη παρέμβαση σε περιοχές με αυξημένους κινδύνους κοινωνικού αποκλεισμού.

Η χρήση γεωγραφικά διαφοροποιημένων δεικτών επιτρέπει συγκρίσεις μεταξύ περιοχών και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο, ενισχύοντας τη συνοχή μεταξύ εθνικού σχεδιασμού και τοπικής υλοποίησης.

8. ΚΑΛΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί στην Ελλάδα προϋποθέτει τη συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση ενός σύνθετου πλέγματος μέτρων πολιτικής, τα οποία υλοποιούνται σε πολλαπλά επίπεδα διακυβέρνησης – κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό – και από μεγάλο αριθμό εμπλεκόμενων φορέων. Η πολυεπίπεδη αυτή διάρθρωση καθιστά αναγκαία την ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών συγκέντρωσης, οργάνωσης και αξιοποίησης δεδομένων με συνεπή, συγκρίσιμο και αξιόπιστο τρόπο.

Στην Ελλάδα, η βασική πρόκληση που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η παρούσα καλή πρακτική αφορούσε αφενός την απουσία ενός ενιαίου, θεσμοθετημένου μηχανισμού συλλογής, παρακολούθησης και ανάλυσης δεδομένων για την παιδική φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό και αφετέρου τον έντονο κατακερματισμό της παραγωγής δεδομένων μεταξύ Υπουργείων, Περιφερειών, Δήμων και λοιπών εμπλεκόμενων φορέων. Τα διαθέσιμα δεδομένα παρήγαγαν διαφορετική περιοδικότητα, μορφή και επίπεδο ποιότητας, χωρίς κοινό πλαίσιο αναφοράς ή εναρμονισμένους δείκτες. Η κατάσταση αυτή δυσχέραινε τόσο την αξιόπιστη παρακολούθηση της υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (ΕΣΔ) όσο και την εξαγωγή συγκρίσιμων στατιστικών στοιχείων και δεικτών, όπως απαιτείται στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της χώρας έναντι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Παράλληλα, η απουσία εναρμονισμένων και σε μεγάλο βαθμό αυτοματοποιημένων διαδικασιών συνεπαγόταν σημαντικό διοικητικό φόρτο, ιδίως για τις Περιφέρειες και τους Δήμους, ενώ περιόριζε τη δυνατότητα συστηματικής τεκμηρίωσης, παρακολούθησης και έγκαιρης αναπροσαρμογής των πολιτικών για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Πριν από την ανάπτυξη του Πληροφοριακού Συστήματος (ΠΣ), η παρακολούθηση βασιζόταν κυρίως σε αποσπασματικά διοικητικά δεδομένα, εκθέσεις και ad hoc συλλογές στοιχείων, καθώς και σε στατιστικά δεδομένα από εθνικές και ευρωπαϊκές πηγές, όπως η ΕΛΣΤΑΤ και η EUROSTAT. Παρότι χρήσιμα, τα δεδομένα αυτά δεν επέτρεπαν τη συστηματική σύνδεσή τους με την υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων του ΕΣΔ ούτε την ολοκληρωμένη

αποτύπωση των αποτελεσμάτων πολιτικής σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), υπό τον θεσμικό του ρόλο ως Εθνικός Συντονιστής για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί, προχώρησε το 2023 στην ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος. Στόχος του ΠΣ είναι η ενιαία καταγραφή και συστηματική παρακολούθηση της υλοποίησης των μέτρων πολιτικής του ΕΣΔ, η αξιολόγησή τους, καθώς και η πληρέστερη αποτύπωση της έκτασης και των χαρακτηριστικών της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στη χώρα. Το σύστημα σχεδιάστηκε ώστε να καταγράφει με εναρμονισμένο τρόπο δομές, υπηρεσίες και ωφελούμενους σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, υποστηρίζοντας την παραγωγή συγκρίσιμων στατιστικών αναλύσεων και δεικτών, ενώ παράλληλα ενισχύει τον συντονισμό και τη διαφάνεια μέσω της συμμετοχής όλων των εμπλεκόμενων φορέων, δημόσιων αρχών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Η πιλοτική εφαρμογή του ΠΣ ξεκίνησε στα τέλη Αυγούστου 2024 σε συνεργασία με δεκατέσσερις (14) εκπροσώπους των συναρμόδιων Υπουργείων. Τον Ιανουάριο του 2025 το σύστημα τέθηκε σε ευρύτερη εφαρμογή, αρχικά με τη συμμετοχή των δεκατριών (13) Περιφερειών και στη συνέχεια των επτά (7) Υγειονομικών Περιφερειών της χώρας, σηματοδοτώντας ένα κρίσιμο στάδιο επιχειρησιακής δοκιμής και προσαρμογής. Η διαδικασία υλοποιήθηκε σταδιακά και μεθοδικά, με έμφαση στην εκπαίδευση των χρηστών, τη συνεχή τεχνική υποστήριξη και την προσαρμογή των λειτουργιών του ΠΣ βάσει της ανατροφοδότησης των εμπλεκόμενων φορέων. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιήθηκαν τέσσερις εξειδικευμένες τηλεδιασκέψεις με τίτλο «Εκπαίδευση χρηστών του Πληροφοριακού Συστήματος για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί».

Οι εξουσιοδοτημένοι χρήστες του ΠΣ εισάγουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα που αφορούν στα μέτρα πολιτικής, στις δομές και υπηρεσίες που απευθύνονται στις ομάδες-στόχο της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί, στον αριθμό των ωφελούμενων παιδιών ανά ομάδα στόχο, καθώς και στα εμπόδια πρόσβασης στις παρεχόμενες υπηρεσίες. Με τον τρόπο αυτό, το ΠΣ συμβάλλει καθοριστικά στη δημιουργία μιας αξιόπιστης βάσης δεδομένων για την τεκμηριωμένη παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών.

Ο σχεδιασμός του ΠΣ βασίστηκε σε εκτενή και δομημένη διαβούλευση και στη λειτουργία ομάδων εργασίας με τη συμμετοχή δεκατεσσάρων (14) Υπουργείων, Περιφερειών, Δήμων και ανεξάρτητων φορέων. Μέσω της διαδικασίας αυτής εκπονήθηκε αναλυτική Μελέτη Εφαρμογής και καθορίστηκαν οι τεχνικές προδιαγραφές του συστήματος, με στόχο την κάλυψη των αναγκών παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης.

Το Πληροφοριακό Σύστημα αναπτύχθηκε σε τέσσερα διακριτά αλλά αλληλένδετα υποσυστήματα: **Υποσύστημα I:** καταγραφή και παρακολούθηση των μέτρων πολιτικής που υλοποιούνται από τα συναρμόδια Υπουργεία στο πλαίσιο του ΕΣΔ,

Υποσύστημα II: αποτύπωση δομών, υπηρεσιών και ωφελούμενων παιδιών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο,

Υποσύστημα III: αυτοματοποιημένη εισαγωγή δεδομένων μέσω αρχείων τύπου csv από εθνικές και διοικητικές πηγές (όπως το MySchool, τα BI-Forms του Υπουργείου Υγείας και τα δεδομένα της ΕΕΤΑΑ), με έμφαση στη σταδιακή μείωση του διοικητικού φόρτου και στη διασφάλιση της ποιότητας και συγκρισιμότητας των δεδομένων,

Υποσύστημα IV: ολοκληρωμένο σύστημα Business Intelligence για τον υπολογισμό δεικτών, την παραγωγή συγκρίσιμων στατιστικών αναλύσεων και την εξαγωγή αποτελεσμάτων.

Οι ποσοτικοί δείκτες χρήσης του συστήματος, όπως παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα, αποτυπώνουν την εμπέλεια και τη σταδιακή ενσωμάτωση του ΠΣ στην καθημερινή διοικητική πρακτική των εμπλεκόμενων φορέων, επιβεβαιώνοντας τη συμβολή του στην ενίσχυση της παρακολούθησης και αξιολόγησης της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί στην Ελλάδα.

Επίπεδο Διοίκησης	Αριθμός φορέων	Αριθμός τακτικών χρηστών του ΠΣ	Αριθμός αναπληρωματικών χρηστών του ΠΣ	Ποσοστό (%) Εκπροσώπησης
Κεντρικό Επίπεδο	14 Υπουργεία	14 τακτικοί χρήστες	14 αναπληρωματικοί χρήστες	100%

Περιφερειακό επίπεδο	13 Περιφέρειες ⁵⁸	13 τακτικοί χρήστες	13 αναπληρωματικοί χρήστες	100%
Περιφερειακό επίπεδο	7 Υγειονομικές Περιφέρειες ⁵⁹	7 τακτικοί χρήστες	7 αναπληρωματικοί χρήστες	100%
Τοπικό επίπεδο	Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων ⁶⁰	261 τακτικοί χρήστες	261 αναπληρωματικοί χρήστες	100%
Τοπικό επίπεδο	215 Κέντρα Κοινότητας ⁶¹ με τα Παραρτήματά τους	215 τακτικοί χρήστες	215 αναπληρωματικοί χρήστες	83,3%
ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΗΣΤΩΝ	1.020 ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΙ			

Η ανάπτυξη του Πληροφοριακού Συστήματος χρηματοδοτήθηκε από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, διασφαλίζοντας την πολυεπίπεδη υλοποίησή του, καθώς και την κάλυψη των βασικών λειτουργικών και τεχνικών απαιτήσεων του έργου. Για τη συστηματική επεξεργασία, ανάλυση και αξιοποίηση των δεδομένων του ΠΣ προβλέπεται η άμεση έναρξη εργασίας οκτώ (8) εμπειρογνομόνων, κατόπιν σχετικού αιτήματος του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ). Η ομάδα θα αποτελείται από έναν Υπεύθυνο Έργου, δύο Πληροφορικούς, δύο Στατιστικούς, έναν Οικονομολόγο, έναν Διοικητικό Υπάλληλο και έναν Ειδικό σε θέματα κοινωνικής πολιτικής / κοινωνικής ένταξης, και εντάσσεται στο πλαίσιο της πράξης «Συστηματικές Δράσεις στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας “Εγγύηση για το Παιδί – Child Guarantee”» (Κωδικός ΟΠΣ 6010660), η οποία υλοποιείται μέσω του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021–2027». Η συνδρομή της εν λόγω ομάδας κρίνεται αναγκαία για την ενίσχυση της στατιστικής και αναλυτικής αξιοποίησης των δεδομένων του ΠΣ, την παραγωγή αξιόπιστων δεικτών και αναφορών, καθώς και για την ουσιαστική υποστήριξη της παρακολούθησης και αξιολόγησης της εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης.

Το Πληροφοριακό Σύστημα αποσκοπεί στη στήριξη και ενίσχυση της αποστολής του Εθνικού Συντονιστή για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί, μέσω της συστηματικής, εναρμονισμένης και συνεπούς καταγραφής και παρακολούθησης των μέτρων πολιτικής, καθώς και των δεδομένων που αφορούν στην παιδική φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Κεντρική επιδίωξη του ΠΣ αποτελεί η διασφάλιση της ουσιαστικής συμμετοχής όλων των αρμόδιων εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών, καθώς και νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου και φορέων της κοινωνίας των πολιτών.

Το σύστημα στοχεύει στη δημιουργία ενός ενιαίου, διαρκούς και συστηματικού πλαισίου αποτύπωσης δεδομένων, το οποίο υποστηρίζει την ποσοτική και στατιστική τεκμηρίωση, τη συνεχή συγκριτική ανάλυση και την αξιολόγηση των πολιτικών. Παράλληλα, βρίσκονται σε εξέλιξη ενέργειες περαιτέρω αναβάθμισης

⁵⁸ Αποτελούν το σύνολο στην Ελλάδα

⁵⁹ Αποτελούν το σύνολο στην Ελλάδα

⁶⁰ Ο αριθμός των Δήμων στην Ελλάδα ανέρχεται στους 332. Η πλειοψηφία αυτών διαθέτει Κοινωνική Υπηρεσία

⁶¹ Σε σύνολο 250 Κέντρων Κοινότητας

του ΠΣ, οι οποίες περιλαμβάνουν την ενσωμάτωση δεικτών ποιοτικής αξιολόγησης, την αξιοποίηση εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης, καθώς και την ενίσχυση της διαλειτουργικότητάς του με άλλα πληροφοριακά συστήματα.

Η διαλειτουργικότητα του ΠΣ με υφιστάμενα πληροφοριακά συστήματα που διαχειρίζονται δεδομένα για παιδιά σε κατάσταση φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού αναμένεται να συμβάλει ουσιαστικά στην αντιμετώπιση του κατακερματισμού της πληροφορίας, μέσω της δημιουργίας ενός ενιαίου, ασφαλούς και θεσμικά οργανωμένου μηχανισμού ανταλλαγής δεδομένων. Ο μηχανισμός αυτός θα επιτρέπει την άμεση, αυτοματοποιημένη και αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, διασφαλίζοντας τη συνεχή ροή πληροφοριών, τη μείωση επικαλύψεων και τη βελτίωση της ποιότητας, της πληρότητας και της επικαιρότητας των στοιχείων. Στόχος είναι η σταδιακή αντικατάσταση της υφιστάμενης αποσπασματικής διαχείρισης δεδομένων, η οποία βασίζεται σε διάσπαρτα και μη διαλειτουργικά συστήματα, από ένα συνεκτικό και αξιόπιστο πληροφοριακό περιβάλλον που ενισχύει την τεκμηριωμένη ανάλυση και τη λήψη αποφάσεων.

Σε σύγκριση με την προϋπάρχουσα κατάσταση, η εφαρμογή του ΠΣ συμβάλλει στη δημιουργία ενός ενιαίου και θεσμικά οργανωμένου πλαισίου συλλογής και διαχείρισης δεδομένων, στη βελτίωση της συγκρισιμότητας και της ποιότητας των στοιχείων, καθώς και στη μείωση του διοικητικού φόρτου μέσω της σταδιακής αυτοματοποιημένης άντλησης δεδομένων από υφιστάμενες διοικητικές πηγές. Ταυτόχρονα, ενισχύεται ουσιαστικά η δυνατότητα συστηματικής παρακολούθησης της υλοποίησης του ΕΣΔ και της τεκμηρίωσης των αποτελεσμάτων των πολιτικών για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η παρούσα καλή πρακτική συνιστά ένα ρεαλιστικό και μεταβιβάσιμο παράδειγμα για άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο ο ρόλος του Εθνικού Συντονιστή μπορεί να υποστηριχθεί αποτελεσματικά μέσω ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος. Το ΠΣ συνδέει με σταδιακό, θεσμικά συνεπή και επιχειρησιακά εφαρμόσιμο τρόπο τις πολιτικές, τα δεδομένα και τους μηχανισμούς παρακολούθησης σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, ενισχύοντας τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να επισημανθεί ότι στο πλαίσιο της Πράξης «*Συστημακές Δράσεις στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας Εγγύηση για το Παιδί*» (24PROC016009621/17-12-2024), υλοποιείται το έργο «*Χαρτογράφηση του συστήματος κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα με επίκεντρο την παιδική προστασία*». Το έργο αποσκοπεί στη συστηματική αποτύπωση, αξιολόγηση και ενίσχυση του υφιστάμενου πλαισίου παιδικής προστασίας, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της συνοχής και της προσβασιμότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ειδικότερα, το έργο περιλαμβάνει τις ακόλουθες βασικές δράσεις:

- (α) τη χαρτογράφηση του εθνικού συστήματος κοινωνικής φροντίδας με έμφαση στις υπηρεσίες παιδικής προστασίας,
- (β) την εκπόνηση ολοκληρωμένης μελέτης για την ενίσχυση των μηχανισμών παιδικής προστασίας, την πρόληψη και αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης και βίας, καθώς και την ενδυνάμωση της οικογένειας μέσω στοχευμένων θεσμικών και επιχειρησιακών παρεμβάσεων,
- (γ) τον προσδιορισμό του νομικού και λειτουργικού καθεστώτος των φορέων που λειτουργούν Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, με στόχο τη διερεύνηση της δυνατότητας μετασχηματισμού τους σε υπηρεσίες ανοικτής ή/και βραχείας φιλοξενίας, και
- (δ) την επεξεργασία και προετοιμασία για τη θεσμική κατοχύρωση των υφιστάμενων πρωτοκόλλων που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής της Εγγύησης για το Παιδί.

Σύμφωνα με τη σύμβαση παροχής υπηρεσιών, η οποία υπεγράφη στις 6.11.2025, προβλέπεται η υποβολή των ακόλουθων παραδοτέων:

- Π1.1: Χαρτογράφηση του εθνικού συστήματος κοινωνικής προστασίας με έμφαση στην παιδική προστασία
- Π1.2: Ανάπτυξη οδικού χάρτη για τη διασύνδεση και συνεργασία των δομών παιδικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της καταγραφής αλληλοεπικαλύψεων, συνεργειών, αντιφάσεων και κενών στις παρεχόμενες υπηρεσίες
- Π2.1: Διεξαγωγή πανελλαδικής δειγματοληπτικής έρευνας
- Π2.2 – Π2.3: Εκπόνηση μελέτης για την ενίσχυση των μηχανισμών παιδικής προστασίας και διατύπωση πρότασης αναδιοργάνωσης του συστήματος, βάσει των ευρημάτων των παραδοτέων Π1.1, Π1.2 και Π2.1
- Π3.1: Συνολική αποτύπωση των Μονάδων Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας και διατύπωση προτάσεων ως προς τη δυνατότητα μετασχηματισμού τους
- Π4.1: Επεξεργασία πρωτοκόλλων και κατάρτιση σχεδίων θεσμικής κατοχύρωσής τους
Η διάρκεια υλοποίησης της σύμβασης ανέρχεται σε εννέα (9) μήνες.

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα δεύτερη διετής έκθεση προόδου αποτυπώνει την εξέλιξη της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί στην Ελλάδα, παρουσιάζοντας τις κύριες κοινωνικοοικονομικές τάσεις, την πρόοδο υλοποίησης των σχετικών μέτρων πολιτικής και τις θεσμικές εξελίξεις που συνδέονται με την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης.

Συνολικά, καταγράφεται πρόοδος σε βασικούς τομείς που σχετίζονται με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί. Ιδιαίτερα στους τομείς της προσχολικής εκπαίδευσης και της υγειονομικής περίθαλψης παρατηρούνται θετικές εξελίξεις, με επιδόσεις που σε ορισμένες περιπτώσεις υπερβαίνουν τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα, τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν μείωση του ποσοστού των παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας, καθώς και εκείνων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Οι εξελίξεις αυτές συνδέονται, μεταξύ άλλων, με την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων κοινωνικής πολιτικής και την ενίσχυση των κοινωνικών μεταβιβάσεων.

Παρά τη θετική αυτή εξέλιξη, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές προκλήσεις που επηρεάζουν τις συνθήκες διαβίωσης των παιδιών και των οικογενειών τους. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται η πίεση στο πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, η πρόσβαση σε επαρκή και ποιοτική διατροφή, καθώς και ζητήματα που σχετίζονται με τις στεγαστικές συνθήκες. Οι προκλήσεις αυτές συνδέονται σε σημαντικό βαθμό με τις πληθωριστικές πιέσεις των τελευταίων ετών και τη συνεχιζόμενη αύξηση του κόστους ζωής, οι οποίες επηρεάζουν δυσανάλογα τα νοικοκυριά με παιδιά.

Επιπλέον, τα διαθέσιμα στοιχεία αναδεικνύουν την ύπαρξη περιφερειακών διαφοροποιήσεων ως προς τις κοινωνικές συνθήκες και τα επίπεδα παιδικής φτώχειας. Σε ορισμένες αγροτικές, νησιωτικές και ορεινές περιοχές, καθώς και σε περιφέρειες όπου καταγράφονται υψηλότερα επίπεδα πολυδιάστατης παιδικής φτώχειας, παραμένει ζητούμενο η περαιτέρω ανάπτυξη ολοκληρωμένων και στοχευμένων τοπικών σχεδίων δράσης.

Η εφαρμογή πολιτικών για τη μείωση της παιδικής φτώχειας πραγματοποιείται σε ένα πλαίσιο δημοσιονομικών περιορισμών, οι οποίοι επηρεάζουν το εύρος των διαθέσιμων παρεμβάσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η αποτελεσματική στόχευση των κοινωνικών πολιτικών και η βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Παράλληλα, η ενίσχυση των μηχανισμών εποπτείας της αγοράς και της

εφαρμογής της πολιτικής ανταγωνισμού, ιδίως σε αγορές βασικών αγαθών, μπορεί να συμβάλει στον περιορισμό πιέσεων που επηρεάζουν δυσανάλογα τα νοικοκυριά με χαμηλότερα εισοδήματα.

Υπό τις συνθήκες αυτές, η αξιοποίηση των διαθέσιμων ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών εργαλείων αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την υποστήριξη της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί. Η στοχευμένη αξιοποίηση των πόρων αυτών μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση των παρεμβάσεων σε περιφέρειες όπου καταγράφονται υψηλότερα επίπεδα παιδικής φτώχειας, καθώς και στην περαιτέρω ανάπτυξη ολοκληρωμένων τοπικών σχεδίων δράσης.

Παράλληλα, η συνέχιση και περαιτέρω ανάπτυξη μέτρων που διευκολύνουν την πρόσβαση των παιδιών σε βασικές υπηρεσίες – όπως η εκπαίδευση, η υγειονομική περίθαλψη, η επαρκής διατροφή και η στέγαση – παραμένει βασική προτεραιότητα. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη σημασία έχει η διασφάλιση επαρκών πόρων για την υλοποίηση παρεμβάσεων που απευθύνονται σε ευάλωτα νοικοκυριά με παιδιά, καθώς και η συστηματική παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων που εφαρμόζονται.

Ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη αποτελεί επίσης η σταδιακή ανάπτυξη του πληροφοριακού συστήματος για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί στην Ελλάδα. Η δημιουργία ενός ενιαίου μηχανισμού συλλογής και ανάλυσης δεδομένων συμβάλλει στη βελτίωση της διαθεσιμότητας και της συγκρισιμότητας των πληροφοριών, καθώς και στην ενίσχυση της τεκμηριωμένης χάραξης πολιτικής. Παράλληλα, η προοδευτική διασύνδεση των πληροφοριακών συστημάτων και η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων μπορούν να συμβάλουν στη μείωση του διοικητικού φόρτου και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών παρακολούθησης.

Συνολικά, η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί στην Ελλάδα εξελίσσεται σε ένα δυναμικό κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, στο οποίο η παιδική φτώχεια και ο κίνδυνος κοινωνικού αποκλεισμού εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικές προκλήσεις κοινωνικής πολιτικής. Η συνέχιση της συστηματικής παρακολούθησης των σχετικών δεικτών, η ενίσχυση των μηχανισμών συλλογής δεδομένων και η διατήρηση της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων αποτελούν βασικά στοιχεία για την περαιτέρω εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί τα επόμενα έτη.

Ο Εθνικός Συντονιστής της Εγγύησης
για το Παιδί

Δρ. Άρτεμις Ανάγνωστου-Δεδούλη
Πρόεδρος Ε.Κ.Κ.Α

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.3

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.Α.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.1

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV.1

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV.2α

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV.2β

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV.3

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ (Ελληνικό)

ΑμεΑ - Άτομα με Αναπηρία

ΑΜΚΑ - Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης

αρ. - αριθμός

άρθ. – άρθρο

ΑΤΣΠΕΠ - Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης Εκπαίδευσης Προσφύγων

ΑΠΕ - Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

ΑΣΟΑ - Ατομικό Σχέδιο Οικογενειακής Αποκατάστασης

ΔΥΕΠ - Δομές Υποδοχής Εκπαίδευσης Προσφύγων

Δ.ΥΠ.Α - Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης

Δ.Υ.Π.Ε.Α.- Διεύθυνση Υποστήριξης Προγραμμάτων και Εκπαίδευσης για την Αειφορία

ΔΤΔ - Δελτία Τεκμηρίωσης Δεικτών

ΕΔΠΦΑΑ - Ελεγχόμενη Δομή Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο

ΕΔΥ - Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης

ΕΕ - Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΕΠ – Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί

ΕΕΤΑΑ - Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Αυτοδιοίκησης

Ε.Κ.Κ.Α - Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης

ΕΚΤ+ - Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+

ΕΛΣΤΑΤ - Ελληνική Στατιστική Αρχή

ΕΜΕΑ - Εθνικός Μηχανισμός Επείγουσας Ανταπόκρισης

ΕΠΑ.Σ - Επαγγελματική Σχολή
ΕΟΠΥΥ - Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας
ΕΠΠΕΝ - Πρόγραμμα Προληπτικού Ελέγχου Νεογνών
Ε.Σ.ΑΝ.Υ - Εθνικό Συμβούλιο για την Αναδοχή και Υιοθεσία
ΕΣΔ - Εθνικό Σχέδιο Δράσης
ΕΣΕΚ - Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα
ΕΣΠΑ - Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΣΥ - Εθνικό Σύστημα Υγείας
ΕΤΠΑ - Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΥΣΕΚΤ - Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου
ΖΕΠ - Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας
ΙΕΠ - Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
ΚΑΠ - Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι
ΚΔΑΠ - Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης
ΚΔΗΦ - Κέντρα Δημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία
ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ - Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής & Υποστήριξης
ΚΕΠΕ - Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
ΚΕΔ - Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές
ΚΚΠΠ - Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών
ΚΤΕΟ - Κέντρο Τεχνικού Ελέγχου Οχημάτων
ΚΥΑ - Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΚΥΤ - Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης
ΜΚΟ - Μη Κερδοσκοπική Οργάνωση
ΜΗΔ - Μονάδες Ημιαυτόνομης Διαβίωσης
Μη.Δ.Α.Τε. - Μητρώο Δικαιούχων Απαλλαγής Τελών Κινητής Τηλεφωνίας
ν. - Νόμος
ΝΠΔ - Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΟΗΕ - Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΠΣ - Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
Π.Α.Α.Υ.Π.Α - Προσωρινός Αριθμός Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού
Π.Δ - Προεδρικό Διάταγμα
Π.Σ. - Πληροφοριακό Σύστημα
ΣΕΠ - Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων
ΣΥΔ - Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης
ΤΝ - Τεχνητή Νοημοσύνη
Τ.Υ - Τάξεις Υποδοχής
ΥΑ - Υπουργική Απόφαση
ΥΕΑΓ - Υποψήφιοι Επαγγελματίες Ανάδοχοι Γονείς
Υ.ΚΟΙ.Σ.Ο - Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας
Υ.Μ.Α - Υπουργείο Μετανάστευσης & Ασύλου
Υ.ΠΑΙ.Θ.Α - Υπουργείο Παιδείας Θρησκευμάτων & Αθλητισμού
ΨΥΨΚΥ - Ψυχική Υγεία και Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ (Αγγλικό)

AROP - At risk of poverty
AROPE - At-Risk-of-Poverty or Social Exclusion Rate
BI - Business Intelligence
ECG - European Child Guarantee
EU - European Union
EUROSTAT - the statistical office of the European Union
EU-SILC - European Union Statistics on Income and Living Conditions
UNICEF- United Nations International Children's Emergency Fund